

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir
sporto ministro
2023 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. V-1526

SPECIALIZUOTO UGDYMO KRYPTIES PROGRAMŲ (PRADINIO, PAGRINDINIO IR VIDURINIO UGDYMO KARTU SU DAILĖS UGDYMU PROGRAMŲ) DAILĖS UGDYMO DALIS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su dailės ugdymu programų) dailės ugdymo dalis (toliau – Programa) skirta mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl išskirtinių asmens gabumų dailei, nuosekliai, sistemingai ir kryptingai ugdyti ir suteikti jiems reikiamų žinių, gebėjimų ir nuostatų.

2. Programa susideda iš bendrųjų nuostatų, privalomų, privalomai pasirenkamų ir laisvai pasirenkamų Programos dalykų.

3. Programos nuoseklumas sudaro galimybes Programą įgyvendinantiems mokytojams stebėti ir analizuoti mokinių gebėjimų ir interesų raidą, charakterio ypatumus, nuspėti ir sušvelninti kūrybines krizes, palaikyti mokymosi motyvaciją. Atsižvelgiant į mokinio savybes ir poreikius individualizuojamas ugdymo turinys ir diferencijuojamos mokomosios veiklos.

4. Programa apibrėžia dailės ugdymo turinį visose šalies švietimo sistemos lygmeniu mokyklose, įgyvendinančiose šią Programą. Mokyklos, vadovaudamosi šia Programa, formuoja mokyklos lygmens dailės ugdymo turinį pagal mokinių poreikius ir gebėjimus.

II SKYRIUS PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR REZULTATAI

5. Programos tikslas – stebint ir analizuojant mokinių išskirtinių dailei gabumų ir asmeninių savybių raidą atskleisti jų individualybę ir kūrybinius polinkius, sudaryti tinkamas sąlygas ugdytis meninius kūrybinius gebėjimus, įgyti profesionaliosios dailės įgūdžių, atitinkančių šiuolaikinį kultūros bei technologijų kontekstą.

6. Programos uždaviniai:

6.1. sudaryti sąlygas nuosekliai tobulinti mokinių dailės raiškos gebėjimus išbandant įvairias dailės technikas ir technologijas;

6.2. stebėti ir analizuoti mokinių išskirtinius dailei gabumus ir asmenybės ypatumus, atsižvelgiant į individualią mokinių raidą planuoti mokymosi turinį;

6.3. skatinti mokinius siekti kūrybos savitumo analizuojant, interpretuojant, eksperimentuojant, vertinant ir įsivertinant kūrybos rezultatus;

6.4. supažindinti su Lietuvos bei pasaulio kultūros paveldu, tautinėmis tradicijomis, kurių pagrindu mokiniai ugdytusi gebėjimą savikritiškai ir tolerantiškai vertinti savo ir kitų kūrybos darbus.

7. Įgyvendinant Programą, ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Visos kompetencijos yra vienodai svarbios ir ugdomos įgyvendinant visą Programą. Kiekvienos kompetencijos ugdymo intensyvumas priklauso nuo konkretaus dalyko programos. Esminiai kompetencijų aspektai:

7.1. komunikavimo kompetencija ugdomi mokinių gebėjimai suprasti dailės kalbą, vartoti dailės sąvokas, analizuoti, vertinti ir interpretuoti kūrinius bei išsakyti savo autentišką nuomonę, aiškiai formuluoti mintis, pagrįsti jas svarbiais ir etiškais argumentais;

7.2. kultūrinė kompetencija apima mokinių gebėjimą suvokti, vertinti ir kurti meną bei kultūrą, sąmoningai dalyvauti kultūrinėje veikloje ir įsisąmoninti kultūrų įvairovę bei bendrystę. Tai padeda mokiniams plėtoti platesnį kultūrinį suvokimą, gerbti ir suprasti kitas kultūras bei puoselėti savo unikalų kultūrinį identitetą, puoselėti įvairiapusišką kultūrinę saviraišką ir mokytis iš kitų kultūrų bei meno formų;

7.3. kūrybiškumo kompetencija apima mokinio gebėjimą tyrinėti, kurti, vertinti ir spręsti problemas, susijusias su kūrybinėmis idėjomis, produktų ir sprendimų generavimu. Tai apima gebėjimą išlaikyti suderintą santykį su savimi ir aplinka. Bendras tikslas yra ugdyti mokinių gebėjimus kūrybinėje veikloje, skatinti novatoriškumą, originalumą, kritinį mąstymą ir gebėjimą taikyti įvairias kūrybos technikas bei priemones;

7.4. pažinimo kompetencija ugdo gebėjimą suvokti save ir pasaulį bei pritaikyti žmonijos kultūrinę patirtį. Jie domisi ir tiria aplinkos reiškinius bei meninius kūrinius, įgyja teorinių žinių ir įprasmina jas savo kūryboje. Mokiniai ugdo kritinį mąstymą, mokėjimą spręsti problemas ir gebėjimą mokytis. Jie vertina ir reflektuoja savo kūrybines patirtis, planuoja veiklą ir kūrybinį procesą. Mokiniai taip pat kaupia dailės žinias ir geba raiškiai taikyti įvairius meninius būdus;

7.5. pilietiškumo kompetencija ugdo pilietinį tapatumą ir gebėjimą veikti demokratinėje visuomenėje, remiantis vertybėmis ir žiniomis. Mokiniai per kūrybines užduotis išreiškia nuostatas ir dalyvauja pilietinėse akcijose, stiprindami pilietinę visuomenę. Per dailės pamokas jie supranta ir analizuoja meninius sprendimus bei jų ryšį su visuomene, mokosi gerbti autorių teises. Mokiniai taip pat mokosi gerbti ir suprasti skirtingų kraštų simbolius, puoselėja savo šalies papročius ir išgyvenimus;

7.6. skaitmeninė kompetencija ugdo gebėjimą naudotis skaitmeninėmis technologijomis užduotims atlikti, mokytis, spręsti problemas, dirbti, bendrauti ir bendradarbiauti, valdyti informaciją, kurti ir dalintis skaitmeniniu turiniu. Mokiniai naudojami skaitmeninėmis priemonėmis kaip fotografavimas, filmavimas ir redagavimas, siekdami sukurti skaitmeninį turinį ir kurti elektroninį pasiekimų aplanką. Jie taip pat mokosi interpretuoti ir paisyti autorių teisių bei naudojami skaitmeninėmis priemonėmis bendravimui ir bendradarbiavimui bendruomenėje. Šie įgūdžiai taip pat leidžia mokiniams ieškoti informacijos, analizuoti ir fiksuoti dailės procesus bei rezultatus, saugiai bendrauti ir dirbti virtualioje erdvėje;

7.7. socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija ugdo asmens savimonę, socialinį sąmoningumą, tarpusavio santykių kūrimo gebėjimus, atsakingą sprendimų priėmimą ir rūpinimąsi fizine bei psichine sveikata. Per dailės pamokas mokiniai mokosi dirbti saugiai, rūpintis sveikata ir bendradarbiauti. Jie taip pat ugdo empatiją, vertybines nuostatas ir meninį išprusimą per meno istorijos pamokas bei savirefleksiją per analizės ir diskusijų procesus. Šie įgūdžiai leidžia mokiniams atpažinti ir reikšti savo potyrius, suprasti bei gerbti kitus, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais.

III SKYRIUS

MOKINIŲ PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMAS

8. Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas yra svarbi ugdymo proceso dalis visais mokymosi etapais. Mokykla planuodama Programos įgyvendinimą numato ugdymo rezultatus, įrodymus ir vertinimo metodus. Mokiniai yra supažindinami su vertinimo kriterijais ir įvertinimo lygiais, ugdomi įsivertinimo įgūdžiai – paties mokinio mokymosi proceso, mokymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas, vertinimas ir apmąstymas, numatant tolesnius savo mokymosi žingsnius. Vertinimas padeda stebėti ir apibendrinti mokinių pasiekimus, tobulinti mokymo(si) turinį. Naudojamas formuojamasis vertinimas, kurio tikslas yra paskatinti mokinių motyvaciją ir domėjimąsi. Diagnostinio vertinimo užduotys leidžia stebėti pažangą ir įvertinti mokinio daromą pažangą per mokymo(si) laikotarpį. Diagnostinis vertinimas padeda nustatyti mokinio darbo ir pasiekimų atitiktį mokyklos kriterijams. Apibendrinamasis vertinimas patvirtina mokinio pasiekimus ir pažangą, įvertinant mokinio daromą pažangą, suinteresuotumą ir motyvaciją, baigus temą, skyrių, kursą, modulį ar programą.

9. Vertinimas mokinių pasiekimų atžvilgiu yra orientuotas į tai, kas buvo mokoma ir padaryta pažangos, pateikiant aiškius užduočių paaiškinimus, vertinimo kriterijus ir skatinant mokinio sėkmę

bei tobulėjimą. Mokiniai yra mokomi reflektuoti savo mokymą(si), įvertinti pasiekimus ir kritiškai vertinti kitų darbus, kuriant palankią mokymosi aplinką. Pasiekimai yra vertinami su akcentu kaupiamajame vertinime ir mokymo(si) pažangos įsivertinime, remiantis mokinio saviugda, motyvacija, savimone ir saviverte. Svarbu atsižvelgti į individualius mokinių poreikius, mokymo(si) patirtį bei mokymo(si) stilius.

10. Mokinių pasiekimai vertinami naudojant pažymius su akcentu kaupiamajame vertinime ir mokymosi pažangos įsivertinime, skatinant mokinių saviugdą, motyvaciją, savimonę ir savivertę. Mokinių pasiekimai yra siejami su keturiais pasiekimų lygiais: slenkstiniu (1) lygiu – 4, patenkinamu (2) lygiu – 5–6, pagrindiniu (3) lygiu – 7–8, ir aukštesnioju (4) lygiu – 9–10, kurie yra aprašyti klasių centruose ir pasiekimų lygių požymiuose.

11. Programoje pateikti keturių lygių pasiekimų aprašai leidžia įvertinti mokymo(si) pasiekimus ir pažangą, baigus tam tikrą etapą ar pamokų ciklą. Šie aprašai taikomi lanksčiai, atsižvelgiant į mokinių gebėjimus, o mokytojui yra svarbu aptarti ir pasirinkti tinkamus vertinimo kriterijus, vertinant mokinių žinias, supratimą, gebėjimus bei jų taikymą įvairiose veiklose, pvz., stebint, analizuojant, tyrinėjant, lyginant ir vertinant kultūrinius kontekstus. Tikimasi, kad dalykų mokymosi pasiekimai ir rezultatai bus pasiekti pagrindiniu ar aukštesnioju lygiu, pabaigus ugdymo Programą.

12. Baigus Programos pradinio, pagrindinio I dalies, pagrindinio II dalies ugdymo programą vykdomas Programos privalomų dalykų pasiekimų patikrinimas (toliau – Patikrinimas) dėl galimybės mokytis pagal aukštesniojo lygmens ugdymo programą. Patikrinimą organizuoja, vykdo, parengia užduotis ir vertina kiekviena mokykla pagal savo vidaus nustatytą tvarką. Mokiniui patikrinimo metu nepasiekus slenkstinio lygio, bet Programos dalį baigusiam teigiamu vertinimu, siūloma laikyti stojamąjį egzaminą dėl galimybės mokytis pagal aukštesniojo lygmens ugdymo programą bendrąja stojamųjų egzaminų tvarka arba keisti ugdymo programą. Mokinys, Patikrinimo metu pasiekęs slenkstinį ar aukštesnį pasiekimų lygį, gali mokytis pagal aukštesniojo lygmens ugdymo programą.

IV SKYRIUS

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO YPATUMAI

13. Įgyvendinant Programą, konkretus mokymosi turinys (mokymosi medžiaga ir užduotys) turi atitikti šiuos kokybės kriterijus:

13.1. šiuolaikiškumo ir dermės – Programa parengta remiantis apmąstyta, išanalizuota ir apibendrinta darbo su gabiais dailei vaikais patirtimi, suderinta tradicijos ir inovacijos;

13.2. individualizavimo – orientacija į mokinį, jo pasiekimus ir mokymosi ypatumus, individualią gabumų raidą;

13.3. sistemingumo ir perimamumo – atsižvelgiant į mokinių turimą patirtį, amžiaus tarpsnių ypatumus, numatant motyvacijos ir kūrybiškumo krizes nuosekliai pagal koncentrus aprašomas ugdymo turinys;

13.4. kūrybingumo ir iniciatyvumo – Programoje iškeliamas mokinių kūrybinio mąstymo ugdymas, atsakomybės už savo mokymąsi prisiėmimas, dailės raiškos pasiekimų pristatymas visuomenei;

13.5. mokymosi visą gyvenimą – Programa siekiama ugdyti mokinių metakognityvinį mąstymą: pabrėžiama mokėjimo mokytis, įsivertinimo ir karjeros planavimo gebėjimų ugdymo svarba.

14. Programos turinį sudaro spalvinės, grafinės, erdvinės raiškos priemonių pažinimas ir praktikos pagrindu grįstas aplinkos stebėjimas ir vaizdavimas; patirties ir išpūdžių interpretavimas; skatinama kūrybinė iniciatyva spontaniškai keliant vizualias idėjas ir taikant įvairius būdus idėjai perteikti; bandymai su pasirinktomis priemonėmis ir medžiagomis; integruoti meniniai kūrybiniai projektai; natūrmortas, peizažas, portretas, teminės kompozicijos. Šios programos rezultatas yra gebėjimas išreikšti vaizdais, vizualinės plastikos elementais, nuoseklus estetinės nuovokos ugdymas, pasiekiamas pagal turimus fizinius duomenis, augimo ir brendimo ypatumus ir mokinio individualybę.

V SKYRIUS PROGRAMOS STRUKTŪRA

15. Programą sudaro privalomi, privalomai pasirenkami ir laisvai pasirenkami dalykai ir moduliai.

15.1. Privalomi Programos dalykai:

15.1.1. 1–7 klasėje – dailės raiška;

15.1.2. 8–12 klasėje – dailės šaka;

15.1.3. 5–12 klasėje – piešimas;

15.1.4. 5–12 klasėje – kompozicija;

15.1.5. 5–12 klasėje – dailės ir architektūros istorija.

15.2. Privalomai pasirenkami Programos dalykai:

15.2.1. 9–12 klasėje – akvarelė;

15.2.2. 9–12 klasėje – projektavimas;

15.2.3. 9–12 klasėje – taikomieji menai (keramika; tekstilė; mados dizainas (rūbų dizainas); vitražas, stiklas).

15.3. Laisvai pasirenkamieji Programos dalykai ir moduliai. Laisvai pasirenkamuosius Programos dalykus ir modulius mokinys renkasi savarankiškai iš rekomenduojamų pagal jo pasirinktą pagrindinį Programos dalyką. Pasirenkamųjų dalykų pagal mokinio pasirinktą pagrindinį dalyką mokymas integruojamas į neformalųjį vaikų švietimą. Pasirenkamiesiems dalykams mokytis naudojamos valandos, skirtos neformaliajam vaikų švietimui, taip pat ir mokinio ugdymo poreikiams tenkinti skirtos valandos. Laisvai pasirenkamųjų dalykų (medijų menas, fotografija, grafinis dizainas, kt.) Programas mokykla rengia savarankiškai. Pasirenkamųjų dalykų Programomis mokykla sustiprina savo savitumą ir ugdymo prioritetus.

16. Pagal Programą besimokantys mokiniai privalo mokytis:

16.1. 1–4 klasėje – dailės raiškos dalyko;

16.2. 5–8 ir I–IV gimnazijos klasėje – keturių pagrindinių dailės ugdymo dalies dalykų ir ne mažiau kaip trijų šių privalomai pasirenkamų dalykų.

17. Kiekvienoje dalyko programoje pateikiamos tos dalyko programos bendrosios nuostatos, nurodoma dalyko paskirtis, ugdymo tikslas ir uždaviniai. Dalyko programos skyriuje „Kompetencijų ugdymas“ aptariama, kaip mokymosi turiniu ugdomos kompetencijos, įgyvendinant dalyko programą, išdėstant pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą, pradedant nuo didžiausio. Skyriuje „Pasiiekimų sritys ir pasiekimai“ trumpai apibūdinamos pasiekimų sritys, pateikiami tos srities pasiekimai; lentelėje pateikiama mokinių pasiekimų raida, kai bendroji programa įgyvendinama ilgiau negu dvejus metus. Mokymosi turinys pateikiamas pagal turinio sritis ir temas skyriuje „Mokymosi turinys“. Dalykų bendrosiose programose, atsižvelgiant į dalyką, mokymosi turinys pateikiamas metams arba dvejiems. Skyriuje „Mokinių pasiekimų vertinimas“ pateikiami svarbūs vertinimo aspektai. Pasiekimų lygių požymiai įvardijami skyriuje „Pasiiekimų lygių požymiai pagal pasiekimų sritis“.

VI SKYRIUS PROGRAMOS PRIVALOMI DALYKAI

PIRMASIS SKIRSNIS DAILĖS RAIŠKOS DALYKAS

18. Dailės raiška – pagrindinis Programos privalomas dalykas.

19. Dalyko paskirtis – sudaryti mokiniams sąlygas ugdyti esminius dailės gebėjimus, įgyti erdvinės, grafinės ir spalvinės raiškos patirties, susipažinti su vaizduojamąja, taikomąja ir liaudies daile, šiuolaikiniais vizualiaisiais menais.

20. Dailės raiška apima spalvinės, grafinės ir erdvinės raiškos pažinimą siekiant atskleisti jų ypatumus ir grindžiama holistiniu požiūriu. Dalykas nuosekliai pereina nuo spontaniškos mokinių kūrybos ugdymo modelio, orientuoto į atradimų ir naujos patirties džiaugsmo bei teigiamų emocijų

kuriant išgyvenimą, prie gilesnio, kompetencijomis grįsto mokymo sudarant palankias sąlygas mokinių vaizduotės, kūrybiškumo, emocinio intelekto, meninės ir estetiškos kompetencijos bei bendrųjų kompetencijų ugdymui, pasirenkant optimalią formą.

21. Programa sudaryta atsižvelgiant į mokinių amžiaus ypatumus, orientuojantis į aplinkos stebėjimą ir fiksavimą, mokymąsi, taikant dalykų integraciją įvairios trukmės pamokų ciklais. Programos įgyvendinimas remiasi mokinių nuostatų, dailės teorinių žinių ir praktinių gebėjimų bei įgūdžių ugdymu ir lavinimu; pabrėžiamos vertybinės nuostatos – gerbti ir vertinti kultūrinį paveldą, kūrybinį darbą, korektišką bendravimą bei toleranciją kitų nuomonei ir sprendimų įvairovei.

22. Dalyko programoje išskirtos dvi pasiekimų sritys: dailės raiška; dailės reiškinių ir kontekstų (at)pažinimas. Kiekvienos pasiekimų srities pasiekimų raida atskleidžiama keturiose ugdymo klasių grupėse (1–2 klasės, 3–4 klasės, 5–6 klasės, 7 klasė). Programoje pateikiami skirtingiems mokinių amžiaus tarpsniams numatyti pasiekimai – mokymo(si) rezultatai. Mokymo(si) turinys nusako kontekstus, kuriuose ugdomi mokinių pasiekimai ir mokymo(si) kontekstų pasirinkimo galimybes laipsniškai įgyti žinių ir supratimą, ugdyti gebėjimų ir vertybines nuostatas. Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4).

23. Dalyko tikslas – suteikti galimybes mokiniams aktyvia kūrybine veikla plėtoti dailės raiškos patirtį, tyrinėti skirtingų dailės šakų raiškos būdus, priemones, technikas ir technologijas, eksperimentuoti.

24. Pradinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

24.1. mokosi grafinės, spalvinės, erdvinės plastikos raiškos, pagrindinių dailės technikų ir technologijų, formuojasi pradinis įgūdžius dirbdami su dailės medžiagomis ir priemonėmis, eksperimentuoja;

24.2. tyrinėja skirtingų dailės šakų raiškos būdus, lavinasi stebėjimo, analizavimo, interpretavimo įgūdžius ir individualios dailės raiškos įgūdžius;

24.3. susipažįsta su meninės raiškos žodynu dailės kūriniuose, tautinio kultūrinio paveldo savitumu, dalyvauja meniniuose projektuose.

25. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

25.1. atlieka kūrybines užduotis, mokosi atrasti idėjų aplinkoje, kitų kūryboje, vizualiniuose reiškiniuose, kurdami siekia atradimų, naujos patirties džiaugsmo ir teigiamų išgyvenimų;

25.2. įgyja teorinių žinių apie atskiras dailės šakas, technikas ir technologijas, kelia ir įgyvendina kūrybos idėjas;

25.3. lavina vaizduotę, kritinį mąstymą, vertina ir įsivertina savo kūrybinio darbo rezultatus;

25.4. sieja savo kūrybą su istoriniu, socialiniu ir kultūriniu kontekstu bei domisi kultūriniu ir meniniu gyvenimu, plečia savo akiratį.

26. Įgyvendinant dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: kūrybiškumo, pažinimo, kultūrinė, pilietiškumo, komunikavimo, socialinė, skaitmeninė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą dailės raiškos dalyku:

26.1. Kūrybiškumo kompetencija. Mokiniai nuosekliai susipažįsta su iškilais dailės kūriniais ir kūrybos proceso ypatumais. Mokosi kelti vizualias idėjas, išskirti tai, kas patinka, aptarti. Vertindami ir atsirinkdami dailės raiškai vertingą informaciją, išradingai ir lanksčiai ją taiko savitai idėjų raiškai. Būna atviri įvairiems meniniams sprendimams, nebijo rizikuoti ir klysti. Įsivertina ir reflektuoja savo kūrybinius pasiekimus.

26.2. Pažinimo kompetencija. Mokiniai, tyrinėdami dailės kūrinius ir savo aplinkos reiškinius, kaupia dailės žinias, geba pažinti save, savo aplinką, ugdomi išvalgos ir kritinio mąstymo gebėjimus bei perteikia idėjas. Atlikdami dailės raiškos užduotis, naudoja įvairius kūrybos būdus. Mokosi planuoti ir laikytis savo plano, aptaria savo ir kitų kūrybinius darbus.

26.3. Kultūrinė kompetencija. Mokiniai per dailės pamokas susipažįsta su praeities epochų menu, palygina su šiuolaikinės epochos menu. Ugdomi ir augina kultūrinį sąmoningumą, mokosi rinktis, interpretuoti ir vertinti dailės kūrinius. Lankosi muziejų ekspozicijose, dailės parodose, dalyvauja meno renginiuose, kultūriniame bendruomenės gyvenime.

26.4. Pilietiškumo kompetencija. Mokiniai susipažindami su šalies ir kitų kraštų pilietiniais ženklais ir valstybės simboliais, kurdami dailės darbus mokosi gerbti atskiros žmogaus, tam tikrų

visuomenės grupių interesus, lūkesčius. Dalyvaujant teminėse dailės parodose, skirtose valstybingumo šventėms, svarbioms istorinėms datoms, įvykiams paminėti, atpažįsta ir pristato savo šalies papročius ir išgyvenimus.

26.5. Komunikavimo kompetencija. Mokiniai mokosi pažinti, suprasti ir vartoti dailės kalbą, kuri yra savita vaizdinių sistema. Jie piešia, kuria dailės kūrinius, kurie nežodine komunikacija perteikia savitus vaizdinius pranešimus. Apibūdindami sukurtų dailės kūrinių kompozicijos ir linijų įvairovę, spalvų derinius, formų ir stiliaus ypatumus, vaizdavimo būdus ir kt., mokiniai mokosi tinkamai vartoti dailės sąvokas, išsako autentišką nuomonę. Bendradarbiaujant vystosi mokinio ir mokytojo komunikaciniai ryšiai.

26.6. Skaitmeninė kompetencija. Mokiniai naudojami skaitmeninėmis technologijomis ieškodami informacijos apie dailę ir jos reiškinius, fotografuoja, filmuoja, perkelia į skaitmeną ir išsaugo sukurtus vaizdus. Tobulindami, skaitmeninius įgūdžius, naudodamiesi vis naujesnėmis programomis, mokiniai mokosi fiksuoti kūrybos procesą, jo etapus ar rezultatus. Saugiai bendrauja ir bendradarbiauja nuotoliniu / virtualiu būdu.

26.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokiniai, kurdami dailės kūrinius, mokosi tinkamai naudoti dailės reikmenis, sudėtingesnes dailės technikas. Pasiruošia pamokai, sutvarko savo darbo vietą, taupiai naudoja tvarias medžiagas, stiprina sveikos gyvensenos įgūdžius. Bendradarbiaudami, kurdami grupėse bendrus dailės darbus, projektus mokosi priimti atsakingus sprendimus, ugdomi empatiją ir vertybines nuostatas, atpažįsta savo asmenines savybes.

27. Programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2, A3) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

28. Dailės raiška (A). Stebėdami aplinkos vizualius reiškinius bei dailės kūrinius ir, spontaniškai keldami autentiškas idėjas, pažindami dailės šakų ir žanrų meninę kalbą, mokiniai tinkamai pasirenka ir išbandys grafines, spalvines, erdvines raiškos priemones ir technikas komponuodami ir kurdami plokštumoje bei erdvėje, eksponuos ir pristatys savo dailės kūrinius, reflektuos kūrybinę patirtį. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

28.1. kelia stebėjimu pagrįstas ir spontaniškas vizualias idėjas ir komponuoja pasirinktus motyvus plokštumoje ar erdvėje taikant grafikos, tapybos ir erdvinės raiškos menines priemones bei technikas (A1);

28.2. pristato savo dailės pasiekimus, taiko eksponavimo principus, pritaiko dailės kūrinius renginiams, parodoms, meno projektams (A2);

28.3. apmąsto ir įsivertina įgytą dailės patirtį (A3).

29. Dailės reiškinių ir kontekstų stebėjimas ir (at)pažinimas (B). Stebėdami ir vertindami savo ir pasaulio dailės bei tautodailės kūrinius reikš savo įžvalgas ir emocinius išgyvenimus tinkamai vartodamas sąvokas. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

29.1. stebi ir analizuoja dailės reiškinius artimiausioje aplinkoje, sieja juos su šeimos ir mokyklos gyvenimu (B1);

29.2. analizuoja dailės kūrinius, supranta dailės kalbą, raiškos priemones ir tinkamai vartoja dailės sąvokas (B2);

29.3. vertina dailės reiškinius, savo ir kitų kūrybą, susieja dailės pažinimą su asmenine raiška ir meninėmis vertybėmis (B3).

30. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis.

Pasiekimai	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7 klasė
Dailės raiška (A)				
Kelia stebėjimu pagrįstas ir spontaniškas vizualias idėjas ir komponuoja pasirinktus motyvus plokštumoje ar erdvėje taikydami grafikos, tapybos ir erdvinės raiškos menines priemones bei technikas (A1).	Patiriamus gamtos, aplinkinio pasaulio reiškinių keliamus išpūdžius bei motyvus vaizduoja grafikos, tapybos, erdvinės raiškos priemonėmis bei technikomis; taiko įvairaus pobūdžio linijas, ritmiką, spalvų, dėmių ir formų santykius bei susipažįsta su įvairių medžiagų savybėmis (A1.3).	Stebi ir tyrinėja gamtą, vaizduoja pasirinkto motyvo formų, spalvų įvairovę, naudoja įvairias linijas, ritmą, dėmes, formas, spalvų derinius, tonines tekstūras, faktūras, kontrastus norimam išpūdžiui perteikti, naudoja įvairias medžiagas (A1.3).	Stebi aplinkos objektus ir vizualiai perteikia atlikdamas ne mažiau kaip 2 eskizus. Naudoja grafinės, spalvinės ir erdvinės raiškos priemones bei medžiagas (A1.3).	Stebi ir vaizduoja gamtos, aplinkos ir įvairiuose informaciniuose šaltiniuose rastus motyvus atlikdamas ne mažiau kaip 2 eskizus. Vizualias idėjas perteikia tapybos, grafikos ir erdvinės raiškos priemonėmis bei technikomis bei medžiagomis (A1.3).
Pristato savo dailės pasiekimus, taiko eksponavimo principus, pritaiko dailės kūrinius renginiams, parodoms, meno projektams (A2).	Dalyvauja klasės, mokyklos parodose, užrašo kūrinio metriką (A2.3).	Dalyvauja klasės, mokyklos parodose (A2.3).	Apipavidalina, eksponuoja ir pristato savo kūrinius parodose, dailės darbų peržiūrose (A2.3).	Dalyvauja parodose, dailės darbų peržiūrose, meninėse akcijose, eksponuoja kūrinius laikydamiesi reikalavimų (A2.3).
Apmąsto ir įsivertina įgytą dailės patirtį (A3).	Nusako savo išpūdžius apie dailės pažinimo ir raiškos patirtį (A3.3).	Apibūdina ir įvertina savo kūrybos rezultatą bei įgytą patirtį (A3.3).	Apibūdina savo ir kitų kūrybos rezultatą bei perteikiamas idėjas ir raiškos patirtį (A3.3).	Įsivertina savo dailės pasiekimus ir įgytą patirtį (A3.3).
Dailės reiškinių ir kontekstų stebėjimas ir (at)pažinimas (B)				

Stebi ir analizuoja dailės reiškinius artimiausioje aplinkoje, sieja juos su šeimos ir mokyklos gyvenimu (B1).	Nusako artimoje aplinkoje stebimus architektūros ir dailės kūrinius, jų keliamą įspūdį (B1.3).	Atpažįsta dailės kūrinius artimoje aplinkoje, muziejuose, parodose. Paaškina dailės kūrinių meninius bruožus. (B1.3).	Apibūdina profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus, jų keliamą įspūdį sieja su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais (B1.3).	Lygina savo, bendraamžių ir profesionaliosios dailės kūrinius, aptaria, kokias menines, istorines ar bendruomenės vertybes jie perteikia (B1.3).
Analizuoja dailės kūrinius, supranta dailės kalbą, raiškos priemones ir tinkamai vartoja dailės sąvokas (B2).	Savais žodžiais nupasakoja dailės kūrinių raišką (B2.3).	Vartoja dailės sąvokas apibūdindami dailės, kūrinių meninės raiškos bruožus (B2.3).	Vartoja dailės sąvokas ir išsako savo įžvalgas apie dailės kūrinio meninę raišką ir priemones (B2.3).	Vartoja dailės sąvokas ir terminus apibūdindami savo ir šiuolaikinės dailės kūrinių meninės raiškos priemones (B2.3).
Vertina dailės reiškinius, savo ir kitų kūrybą susiedamas dailės pažinimą su asmenine raiška ir meninėmis vertybėmis (B3).	Stebi dailės kūrinius ir pasako, kodėl patiko kūrinys, kuo jis įdomus. Atsirenka sau įdomius ir patrauklius dailės kūrinius (B3.3).	Apibūdina dailės kūrinių keliamus jausmus, asociacijas, kuo jie įdomūs ir vertingi. Atsirenka sau svarbius dailės kūrinius, paaškina jų idėją ir raišką (B3.3).	Apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtų formų ryšį, nusako ekologines temas, estetines dailės kūrinių savybes bei vaizdavimo būdus. Apibūdina ir paaškina sau svarbius meno kūrinius, suvokia, kaip jie padeda save pažinti ir išreikšti (B3.3).	Stebi bei palygina savo ir kitų kūrybą, vertina įvairių epochų bei kultūrų vaizduojamosios bei taikomosios dailės kūrinius, jų raiškos priemones, vaizdavimo būdus ir idėjas (B3.3).

31. Mokymo(si) turinys. 1–4 klasės.

31.1. Spalvinės, grafinės, erdvinės raiškos priemonių pažinimas ir praktika: aplinkos stebėjimas ir vaizdavimas; patirties ir išpūdžių interpretavimas; skatinama kūrybinė iniciatyva spontaniškai keliant vizualias idėjas ir taikant įvairius būdus idėjai perteikti; bandymai su pasirinktomis priemonėmis ir medžiagomis; integruoti meniniai kūrybiniai projektai; natūrmortas, peizažas, portretas, teminės kompozicijos.

31.1.1. Spalvotyra:

31.1.1.1. 1–2 klasė: grynosios spalvos ir atspalviai, juoda, balta. Spalvų maišymas. Fonas ir jo reikšmė. Šiltos ir šaltos spalvos, spalvų nuotaikos.

31.1.1.2. 3–4 klasė: pagrindinės ir antrinės, šviesios ir tamsios spalvos, kontrastai, tonai, pustoniai. Koloritas – šviesus ir tamsus, ryškus ir blankus, šiltas ir šaltas ir t. t. Spalvinis ritmas.

31.1.2. Grafinės ir erdvinės raiškos priemonės:

31.1.2.1. 1–2 klasė: linijų, dėmių, taškų, brūkšnelių įvairovė, ritmas. Įvairios tekstūros, tonų išgavimas brūkšniuojant. Pagrindinės formos. Įvairios formos ir faktūros plokštumoje, erdvėje. Komponavimas ritmu, simetrija, dekoravimas. Įvairių įrankių ir medžiagų paliekami pėdsakai.

31.1.2.2. 3–4 klasė: nuotaikos kūrimas įvairiomis linijomis, dėmėmis, tonais, tekstūromis. Erdvės išpūdis – pirmas ir antras planas, vienas kitą užstojančys objektai. Formų įvairovė, ramios ir judrios formos, įvairių formų jungimas. Reljefinis vaizdavimas. Įspaudai. Simetrija, ritmas, kontrastai.

31.1.3. Technikos:

31.1.3.1. 1–2 klasė: tapymas, liejimas guašu ir akvarele. Spalvota monotipija, atspaudai, aplikacija, mišri technika, karpiniai, gratažas, štapavimas. Piešimas spalvotais pieštukais, kreidelėmis, flomasteriais, tušu ir teptuku, tušo pūtimas. Lipdymas ir konstravimas naudojant skirtingas medžiagas. Karpymas, lankstymas, konstravimas iš popieriaus. Aplikacija iš įvairių medžiagų. Siuvimo pradmenys.

31.1.3.2. 3–4 klasė: tapymas guašu, liejimas akvarele. Koliažas, vitražas, mozaikos imitacija, aplikacija. Išpūdžių perteikimas skirtingomis grafinėmis priemonėmis: pieštukais, kreidelėmis, tušu ir teptuku bei įvairių storių plunksnomis. Judesio perteikimas, piešimas vaizduojant daug detalių. Linijų ir dėmių charakteris, ritmas, kontrastai. Įvairūs spaudavimo būdai, šablonai, karpiniai, frotžas, gratažas, kartono, putplasčio raižiniai. Lipdymas iš plastilino, molio, *papjė mažė* technika. Erdvinių formų karpymas, lankstymas, konstravimas iš popieriaus. Tekstilės pradmenys.

31.2. Dailės pažinimas:

31.2.1. 1–2 klasė: gamtos ir žmogaus sukurtų spalvų ir formų stebėjimas artimiausioje aplinkoje, muziejuose ir parodose, tautodailėje – margučiai, verbos, kaukės, juostos, ornamentai ir simboliai; nesudėtingų dailės kūrinių aptarimas, meninės raiškos priemonių, atlikimo būdų nusakymas; edukacinės pamokos muziejuose, dailininkų dirbtuvėse, ekskursijos po kultūrinio paveldo vietas.

31.2.2. 3–4 klasė: vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinių stebėjimas artimiausioje aplinkoje, bibliotekose, muziejuose, parodose; edukacinės pamokos muziejuose, dailininkų dirbtuvėse, ekskursijos po kultūrinio paveldo vietas.

32. Turinio apimtys. 5–6 klasė.

32.1. Tapyba:

32.1.1. Kuriamos įvairios teminės kompozicijos, natūrmortai, peizažai, portretai naudojant baltą bei spalvotą pagrindą, mokant pasirinkti popieriaus formatą ir darbo priemones. Supažindinama su spalvų simbolika, pagrindinėmis bei išvestinėmis spalvomis, pagrindiniais spalvų požymiais, grynomis spalvomis ir atspalviais bei jų išgavimo būdais; mokomasi spalva modeliuoti formą.

32.1.2. Tyrinėjamos įvairios tapybos technikos – guašas, akvarelė, mišrios tapybos technikos, koliažas – atliekami įvairūs techniniai bandymai, etiudai, studijos. Mokomasi fiksuoti ir perteikti savo emocijas, kuriant individualiai ir grupėse, taikant įvairius atlikimo būdus: tapymą

teptukais, pirštais, štapuojant, aplikuojant, kuriant faktūras ir pan., lavinamas spalvų, ritmo, tapybinės plastikos, spalvinių santykių ir kolorito pajautimas ir suvokimas.

32.2. Grafika. Susipažįstama su spausdintinės grafikos technikomis: klijų technika, kolografija, kalkografija, monotipija, kartono ražiniais, sudėtingėjančia seka kuriamos įvairios teminės kompozicijos, natiurmortai, peizažai, portretai naudojant baltą bei spalvotą popierių, mokant pasirinkti darbo priemones ir saugiai jomis naudotis:

32.2.1. tyrinėjamos grafikos techninės bei meninės išraiškos priemonės, atliekami technologiniai bandymai, eskizai, grafinės plastikos studijos. Susipažįstama su grafinių elementų simbolika, emociine išraiška piešiant pieštukais, flomasteriais, anglimi, tušu ir taikant mišrias grafikos technikas mokomasi linijomis bei dėmėmis fiksuoti ir perteikti savo emocijas, gamtos būsenas, supančią aplinką. Lavinamas ritmo, proporcijų, formos suvokimas ir pajautimas;

32.2.2. tyrinėjamos medžiagų galimybės, įvairios ritminės struktūros, formų proporcijos, tektonika ir plastika pasitelkiant modeliavimą, skobimą, konstravimą, koliažą. Darbui naudojamas plastilinas, molis, popierius, viela, gamtinės medžiagos bei antrinės žaliavos; kuriami eskizai, atliekami įvairūs technologiniai bandymai, etiudai, studijos. Mokomasi modeliuoti formą, kurti faktūras, pasirinkti medžiagas, darbo priemones ir saugiai jomis naudotis. Kuriamos įvairios ritminės, dekoratyvinės kompozicijos, daiktų formos, kaukės, fantastinių būtybių, gyvūnų figūros, kūrybiškai interpretuojamas liaudies menas.

33. Turinio apimtys. 7 klasė.

33.1. Mokiniai atlieka žinomų priešistorinės dailės, Mesopotamijos, senovės Egipto, antikos (Roma ir Graikija), viduramžių laikotarpio meninių elementų kopijas ir improvizacijas jų tema, buitinės ir istorinės tematikos kūrinius, spalvomis kuria nuotaikas. Stebi ir vaizduoja aplinką: peizažus, natiurmortus, portretus, kuria įvairia technika ir stilistika. Kompozicijoms kurti naudoja šviesias ir tamsias, šiltas ir šaltas spalvas, spalvų niuansus ir kontrastus, grynąsias ir maišytas spalvas, tonų ir pustonių įvairovę. Naudoja priemones ir technikas, tokias kaip: guašas, akvarelė, aliejinės pastelės, koliažai, mišrios technikos, vitražas.

33.2. Mokiniai naudoja grafikos technikas ir priemones: piešimas tušu, teptuku, gratažą, frotažą, mišrias technikas, įvairius atspaudus, atspaudus spaudžiant rankiniu būdu ir spaustuvės įranga. Eksperimentuoja, ieško netikėtos, žaismingos tekstūros, tonų ir pustonių įvairovės, susipažįsta su spalvota grafika. Stebi ir vaizduoja aplinką, augalus, gyvūnus, žmones, jų judesius, eskizuoja. Vaizduoja istorinį portretą, istorinę aplinką, piešia inicialus, imituoja rankraštines knygas, kuria ekslibrisus, ciklą, kalendorius. Perteikia įspūdžius skirtingomis grafinėmis priemonėmis, kuria realius ir fantastinius vaizdinius. Tyrinėja rytų meną: Japonijos, Kinijos, Vakarų Europos rankraštines knygas, šiuolaikinį meną.

33.3. Mokosi lipdyti sudėtingesnę apimtinę formą, derinti dydžius ir formas, pritaikyti faktūrą. Mokosi lipdyti aukštą ir žemą reljefą, perteikti šviesos ir šešėlių žaismą, faktūrų įvairovę, dekoruoti raštais ir ornamentais, jungti su spalva. Mokosi lipdyti apibendrintas figūreles remdamiesi senųjų Egipto, Mesopotamijos, Graikijos, Peru, majų ir kt. kultūrų menu. Stebi ir vaizduoja aplinką: sudėtingo gyvūno formą jungdami kelias skirtingas medžiagas ir perteikdami paviršių, charakterį. Kopijuoja daiktą pabrėžiant architektoninę formą. Konstruoja iš kartono ar metalo detales, kuria erdvinę knygą, atlieka kompozicinius pratimus. Išsamiau susipažįsta su krikščioniškuoju, lietuvių liaudies menu, senųjų civilizacijų skulptūrėlėmis, kaukėmis. Mokiniai naudoja erdvinės plastikos technikas ir technologijas: lipdyba iš plastilino, molio, erdvinės ir kinetinės konstrukcijos iš vielos ir antrinių žaliavų, popieriaus plastika, *papjė mašė* technika.

33.4. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Darbo metu nuolat aptariami atskiri dailės kūriniai, atitinkantys pamokos problematiką, mokantis atpažinti rūšis, šakas, technikas, žanrą, išraiškos priemones ir jų savybes, profesionaliosios dailės ir tautodailės bruožus. Stebimos ir aptariamios būsenos, gamtos reiškiniai, įvairių paros ir metų laikų spalvos ir atspalviai; lyginamos žmogaus sukurtų ir gamtoje esančių objektų siluetai, formos, paviršių savybės, jų išraiškingumas. Mokomasi tinkamai vartoti technines sąvokas apibūdinant kūrinių nuotaiką,

keliama įspūdį, pristatydami savo ir draugų kūrinius, išsakydami įžvalgas bei pastebėjimus. Individualiai ir su grupe lankomos parodos, meninės akcijos, susitinkama su menininkais, lankomasi kituose kultūros renginiuose; mokomasi pažinti dailininkų kūrybinį braižą, aptariama, kaip kurti ir gražinti savo aplinką.

34. Vertinimas – viena svarbiausių ugdymo(si) proceso dedamųjų, mokymo(si) pažangą ir kokybę skatinantis bei užtikrinantis veiksnys. Jis leidžia mokytojui stebėti ir kaupti informaciją apie mokinių pasiekimus, apibendrinti jų daromą pažangą, planuoti bei tobulinti tolesnį ugdymo(si) procesą ir mokymo(si) turinį. Per visą mokymo(si) laikotarpį taikomas ugdomasis (formuojamasis) vertinimas, jis mokinius motyvuoja siekti aukštesnių pasiekimų. Mokymo(si) laikotarpio (trimestro, pusmečio ar pan.) pradžioje taikomos diagnostinio vertinimo užduotis, kurios vėliau padės stebėti kiekvieno mokinio daromą pažangą.

35. Mokinių pasiekimų lygių požymiai pateikiami klasių koncentrams ir aprašyti išskiriant keturis pasiekimų lygius: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3), aukštesnysis (4). Pasiekimų aprašai lanksčiai taikomi skirtingų gabumų mokiniams vertinti. Vertinant mokinių pasiekimus derėtų atsižvelgti į mokinių gebėjimus (socialinė, etninė ir religinė aplinka, vaikai su specialiaisiais poreikiais), poreikių ir pomėgių įvairovę, individualius mokinių gebėjimus.

36. Vertinama tai, ko mokiniai buvo mokomi. Pateikiant užduotis mokiniams, turėtų būti paaiškinama, ką reikia atlikti, kaip bus vertinamas darbas, ką reiškia užduotį atlikti gerai ir kokie yra vertinimo kriterijai. Vertinimas turi būti formuluojamas kaip būdas padėti mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti ir bręsti kaip asmenybei. Mokiniai mokomi reflektuoti ir įsivertinti mokymą(si), pasiekimus, geranoriškai ir reikliai vertinti kitų darbus. Pateikiant vertinimą pabrėžiamos ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys.

37. Programoje pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai padės į(si)vertinti mokymo(si) pasiekimus ir daromą pažangą, baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą.

38. Pradiniam ugdyme mokinių individualios pažangai vertinti taikomas ideografinis vertinimas, kai mokinių pasiekimai aprašomi trumpais komentarais ir aprašais. Mokytojas turi padėti suprasti mokiniui, ko jis išmoko, o ko dar reikia pasimokyti. Pagal sutartus kriterijus mokiniai mokosi vertinti savo ir kitų pasiekimus.

39. Pagrindiniame ugdyme mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, daugiau dėmesio skiriant kaupiamajam vertinimui ir mokymo(si) pažangos įsivertinimui, skatinant mokinių saviugdą ir mokymosi motyvaciją, stiprinant jų savimonę ir savivertę. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio (pusmečių ar trimestrų), ugdymo programos, ciklo, temos pabaigoje. Mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant mokinio per nustatytą ugdymo(si) laikotarpį padarytą pažangą, orientuojantis į Programoje aprašytus mokinių pasiekimų lygių požymius. Kai mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

40. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrui pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį.

41. Pasiekimų lygių požymiai. 1–2 klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės raiška (A)			
Su mokytojo pagalba perteikia patiriamus aplinkos įspūdžius ir motyvus bei vaizduoja juos pasiūlytomis grafikos, tapybos, erdvinės raiškos priemonėmis (A1.1).	Vaizduoja patiriamus aplinkos įpūdžius ir motyvus pasiūlytomis mokytojo grafikos, tapybos ir erdvinės raiškos priemonėmis bei susipažįsta ir taiko atlikimo technikas (A1.2).	Patiriamus gamtos, aplinkinio pasaulio reiškinių keliamus įspūdžius bei motyvus vaizduoja grafikos, tapybos, erdvinės raiškos priemonėmis bei technikomis; taiko įvairaus pobūdžio linijas, ritmiką, spalvų, dėmių ir formų santykius bei susipažįsta su įvairių medžiagų savybėmis (A1.3).	Patiriamus gamtos, aplinkinio pasaulio reiškinių interpretuoja ir savaip vaizduoja grafikos, tapybos, erdvinės raiškos priemonėmis bei kūrybingai taiko dailės raiškos priemones (A1.4)
Su mokytojo pagalba užrašo kūrinio metriką, pateikia kūrinį eksponavimui klasėje (A2.1).	Pagal pavyzdį užrašo kūrinio metriką, geba pateikti atliktą kūrinį eksponavimui klasėje (A2.2).	Dalyvauja klasės, mokyklos parodose, užrašo kūrinio metriką. (A2.3).	Tinkamai užrašo kūrinio metriką, dalyvauja mokyklos parodose (A2.4).
Atsakydamas į mokytojo klausimus nusako savo patiriamus įspūdžius atlikdami kūrybinį darbą (3.1).	Mokytojo skatinami nusako savo patiriamus įspūdžius atlikdami kūrybinį darbą (A3.2).	Nusako savo įspūdžius apie dailės pažinimo ir raiškos patirtį (A3.3).	Tinkamai vartodami sąvokas nusako savo įspūdžius apie dailės pažinimo ir raiškos patirtį (A3.4).
Dailės reiškinių ir kontekstų stebėjimas ir (at)pažinimas (B)			

Su mokytojo pagalba nusako artimoje aplinkoje stebimus dailės kūrinius, jų keliamą įspūdį (B1.1).	Mokytojo skatinami nusako artimoje aplinkoje stebimus dailės kūrinius, jų keliamą įspūdį (B1.2).	Nusako artimoje aplinkoje stebimus architektūros ir dailės kūrinius, jų keliamą įspūdį (B1.3).	Tinkamai nusako ir apibūdina artimoje aplinkoje stebimus architektūros ir dailės kūrinius, jų keliamą įspūdį (B1.4).
Su mokytojo pagalba nupasakoja artimoje aplinkoje stebimų dailės kūrinių raišką (B2.1).	Mokytojo skatinami nupasakoja artimoje aplinkoje stebimų dailės kūrinių raišką (B2.2).	Savais žodžiais nupasakoja dailės kūrinių raišką (B2.3).	Tinkamai nupasakoja artimoje aplinkoje stebimų architektūros ir dailės kūrinių raišką (B2.4).
Su mokytojo pagalba stebi ir pasako, kodėl kūrinys patiko, kuo jis įdomus (B3.1).	Mokytojo skatinami stebi ir pasako, kodėl kūrinys patiko, kuo jis įdomus (B3.2).	Stebi dailės kūrinius ir pasako, kodėl patiko kūrinys, kuo jis įdomus. Atsirenka sau įdomius ir patrauklius dailės kūrinius (B3.3).	Stebi dailės kūrinius ir tinkamai apibūdina, kodėl patiko kūrinys, kuo jis įdomus. Atsirenka ir paaiškina sau įdomius ir patrauklius dailės kūrinius (B3.4).

42. Pasiekimų lygių požymiai. 3–4 klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės raiška (A)			
Su mokytojo pagalba tyrinėja gamtą aplinką ir vaizduoja pasirinktus motyvus mokytojo pasiūlytomis priemonėmis (A1.1).	Mokytojo pasiūlytomis priemonėmis vaizduoja stebimus gamtos ir aplinkos motyvus naudodami pasiūlytas medžiagas (A1.2).	Stebi ir tyrinėja gamtą, vaizduoja pasirinkto motyvo formų, spalvų įvairovę, naudoja įvairias linijas, ritmą, dėmes, formas, spalvų derinius, tonines tekstūras, faktūras, kontrastus norimam įspūdžiui perteikti, naudoja įvairias medžiagas (A1.3)	Interpretuoja ir vaizduoja aplinkos bei gamtos motyvus tinkamai taikydami grafinės, spalvinės ir erdvinės raiškos priemones bei medžiagas (A1.4).

Su mokytojo pagalba pateikia kūrybinį darbą eksponavimui klasėje (A2.1).	Mokytojo padedami pateikia darbą (-us) eksponavimui klasėje (A2.2).	Dalyvauja klasės, mokyklos parodose (A2.3).	Dalyvauja klasės, mokyklos parodose, meniniuose projektuose (A2.4).
Su mokytojo pagalba apibūdina savo kūrinį (A3.1).	Mokytojo padedami apibūdina bei įvertina savo kūrinį (A3.2).	Apibūdina ir įvertina savo kūrybos rezultata bei įgytą patirtį (A3.3).	Tinkamai vartodami sąvokas apibūdina kūrybinį procesą ir įvertina savo kūrybos rezultata (A3.4).
Dailės reiškinių ir kontekstų stebėjimas ir (at)pažinimas (B)			
Su mokytojo pagalba atpažįsta dailės kūrinius artimoje aplinkoje bei paaiškina dailės kūrinių meninius bruožus (B1.1).	Mokytojo padedami atpažįsta dailės kūrinius artimoje aplinkoje, parodose bei paaiškina dailės kūrinių meninius bruožus (B1.2).	Atpažįsta dailės kūrinius artimoje aplinkoje, muziejuose, parodose. Paaiškina dailės kūrinių meninius bruožus (B1.3).	Atpažįsta dailės kūrinius artimoje aplinkoje, muziejuose, parodose bei tinkamai paaiškina dailės kūrinių meninius bruožus (B1.4).
Su mokytojo pagalba vartoja dailės sąvokas apibūdindami dailės kūrinį (B2.1).	Mokytojo padedami vartoja dailės sąvokas apibūdindami dailės kūrinių raišką (B2.2).	Vartoja dailės sąvokas apibūdindami dailės, kūrinių meninės raiškos bruožus (B2.3).	Tinkamai vartoja dailės sąvokas apibūdindami dailės, kūrinių meninės raiškos bruožus (B2.4).
Su mokytojo pagalba apibūdina dailės kūrinių keliamus jausmus, kuo jie įdomūs. Atsirenka sau svarbius dailės kūrinius (B3.1)	Mokytojo padedami apibūdina dailės kūrinių keliamus jausmus, kuo jie įdomūs. Atsirenka sau svarbius dailės kūrinius. Mokytojo padedamas paaiškina jų idėją ir raišką (B3.2).	Apibūdina dailės kūrinių keliamus jausmus, asociacijas, kuo jie įdomūs ir vertingi. Atsirenka sau svarbius dailės kūrinius, paaiškina jų idėją ir raišką (B3.3).	Naudodami tinkamas sąvokas apibūdina dailės kūrinių keliamus jausmus, asociacijas, paaiškina, kuo jie įdomūs ir vertingi. Atsirenka sau svarbius dailės kūrinius, paaiškina jų idėją ir raišką (B3.4).

43. Pasiekimų lygių požymiai. 5–6 klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės raiška (A)			

Su mokytojo pagalba stebi ir vaizduoja aplinkos objektus mokytojo pasiūlytomis priemonėmis (A1.1).	Stebi ir vaizduoja aplinkos objektus mokytojo pasiūlytomis grafinės, spalvinės ir erdvinėsraiškos priemonėmis bei medžiagomis (A1.2).	Stebi aplinkos objektus ir vizualiai perteikia atlikdamas ne mažiau kaip 2 eskizus. Naudoja grafinės, spalvinės ir erdvinėsraiškos priemones bei medžiagas (A1.3).	Stebi aplinkos objektus ir savitai juos interpretuoja, vizualiai perteikia atlikdamas ne mažiau kaip 3 eskizus. Tikslingai naudoja grafinės, spalvinės ir erdvinėsraiškos priemones bei medžiagas (A1.4).
Su mokytojo pagalba eksponuoja savo kūrinius klasės, mokyklos parodose, dailės darbų peržiūrose (A2.1).	Mokytojo padedami parengia savo kūrinius eksponavimui klasės, mokyklos parodose, dailės darbų peržiūrose (A2.2).	Apipavidalina, eksponuoja ir pristato savo kūrinius parodose, dailės darbų peržiūrose (A2.3).	Tinkamai parengia, eksponuoja ir pristato savo kūrinius parodose, dailės darbų peržiūrose, projektuose (A3.4).
Su mokytojo pagalba apibūdina savo kūrinių (A3.1).	Mokytojo padedami apibūdina savo kūrinius ir raiškos patirtį (A3.2).	Apibūdina savo ir kitų kūrybos rezultatą bei perteikiamas idėjas ir raiškos patirtį (A3.3).	Tinkamai vartodami sąvokas apibūdina savo ir kitų kūrybos rezultatą bei perteikiamas idėjas ir raiškos patirtį (A3.4).
Dailės reiškinių ir kontekstų stebėjimas ir (at)pažinimas (B)			
Su mokytojo pagalba apibūdina profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių keliamą įspūdį (B1.1).	Mokytojo padedami vartoja dailės sąvokas ir išsako savo įžvalgas apie dailės kūrinio meninę raišką ir priemones (B2.1).	Apibūdina profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus, jų keliamą įspūdį sieja su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais (B1.3).	Vartodami tinkamas sąvokas apibūdina profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus, jų keliamą įspūdį sieja su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais (B1.4).
Su mokytojo pagalba vartoja dailės sąvokas ir išsako savo įžvalgas apie dailės kūrinio meninę raišką (B2.1).	Mokytojo padedami apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtų formų ryšį, dailės kūrinių savybes bei vaizdavimo būdus. Apibūdina ir paaiškina sau svarbius meno kūrinius (B3.2).	Vartoja dailės sąvokas ir išsako savo įžvalgas apie dailės kūrinio meninę raišką ir priemones (B2.3).	Tinkamai vartoja dailės sąvokas ir išsako savo įžvalgas apie dailės kūrinio meninę raišką ir priemones. (B2.4).

Su mokytojo pagalba apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtų formų ryšį, dailės kūrinių savybes, bei vaizdavimo būdus (B3.1).	Mokytojo padedami vartoja dailės sąvokas ir išsako savo įžvalgas apie dailės kūrinio meninę raišką ir priemones (B2.1).	Apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtų formų ryšį, nusako ekologines temas, estetines dailės kūrinių savybes bei vaizdavimo būdus. Apibūdina ir paaiškina sau svarbius meno kūrinius, suvokia kaip jie padeda save pažinti ir išreikšti (B3.3).	Tinkamai vartodami sąvokas apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtų formų ryšį, nusako ekologines temas, estetines dailės kūrinių savybes bei vaizdavimo būdus. Apibūdina ir paaiškina sau svarbius meno kūrinius, suvokia kaip jie padeda save pažinti ir išreikšti (B3.4).
--	---	--	---

44. Pasiekimų lygių požymiai. 7 klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės raiška (A)			
Su mokytojo pagalba vaizduoja gamtos ir aplinkos motyvus grafinės, erdvinės ir spalvinės raiškos priemonėmis (A1.1).	Mokytojo padedami pasirenka ir vaizduoja gamtos bei aplinkos motyvus naudodami grafinės, erdvinės ir spalvinės raiškos priemones bei technikas (A1.2).	Stebi ir vaizduoja gamtos, aplinkos ir įvairiuose informaciniuose šaltiniuose rastus motyvus atlikdami ne mažiau kaip 2 eskizus. Vizualias idėjas perteikia tapybos, grafikos ir erdvinės raiškos priemonėmis bei technikomis bei medžiagomis (A1.3).	Stebi ir pasirenka gamtos, aplinkos ir įvairiuose informaciniuose šaltiniuose rastus motyvus atlikdamas ne mažiau kaip 3 eskizus. Vizualias idėjas perteikia tapybos, grafikos ir erdvinės raiškos priemonėmis technikomis bei medžiagomis taikydami įvairias kompozicines struktūras (A1.4).
Su mokytojo pagalba eksponuoja kūrinius parodose, dailės darbų peržiūrose (A2.1).	Mokytojo padedami parengia ir eksponuoja kūrinius parodose, dailės darbų peržiūrose (A2.2).	Dalyvauja parodose, dailės darbų peržiūrose, meninėse akcijose, eksponuoja kūrinius laikydamiesi reikalavimų (A2.3).	Dalyvauja parodose, dailės darbų peržiūrose, meninėse akcijose, projektuose, tinkamai eksponuoja kūrinius (A2.4).

Su mokytojo pagalba nusako savo įgytą patirtį (A3.1).	Mokytojo padedami nusako įgytą patirtį (A3.2).	Įsivertina savo dailės pasiekimus ir įgytą patirtį (A3.3).	Įsivertina savo dailės pasiekimus ir įgytą patirtį vartodami tinkamas sąvokas (A3.4).
Dailės reiškinių ir kontekstų stebėjimas ir (at)pažinimas (B)			
Su mokytojo pagalba lygina bei apibūdina savo ir profesionaliosios dailės kūrinius, aptaria, kokias menines, istorines ar bendruomenės vertybes jie perteikia (B1.1).	Mokytojo padedami lygina bei apibūdina savo, bendraamžių ir profesionaliosios dailės kūrinius, aptaria, kokias menines, istorines ar bendruomenės vertybes jie perteikia (B1.2).	Lygina savo, bendraamžių ir profesionaliosios dailės kūrinius, aptaria, kokias menines, istorines ar bendruomenės vertybes jie perteikia (B1.3).	Lygina bei analizuoja savo, bendraamžių ir profesionaliosios dailės kūrinius, aptaria, kokias menines, istorines ar bendruomenės vertybes jie perteikia (B1.4).
Su mokytojo pagalba vartoja dailės sąvokas ir terminus apibūdindami savo kūrinio meninėsraiškos priemones (B2.1).	Mokytojo padedami vartoja dailės sąvokas ir terminus apibūdindamas savo kūrinių meninėsraiškos priemones (B2.2).	Vartoja dailės sąvokas ir terminus apibūdindami savo ir šiuolaikinės dailės kūrinių meninėsraiškos priemones (B2.3).	Tinkamai vartoja dailės sąvokas ir terminus apibūdindami savo ir šiuolaikinės dailės kūrinių meninėsraiškos priemones (B2.4).
Su mokytojo pagalba lygina savo ir kitų kūrybą, vertina įvairių epochų bei kultūrų vaizduojamosios bei taikomosios dailės kūrinius, jųraiškos priemones, vaizdavimo būdus. (B3.1).	Mokytojo padedami lygina savo ir kitų kūrybą, vertina įvairių epochų bei kultūrų vaizduojamosios bei taikomosios dailės kūrinius, jųraiškos priemones, vaizdavimo būdus ir idėjas (B3.2).	Stebi bei palygina savo ir kitų kūrybą, vertina įvairių epochų bei kultūrų vaizduojamosios bei taikomosios dailės kūrinius, jųraiškos priemones, vaizdavimo būdus ir idėjas (B3.3).	Stebi bei palygina savo ir kitų kūrybą, naudodami tinkamas sąvokas vertina įvairių epochų bei kultūrų vaizduojamosios bei taikomosios dailės kūrinius, jųraiškos priemones, vaizdavimo būdus ir idėjas (B3.4).

ANTRASIS SKIRSNIS DAILĖS ŠAKOS DALYKAS

45. Dailės šaka – pagrindinis Programos privalomas dalykas.

46. Dalyko paskirtis – dalyko programa skirta susipažinti su atskirų profesionaliosios dailės šakų ypatumais, įgyti praktinės patirties ir įvaldyti tikslingai pasirinktos dailės šakos naujas technikas ir technologijas.

47. Dailės šaka, kaip specializuoto dailės ugdymo programos branduolio dalykas, sudaryta iš tapybos, grafikos, dizaino ir skulptūros modulių.

48. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, idėjos originalumu, atlikimo ir pateikimo kokybe. Skatinamas mokinių sąmoningumas siekiant saviugdos, gebėjimo dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, ieškant savito stiliaus ir individualaus braižo. Ugdomos vertybinės nuostatos – gerbti ir toleruoti kitų tautų kūrybines tradicijas, vertinti ir korektiškai naudoti tautinį meninį palikimą.

49. Laikomasi pagrindinio principo – atlikti užduotis nuo idėjos eskizo iki darbo (grafikos atspauda, tapybos darbo, skulptūros, projekto, maketo, vizualizacijos ar kt.) galutinio užbaigimo siekiant aukštesnio preciziškumo ir atlikimo kokybės, technologijų suteikiamų galimybių panaudojimo.

50. Sudaroma palanki mokymosi aplinka ir sąlygos kūrybiškumui, kompetencijoms ugdyti, praktiniams įgūdžiams įgyti, patirti pasitenkinimą kūrybine raiška ir rezultatais. Kūrybiniai pasiekimai, rezultatų aptarimai siejami su studijavimo galimybėmis, profesine karjera.

51. Vizualinei aplinkai gerinti panaudojama sava kūrybinė patirtis, sukaupta lankant parodas, muziejus, dalyvaujant meninėse, socialinėse, edukacinėse akcijose, projektuose, per vasaros praktikas susipažįstant su savo krašto kraštovaizdžiu bei tautiniu kultūriniu palikimu, visa tai fiksuojant piešiniuose, eskizuose, fotografijose, filmuose ir pan. Mokiniai mokosi eksponuoti ir pateikti savo kūrybos rezultatus.

52. Dalyko programoje išskirtos dvi pasiekimų sritys: dailės šakų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir kūrybinė praktika; dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Kiekvienos pasiekimų srities pasiekimų raida atskleidžiama trijuose ugdymo centruose (8 klasė, I–II gimnazijos klasės, III–IV gimnazijos klasės). Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Kiekvienas pasiekimų lygio požymis nurodo mokinio ugdymo(si) rezultatus.

53. Dalyko tikslas – sudaryti palankias sąlygas mokiniams dailės šakų srityse per aktyvią kūrybinę veiklą, tikslingai taikant teorines žinias, ugdytis praktinius įgūdžius ir kūrybinio mąstymo bei raiškos gebėjimus.

54. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

54.1. įgyja žinių apie įvairias dailės šakas, technikas ir technologijas;

54.2. lavina vaizduotę ir kūrybinės veiklos įgūdžius;

54.3. aktyviai domisi kultūriniu ir meniniu gyvenimu ir jame dalyvauja.

55. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

55.1. įgyvendina savo kūrybinius sumanymus remdamiesi spalvinės, erdvinės, grafinės raiškos ir komponavimo įgūdžiais;

55.2. kritiškai ir savikritiškai apmąsto, analizuoja ir vertina savo ir kitų darbus;

55.3. savo kūrybinę veiklą sieja su profesiniais tikslais ir socialiniu kultūriniu aplinkos kontekstu;

55.4. naudoja šiuolaikinių technologijų teikiamas galimybes vizualizuodami ir pristatydami savo kūrybos rezultatus.

56. Įgyvendinant programą ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

56.1. Kūrybiškumo kompetencija. Nagrinėdami dailės kūrinius ir kūrybinius procesus, susiedami juos su socialiniais kontekstais, mokiniai kelia sau ir aplinkai aktualias problemas, vizualines idėjas. Generuodami prieštaringas idėjas, įvertina riziką, geba argumentuoti pasirinkimus.

Tikslingai atsirenka kūrybai reikalingą informaciją, pasirenka tinkamas technikas, medžiagas bei priemones. Kurdami nebijo rizikuoti ir klysti. Atlikdami kūrybines užduotis, pasirenka tinkamus kūrybos būdus, planuoja savo veiklą. Plėtoja kūrybinį procesą nuo eskizo iki išbaigto, originalaus rezultato.

56.2. Pažinimo kompetencija. Mokiniai kaupia dailės šakos dalykų žinias ir kūrybines patirtis, ieškodami informacijos įvairiuose šaltiniuose: tyrinėdami dailės kūrinius ir reiškinius parodose, muziejų ekspozicijose, literatūroje, kino, teatro mene, virtualioje erdvėje. Analizuodami įvairius meno reiškinius, kūrybinio proceso ypatumus, vertindami juos, reflektuodami savo kūrybines patirtis, ugdomi kritinio mąstymo gebėjimus. Realiai įsivertina gebėjimus, susieja juos su profesine karjera.

56.3. Kultūrinė kompetencija. Dailės šakos pamokų metu mokiniai, kurdami autentiškus kūrinius, skatinami lyginti, apibendrinti, kritiškai vertinti praeities ir dabarties vaizduojamajame mene keliamas idėjas, išreiškiamas vertybes, ženklus, simbolius. Domisi ir geba interpretuoti tradicinės lietuvių kultūros bei šiuolaikinės dailės sąsajų temomis. Skatinami lankytis parodose, muziejų ekspozicijose, meno renginiuose kaip atsakingi stebėtojai, interpretuotojai, kūrėjai; skatinami sąžiningai vartoti intelektualius meno produktus. Kūryboje mokomi pagarbiai vertinti ir pripažinti kultūrų kitoniškumą.

56.4. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokiniai, taikydami įvairias dailės technikas, technologijas, naudodami medžiagas, priemones ir įrankius, mokosi dirbti saugiai, tausoti išteklius ir rūpintis savo ir šalia dirbančių bendraamžių sveikata. Bendradarbiaudami, dirbdami grupėse, mokosi priimti atsakingus sprendimus, atpažįsta savo ir kitų asmenines savybes, pripažįsta skirtynes, kuria darbingą aplinką. Kelia akademinis asmeninius tikslus, jų sistemingai ir planingai siekia, geba įsivertinti. Dalyvaudami integruotuose meniniuose projektuose, akcijose, parodose, prisideda kuriant organizacijos, bendruomenės gerovę.

56.5. Skaitmeninė kompetencija. Mokiniai naudoja skaitmeninėmis technologijomis, ieškodami informacijos dailės šakų užduotims, fotografuoja, filmuoja, perkelia į skaitmeną ir išsaugo vaizdus. Taikydami skaitmenines redagavimo priemones, kaupia elektroninį pasiekimų aplanką (e. portfelį). Įvaldydami pasiūlytas, mokytojo parinktas ar pasirinktas grafinio dizaino, kompiuterinės grafikos, 3D modeliavimo programas, atsakingai kuria skaitmeninį turinį. Paiso autorinių teisių naudodamiesi, interpretuodami jau sukurtus kūrinius. Pasitelkia skaitmenines priemones bendravimui ir bendradarbiavimui bendruomenėje.

56.6. Komunikavimo kompetencija. Mokiniai mokosi suprasti dailės kalbą tikslingai vartodami dailės sąvokas, apibūdindami kūrinius ir išsakydami autentišką nuomonę. Kuria dailės kūrinius, kurie yra saviti vaizdiniai pranešimai, juos pristato gyvai ar virtualioje erdvėje. Pristatymus susieja su įvairiomis komunikavimo situacijomis ir adresatais. Analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina savo ir bendraamžių kūrybinius pasiekimus.

56.7. Pilietiškumo kompetencija. Mokiniai, atlikdami kūrybines užduotis, ugdomi nuostatas ir išreiškia aiškią poziciją dėl kultūros ir gamtos išteklių saugojimo būtinybės, lygiateisiškumo, demokratinės bendruomenės vertingumo. Įsitraukdami į įvairias pilietines akcijas, valstybinių švenčių paminėjimus, kūrybine veikla prisideda prie pilietinės visuomenės stiprinimo.

57. Programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2, A3) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

58. Dailės šakų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir kūrybinė praktika (A). Ši sritis apima gebėjimų ugdymą siekiant ieškoti naujų kūrybinių idėjų artimiausioje kultūrinėje aplinkoje, susipažįstant su iškiliausiais pasaulio ir Lietuvos dailės, tautodailės kūriniais bei jų perteikimo būdais skirtingų dailės šakų techninėmis priemonėmis per praktinę kūrybinę veiklą, pagrįstą dailės kūrinių ir aplinkos stebėjimu, informacijos rinkimu, analize, sinteze, interpretavimu ir eksperimentavimu. Ugdomi gebėjimai išskirti geriausią idėją pasirinkus dailės šakos atlikimo techniką, plastinę formą, susieti su paskirtimi ir kokybiškai įgyvendinti. Tikslingai pasirinkti idėjai įgyvendinti dailės šakų raiškos priemonės, medžiagas, išnaudojant visas kūrybinės laisvės teikiamas galimybes kurti autentiškai, originaliai ir prasmingai. Drąsiai reikšti savo emocinius išpūdžius, išgyvenimus plastinės išraiškos priemonėmis, taikyti suteiktas žinias ir naujas technikas dailės šakų kūrybinei išraiškai.

58.1. Savo kūriniui sukurti pasirenka tinkamiausią sprendimo būdą ir formą (A1).

58.2. Pristato savo kūrybos rezultata, eksponuoja jį peržiūrose (A2).

58.3. Įsivertina įgytą kūrybinę dailės patirtį (A3).

59. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B). Šia sritimi siekiama pažinti ir gerbti Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą, būti atviram pokyčiams, ieškojimams, naujai estetinei patirčiai ir technologijų, idėjų bei visuomenės poreikių kaitai. Rodyti kūrybinę iniciatyvą, bendrauti ir bendradarbiauti meniniuose kūrybiniuose projektuose, parodose, konkursuose, būti aktyviam to gyvenimo dalyviui. Savarankiškai vertinti įvairių dailės šakų kūrinių poveikį visuomenei, aplinkai ir sau pačiam. Realizuoti kūrybinius sumanymus ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime.

59.1. Tyrinėja ir analizuoja praeities ir dabarties dailės kūrinius, jų meninę kalbą, skiriamuosius bruožus, perteikiamas idėjas (B1).

59.2. Susieja dailės kūrinių poveikį žiūrovui, aplinkai su asmenine kūryba (B2).

60. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis.

Pasiekimai	8 klasė	I–II gimnazijos klases	III–IV gimnazijos klases
Dailės šakų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir kūrybinė praktika (A)			
Savo kūriniui sukurti pasirenka tinkamiausią sprendimo būdą ir formą (A1).	Konsultuodamasis renka informaciją įvairiuose šaltiniuose. Piešia 1–2 eskizus pasirinktai idėjai. Kurdamas išbando kelis sprendimo būdus ir formas. Komentuoja sprendimo būdo pasirinkimą (A1.3).	Renka informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas ne mažiau kaip 2 eskizus. Kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos, asmeninės patirties. Paaškina plastinio raiškos būdo pasirinkimą. Planuoja idėjų įgyvendinimo etapus ir įgyvendina derindamas formą, medžiagą ir techniką (A1.3).	Savarankiškai renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis ir ne mažiau kaip 3 eskizais iš natūros, kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų. Savarankiškai planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Pagrindžia / apibūdina plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (kompozicinius principus, formą, struktūrinius elementus, stilių, naudojamus priemones) (A1.3).
Pristato savo kūrybos rezultatus, eksponuoja jį peržiūrose (A2).	Pristato savo kūrybos rezultatus naudodamasis keliais pasirinktais informacijos šaltiniais. Apipavidalina savo kūrinius. Eksponuoja juos peržiūrose (A2.3).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai ir bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos aplinkoje, peržiūrose, parodose, konkursuose (A2.3).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai eksponuoja kūrinius peržiūrose, parodose, konkursuose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.3).
Įsivertina įgytą kūrybinę dailės patirtį (A3).	Įsivertina savo dailės pasiekimus. Išvardija kūrinio privalumus ir trūkumus (A3.3).	Savarankiškai parengia kūrybinių darbų aplanką. Analizuoja ir įsivertina dailės patirtį, įgytą renkantis sprendimų būdus (A3.3).	Savarankiškai ir tikslingai parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį) tradiciniu ir skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais ir patirties įsivertinimu (A3.3).
Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			

Tyrinėja ir analizuoja praeities ir dabarties dailės kūrinius, jų meninę kalbą, skiriamuosius bruožus, perteikiamas idėjas (B1).	Lygina, randa skirtumus klasikinių stilių ir šiuolaikinės dailės kūriniuose, apibūdina patinkantį kūrinį (B1.3).	Lygina klasikinio, modernizmo ir postmodernizmo laikotarpių meno kūrinius, juos grupuoja, paaiškina panašumus ir skirtumus. Analizuoja perteikiamas idėjas (B1.3).	Nusako skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinį tam tikrai epochai, meno krypčiai (B1.3).
Susieja dailės kūrinių poveikį žiūrovui, aplinkai su asmenine kūryba (B2).	Paaiškina dailės reikšmę ugdantis kultūrinius poreikius, meninį skonį, estetines nuostatas. Susieja savo kūrybines patirtis su dailės pažinimu (B2.3).	Apibūdina dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui. Randa panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.3).	Apibūdina dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, jų paskirtį. Analizuoja aplinkas, erdves, interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais. Aptaria individualioje kūryboje keliamų idėjų reikšmę dailės kontekstuose (B2.3).

61. Mokymo(si) turinys. 8 klasė.

61.1. Dailės šakų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir kūrybinė praktika:

61.1.1. Tapyba. Dailės kūrinių vaizdavimo būdai (realistinis, sąlygiškasis ir abstraktusis) ir skirtumai pagal spalvinės perspektyvos dėsnius, proporcijas, kolorito reikšmę, fragmentiškumą, emocinį dailės kūrinio poveikį ir pan. Tradicinės dailės ir šiuolaikinių vizualių menų pagrindinės meninės išraiškos priemonės ir jų derinimo būdai, plokščių formų spalviniai santykiai nekeičiant tapomo daikto lokalios spalvos, šiltų ir šaltų spalvų modeliavimas. Spalvotybės pagrindai: spektras ir jo spalvos (pagrindinės, papildomos, šiltos, šaltos, kontrastingos, artimos), „lokalioji spalva“, spalvos ir tono įtaka daikto formai ir materialumui, spalvos intensyvumas erdvėje, spalvų tarpusavio sąveika, spalvoti refleksai. Tapo ant įvairių pagrindų ir įvairiomis technikomis (gvašas, akrilas, mišrios technikos ir t. t.). Jausminio spalvų suvokimo lavinimas. Komponavimo principai tapant natiurmortus, portretus, interjerą, eksterjerą, peizažus, koliažus ir pan.

61.1.2. Grafika. Grafikos kūrinių realistinio, sąlygiškojo ir abstraktaus vaizdavimo būdai, perspektyvos dėsniai, proporcijos, kontrastai ir niuansai, išgaunami grafinėmis priemonėmis. Plokščių formų toninių grafinių santykių perteikimas, linijos formos modeliavimas pasitelkiant dėmę ir štrichą (natiurmortai, peizažas, žmonės, gyvūnai, augalai). Toninė skalė, linijų įvairovė, dėmės reikšmė, šviesos kaita, pagrindiniai komponavimo principai. Piešia, raizgo, klijuoja koliažus, naudoja mišrias technikas, mokosi giliaspaudės technikos (sausas adatas), kokybiškai, švariai atspausti spaudą, pasportuoti ir parengti eksponuoti.

61.1.3. Dizainas. Meninė raiška daiktiniame ir grafiniame dizaine bei architektūroje, vizualioji informacija (šriftas, ženklas, piktograma), kaligrafijos, optinių reiškinių, proporcijų šriftas. Modulio dydis ir moduliniai elementai, ritmas – metras, plokštuma, tūris, erdvė geometrinėse formose, spalvos įtaka. Išklotinių braižymas, estetinio maketavimo ir kūrybinio rezultato pateikimas.

61.1.4. Skulptūra. Daiktų formos erdvėje, dekoravimas spalva; klasikinės ir kubistinės skulptūros kūrinių struktūra, figūros komponavimo dėsnių erdvėje, išraiškos ir judesio perteikimo būdų tyrinėjimas; žmogaus ar gyvūno portreto (kaukės) sandara, darbo įgūdžių su moliu, plastilinu, gipsu, viela, tinklu, skarda, medžiu, įvairiomis metalo detalėmis derinimo bei jungimo būdai, saugus įrankių naudojimas.

61.2. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Praeities dailės stiliai, techninės ir technologinės raiškos savybės ir jų įtaka šiuolaikiniam menui, artimiausiai aplinkai. Techninės dailės sąvokos apie menininko ar dailės kūrinio stiliaus bruožus, komponavimo principus, šiuolaikinius kultūrinius reiškinius, artimiausioje aplinkoje esančius meno objektus. Parodų, susitikimų su įvairių sričių menininkais, integracinių ryšių kūrybinėje erdvėje vertinimas.

62. Mokymosi turinys. I–II gimnazijos klasė. Dailės šakos dalykas pateikiamas moduliais:

62.1. Tapyba:

62.1.1. Tapybos modulis suteikia naujų žinių apie meninę ir techninę tapybos raišką. Skirtingų tapybos kūrinių vaizdavimo būdai (realistinis, sąlygiškas, abstraktus), jausminio spalvų ir ritmo suvokimo lavinimas, gvašo, akrilo ir kitų vandeniui skiedžiamų medžiagų techninės savybės ir skirtingų popieriaus paviršių, tonų ypatumai. Spalvinės perspektyvos, proporcijų, kolorito, fragmentiškumo dėsnių taikymas, tiksliai stilizuoti vaizduojami daiktai ir įvairios gamtos formos. Mokiniai tapo tradicinius ir netradicinius natiurmortus, modeliuoja tapomo objekto formą spalva, naudoja spalvų niuansus, kontrastus, toninę įvairovę plokštumoje ir erdvėje, pastebi aplinkos ir apšvietimo poveikį vaizduojamo objekto spalvai, koloritui. Tapybinėmis priemonėmis perteikia šviesos, šešėlio, pusšešėlio, bliko spalvinius refleksus. Darbuose mokosi tiksliai pasinaudoti pagrindine suformuluota idėja, eskizuoti, komponuoti, gebėti tapomiems objektams suteikti konstrukcines formas ir darbą baigti nenuotardami nuo pagrindinės užduoties.

62.1.2. Tapybos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai aptaria ir lygina praeities tapybos stilius, technines, plastines, menines raiškos savybes, jų įtaką šiuolaikinei tapybai ir mokymosi procesui. Mokosi tinkamai vartoti technines tapybos sąvokas, nusakyti svarbiausius nagrinėjamo tapybos darbo stiliaus bruožus, komponavimo principus. Per diskusijas, aptarimus, pokalbius reflektuoja kūrinio poveikį sau ir aplinkiniams. Analizuoja kitų mokinių kūrybą ir įsivertina savo paties meninę veiklą. Aktyviai dalyvauja parodose, konkursuose ir projektuose. Individualiai ir kartu su grupe lanko parodas, susitikimus su menininkais, kultūrinius

miesto renginius, aptaria juos, diskutuoja apie menininko sukurtą kūrinio vertę, vietą kultūroje, saugojimo galimybes. Savo kūrybinę patirtį, sukauptą per visą mokymosi laikotarpį, pristato ir naudoja gerindami vizualinę bei estetinę aplinką, mokosi tapybos darbų eksponavimo specifikos ir kultūros.

62.2. Grafika:

62.2.1. Grafikos modulis supažindina mokinius su grafikos technikų ypatumais ir techninių galimybių panaudojimu kūryboje nuo idėjos fiksavimo iki techniškai kokybiško spaudo atlikimo. Mokiniai eskizuoja, eksperimentuoja, techniniam atlikimui atsirenka įdomiausią kūrybinį sprendimą; analizuoja originalius atspaudus ir grafikos meistrų reprodukcijas, mokosi iš jų, kūrybiškai panaudotas detales (interpretuodami) susieja su aktualiomis socialinėmis problemomis ir mišriomis technikomis. Grafikos technikų panaudojimas sudėtingėja, didinant raizinio formatą ir klišių kiekį, siekiama išplėsti tonų skalę, parodyti linijų įvairovę, faktūrų turtingumą. Galutiniam sprendimui atspaudžia ne mažiau kaip du kokybiškus (raiškius, švarius ir lygius) spaudinius.

62.2.2. Grafikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai mokosi iš Lietuvos ir Vakarų Europos grafikos paveldo, analizuoja turinį, stilius ir laikotarpių socialinės kultūrinės aplinkos apraiškas. Tradicinės grafikos priemonės naudoja taikydami netradicines medžiagas – plastiką, tekstilę ir t. t. Diskutuoja, kaip grafikos technikos naudojamos socialinei kultūrinei aplinkai formuoti, estetiniam skoniui ugdyti (pvz., socialinė reklama ant tekstilės gaminių, pakuočių, papuošalų). Mokosi grafikos darbų eksponavimo specifikos.

62.3. Skulptūra:

62.3.1. Skulptūros modulis skirtas erdvinio plastinio mąstymo, kūrybinės raiškos gebėjimams ir techniniams įgūdžiams lavinti. Šis modulis susietas su plastinių-erdvinių raiškos priemonių pažinimu, informacijos rinkimu dviem kryptimis: 1) mokiniai tyrinėja veido formas ir pasirengia lipdyti portretą (portreto ar jo dalių stebėjimas, struktūros supratimas, formos išryškinimas, nereikšmingų detalių atsisakymas, apibendrinimas); 2) stebi gamtos ir žmogaus sukurtas formas, eskizuoja, analizuoja formas ir vidinę jų struktūrą. Mokosi sudėtingų ir painių struktūrų bei žmogaus, gyvūnų kūnų supaprastinimo į formas ir tūrius, pastebėti proporcijas. Mokiniai, pateikę sumanymus (eskizus), juos aptaria ir ieško tinkamiausio derinio galutiniam atlikimui. Mokosi iš klasikinių ir šiuolaikinių kūrinių kopijuodami arba kūrybiškai panaudodami savo sumanymui atskiras detales. Atlieka kūrybines užduotis, mokosi kūrybiško požiūrio į plastinių idėjų sprendimus, medžiagos galimybes, vaizdinių ir formų laisvo jungimo, temų netikėtumo. Lipdymui naudoja molį ir plastiliną, pasitelkia ir kietesnes medžiagas – gipsą arba metalą (skarda, viela, tinklas, įvairios detalės), arba medį. Mokosi gipso liejimo ir lipdymo iš gipso technikos, preciziško paviršiaus užbaigimo technikos.

62.3.2. Analizuoja estetinį meninį skulptūros poveikį muziejuose ir viešose miesto arba gamtos (parkų) erdvėse; santykį su konkrečia vieta, žmonių srautais; mastelio, padidintų formų poveikį žiūrovui; kaip kūrybinius bandymus veikia visuomenei aktualios temos (ekologija, socialinė atskirtis ir pan.). Analizuodami istorinius šaltinius, atkreipia dėmesį į tai, kaip apibendrintos ir išryškintos formos, jų erdviniai santykiai, kokią poveikį jos daro savo formų tarpusavio santykiais bei santykiu su erdve. Mokosi diskutuoti, savarankiškai pristatyti savo kūrybos rezultatą (ekspozicija, pateikimas, kūrinio pristatymas), parengti darbo aprašo segtuvą, kuriame būtų pateiktas plastinės idėjos apibūdinimas, pagrindžiamas plastinio sprendimo pasirinkimas, aprašoma idėjų ieškojimo bei sumanymo įgyvendinimo eiga; mokosi pristatyti savo kūrybą parodose, akcijose, projektuose, taip pat per praktikas rengiamose parodose įvairių Lietuvos miestelių viešose erdvėse (patalpose ar aikštėse).

62.4. Dizainas:

62.4.1. Dizaino modulis skirtas mokinių estetinei nuovokai, kinestetiniam intelektui ugdyti, konstruktyviam tūriniam mąstymui ir erdvinei vaizduotei lavinti, komponavimo ir meninio konstravimo plokštumoje bei erdvėje pagrindams suteikti. Dizainas pristatomas kaip taikomosios dailės šaka, kurią mokiniai gali rinktis pažinimo tikslais ir mokytis kaip dailės šakos dalyko aukštesnėse klasėse. Mokiniai susipažįsta su grafiniu ir daiktiniu dizainu, jo objektais aplinkoje ir dizaino meistrų kūryba. Eskizuoja iš natūros, mokosi iš sukurtų dizaino pavyzdžių, analizuoja grafinio ir daiktinio dizaino kūrimo principus ir paskirtį, interpretuoja, ieško idėjų, tikslingai naudoja komponavimo principus (stilizacija, apibendrinimas, siluetas, kontūras ir kt.). Mokiniai susipažįsta

su specifinėmis maketavimo medžiagomis, atlikimo technika ir technologijomis. Iš pateiktų ne mažiau kaip trijų idėjų eskizų atsirenka vieną variantą, kurį įgyvendins. Peržiūrai pateikia grafinio dizaino galutinį sprendimą (pieštą ranka arba naudojant kompiuterines technologijas) ir galutinį daiktinio dizaino kokybiškai atliktą maketą.

62.4.2. Dizaino kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai susipažįsta su dizaino samprata ir tikslais, skirtingų laikotarpių ir stilių dizainerių kūryba, technologijų kaita ir įtaka žmogaus aplinkos kūrimui ir dizainui, lanko parodas. Diskutuoja apie šiuolaikinius iššūkius dizaino kūrėjams, profesines perspektyvas; dizaino kūrinių informatyvumą ir funkcionalumą; ekodizaino svarbą dabarties ir ateities dizainui; dizaino kūrinių saugojimą ir eksponavimą naudojant informacines komunikacines technologijas (toliau – IKT); mokiniai savo kūrybinę patirtį sieja su socialiniais reiškiniais, aktualias temas perkelia į kūrybinę praktiką (socialinė reklama, vizualinę ir funkcionalią aplinką gerinantys daiktai, pakuotės ir kt.). Mokosi kūrinių pateikimo ir eksponavimo estetikos, ieško galimybių praktiškai pritaikyti sukurtus darbus socialinės ar kitokios reklamos srityse (pvz., reklama ant viešojo transporto).

63. Mokymosi turinys. III–IV gimnazijos klasė. Dailės šakos dalykas pateikiamas moduliais:

63.1. Tapyba:

63.1.1. Tapybos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika: pažintis su mišriomis tapybinių akrilo, aliejinių dažų technikomis, teorinių ir praktinių žinių įgijimas. Pagrindinių tapybos meninių raiškos būdų suvokimas ir jų taikymas (modeliuoti tapomo objekto formą spalva, naudoti spalvų niuansus, kontrastus, toninę įvairovę plokštumoje ir erdvėje, rasti pagrindinius užduoties spalvinius derinius ir jų tarpusavio sąveikas, pastebėti aplinkos ir apšvietimo poveikį vaizduojamo objekto spalvai). Tikslingai pasirenkamos išraiškos priemonės ir vaizdavimo būdai, kuriami darbų ciklai, įvairaus žanro tapybos ir kompozicijos darbai. Atliekamos užduotys siekiant plokštumoje išgauti judėjimo, formos ir erdvės išpūdį. Tapybinės užduoties analizavimas visomis tapybinėmis priemonėmis perteikiant svarbiausią plastinę idėją, tikslingai susiejant su ja visas antraeiles idėjas. Pasirenkamas abstrahavimas, stilizacija, kadravimas, sąlygiškumas. Pasirenkamas formatas atsižvelgiant į atliekamos užduoties kompozicinį charakterį. Išbandomos netradicinės spalvinės raiškos medžiagos ir reikmenys (tapyba be teptukų: purškimas, trafaretai, asambliažas, fotokoliažas), taip pat tapyba ant įvairių pagrindų (ant stiklo, skardos, įvairių daiktų ir pan.).

63.1.2. Tapybos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas sociokultūrinėje aplinkoje. Aptariama praeities stilių, žanrų, populiariosios kultūros įtaka artimiausiai aplinkai. Per pokalbius lyginama tapybos reikšmė įvairiose kultūrose ir dabarties visuomenėje. Tikslingai taikomi meninės kūrybos suvokimo ir vertinimo kriterijai analizuojant savo ar bendraklasių meninės kūrybos darbus. Aptiriamos matytos tapybos parodos ir projektai. Reflektuojamas kūrinio poveikis sau ir aplinkiniams. Individualiai ir kartu su klase lankomos parodos. Rengiami susitikimai su menininkais. Savo kūrybinės patirties, sukauptos lankant parodas, muziejus, dalyvaujant parodose, konkursuose ir projektuose, panaudojimas gerinant vizualinę bei estetinę mokyklos ir miesto aplinką.

63.2. Grafika:

63.2.1. Grafikos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika. Tyrinėjamos grafikos technikų galimybės siekiant išreikšti kuo platesnę tonų skalę, linijų įvairovę, šviesotamsos niuansus ir faktūrų turtingumą. Daug dėmesio skiriama eksperimentavimui panaudojant klasikines ir mišrias grafikos techniques. Atliekamos kompozicijos užduotys: tradicinis ir netradicinis natūrmortas, kūrybinės kompozicijos, kuriose atsiskleidžia etnokultūrinio meno aspektas, socialinės aplinkos aktualijos, paties mokinio išgyvenimai, originalumas, individualumas ir sąmoningumas. Mokinio kūrybinės idėjos įgyvendinamos eskizuose, iš kurių atrenkamas geriausias variantas, tinkamas lino raizginio technikai. Mokinio originalumą ugdo eksperimentinės grafikos užduotys: derinamos 2–3 spaudos technikos. Iš visų eksperimentinių ieškojimų atspaudžiami 2 kokybiški darbai. Sukuriamas 1 darbas, atspaudžiami 2 kokybiški atspaudai. Darbai pradunami nuo eskizų, kuriuose atsispindi mokinio individualumas, idėjos originalumas. Iš eskizų atrenkami geriausi variantai, tinkami pasirinktai grafikos technikai.

63.2.2. Grafikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas sociokultūrinėje aplinkoje. Mokomasi iš Lietuvos ir Vakarų Europos grafikos paveldo, analizuojamas turinys, stiliai ir laikotarpių sociokultūrinės aplinkos problematika, kultūrinės tendencijos. Mokiniai lanko Lietuvos ir kitų šalių

menininkų parodas, meninius renginius, projektus, knygų muges, lankosi dailininkų grafikų dirbtuvėse, susipažįsta su grafikos technikų ir technologijų srities naujovėmis. Sukaupią informaciją ir patirtį mokiniai pritaiko savo kūryboje. Mokomasi grafikos darbų eksponavimo specifikos. Diskutuojama apie grafikos technikos naudojimo galimybes socialinei kultūrinei aplinkai formuoti, estetiniam skoniui ugdyti, apie profesionaliosios grafikos vietą kultūroje ir ekonomikoje. Aptiriamos grafikos specialybės tolesnio mokymosi programos galimybės ir studijų sąlygos.

63.3. Skulptūra:

63.3.1. Mokomasi iš klasikinių ir šiuolaikinių kūrinių: analizuojami geriausi Lietuvos ir pasaulinės tradicinės bei šiuolaikinės skulptūros pavyzdžiai (instaliacijos, objektai, žemės menas ir pan.); tyrinėjami vertingi kompoziciniai sprendimai, mokomasi kūrybiško požiūrio į plastinių idėjų reišimo būdus, medžiagos galimybes, savo darbuose kūrybiškai taikomi įdomūs vaizdinių ir formų junginiai, netikėtos ir aktualios temos. Su plastinėmis erdvinės raiškos priemonėmis susipažįstama, informacija renkama portreto bei portretinės kompozicijos ir laisvų kūrybinių kompozicijų srityse, įgyjami realistinio portreto ir portretinės kompozicijos kūrimo įgūdžiai (siekiama gilesnių anatominių žinių, atsisakyti natūralizmo ir nereikšmingų detalių, gebėjimo meniškai išryškinti būdingiausius portretuojamojo bruožus ir dvasines savybes); portretinėse kompozicijose siekiama kūrybiškai, originaliai jungti formas, ieškoma plastinės meninės visumos. Mokomasi savarankiškai ir tikslingai atrinkti skulptūrai tinkamus vaizdinius bei formas, ieškoma netikėtų, įdomių, netradicinių sprendimų; analizuojami tikslingi formų tarpusavio santykiai, skirtingi jų charakteriai (technikos, kultūros objektai), ieškoma idėjų studijuojant gamtos ar žmogaus sukurtas formas.

63.3.2. Nagrinėjant istorinius šaltinius studijuojami formų junginiai ir kontrastai, tiriamas jų poveikis žiūrovui; analizuojami tradiciniai ir šiuolaikiniai erdvinės plastikos sprendimai; kaupiama plastinės erdvinės raiškos teorinė patirtis. Idėjų paieška ir interpretavimas (iš surinktos medžiagos) apima savarankišką ieškojimą sudėtingų, originalių formų derinių ir kompozicinių sprendimų, kompozicinės išraiškos bei intrigos, plastinio meninio įtaigumo, savitumo ir individualumo. Pateikiamos kompozicinių variantų serijos. Skulptūrinių medžiagų ir technikos pažinimas, naudojimas, pritaikymas pagal idėją: platesnis įvairių medžiagų pažinimas (šalia molio, plastilino, gipso, skardos naudojamas medis, minkštas akmuo, gali būti susipažįstama su metalo liejimo technika), formos ir medžiagos įdomaus santykio paieškos, tikslingas medžiagų parinkimas idėjos ir plastinės išraiškos tikslams.

63.3.3. Skulptūros kūrinių stebėjimas ir reflektavimas sociokultūrinėje aplinkoje. Mokomasi iš meno paveldo: skulptūros kūrinių tyrinėjimas muziejuose bei viešose miesto arba gamtos (skulptūros parkų) erdvėse, netradicinių paminklinio akcento sprendimų analizavimas ir kūrybiškas taikymas savo darbuose.

63.4. Dizainas:

63.4.1. Dizaino raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika. Modeliuojamas plastiškas paviršius ir abstrakti tūrinė forma naudojant elementarias geometrines formas; suprastas principas taikomas projektuojant paprastą daiktą; išanalizavus geometrinių tūrinių formų išsklotines konstruojamas konkrečios paskirties daiktas, pvz., šviestuvas, gaudytas; projektuojami įvairios paskirties baldai; kuriami socialinės reklamos vaizdo siužetai; analizuojama ir perkuriama urbanistinė aplinka. Sudaromos sąlygos laisvai pasirinkti daiktinį ar grafinį dizainą, įgyjama profesionalių pagrindinių dizaino raiškos principų ir konstravimo dėsningumų žinių ir įgūdžių. Mokiniai pasirenka dizaino sritį pagal savo polinkius ir gabumus, stebi daiktinę ir vizualinę aplinką, fiksuoja problemas ir jas nagrinėja, gilina formų, funkcijos ir medžiagų tarpusavio ryšio supratimą, dizaino problemų sprendimo idėjas fiksuoja eskizuose. Pateikia projektuojamo objekto kontekstą iš artimos ir pažįstamos aplinkos (fotografuoja, matuoja, analizuoja istorinę aplinką). Pasiūlo ne mažiau nei tris įvairius problemos sprendimo arba aplinkos gerinimo būdų eskizus (tokius kaip daigafunkcių dizaino, ekodizaino objektų kūrimą, socialinę reklamą, pastatų rekonstrukciją ir kt.). Taiko kompiuterinės grafikos ir tūrinio vizualizavimo programas arba pateikia kokybiškai atliktą maketą. Programa baigiama dailės brandos kūrybiniu darbu iš ekodizaino, baldų dizaino, socialinės reklamos aktualia tema ir pan.

63.4.2. Dizaino kūrinių stebėjimas ir reflektavimas sociokultūrinėje aplinkoje. Mokiniai susipažįsta su dizaino istorija ir raida naudodamiesi įvairiomis informacijos priemonėmis ir būdais

(knygos, internetas, parodos), įvairių dizaino mokyklų (Bauhauzo, Skandinavijos šalių, Japonijos, Italijos) indėliu į dizaino plėtrą. Darydami geriausių dizaino meistrų darbų replikas ir interpretacijas susipažįsta su dizaino technologijomis, atpažįsta daiktus, tapusius dizaino ikonomis. Aptaria ir analizuoja žymių dizainerių kūrinius tinkamai vartodami dizaino ir architektūros sąvokas. Mokosi kūrinių pateikimo ir eksponavimo estetikos. Lanko parodas, muziejus, dalyvauja parodose, konkursuose ir mokomosiose kūrybinėse praktikose. Savo kūrybinę patirtį ir žinias naudoja gerindami vizualinę ir daiktinę aplinką (pvz., sukurdami grafinio dizaino darbus viešajam transportui, eksponuodami socialinės reklamos plakatus policijoje, krizių centruose, viešuose renginiuose ir pan.).

64. Projektai. Integruota veikla. Bendradarbiavimas mokykliniuose meno renginiuose ir jų viešinimas skaitmeninėmis vizualinės informacijos priemonėmis. Kūrybinių pasiekimų aplanko (portfelio) kūrimas siekiant atskleisti save, vertybes, kūrybą.

65. Vertinimas – svarbi ugdymo(si) proceso dalis, mokymo(si) pažangą ir kokybę užtikrinantis veiksnys. Vertinimas padeda mokytojui stebėti ir kaupti informaciją apie mokinių pasiekimus, apibendrinti jų daromą pažangą, planuoti ir tobulinti tolesnį ugdymo(si) procesą ir mokymo(si) turinį. Per visą mokymo(si) laikotarpį taikomas ugdomasis (formuojamasis) – individuali korektūra, patarimai, diskusijos – vertinimas, jis mokinius motyvuoja siekti aukštesnių pasiekimų. Mokymo(si) laikotarpio (trimestro, pusmečio ar pan.) pradžioje taikomos diagnostinio vertinimo užduotys – tarpinės peržiūros, aptarimai, jos vėliau padės stebėti kiekvieno mokinio daromą pažangą.

66. Mokinių pasiekimai tarpusavyje nelyginami. Vertinimo metu surenkama informacija apie tai, kas domina mokinius, kokią mokymo(si) patirtį asmeniškai kiekvienas turi, kokie mokymo(si) stiliai geriausiai tinka, atsižvelgiant į skirtingus mokinių poreikius, individualius gebėjimus. Dailės ugdymo procese taikomi visi vertinimo būdai: diagnostinis, formuojamasis, apibendrinamasis. Mokiniai, prieš atlikdami užduotis, turi susipažinti su vertinimo kriterijais.

67. Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su mokinių motyvacijos, sąmoningumo, saviugdų, savarankiškumo ir kūrybiško požiūrio ugdymu, vertinami proceso metu taikant formuojamojo ir diagnostinio vertinimo principus, apibendrinama per peržiūrą.

68. Mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, daugiau dėmesio skiriant kaupiamajam vertinimui ir mokymo(si) pažangos įsivertinimui, skatinant mokinių saviugdą ir mokymosi motyvaciją, stiprinant jų savimone ir savivertę. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio (pusmečių ar trimestrų), ugdymo programos, ciklo, temos pabaigoje. Mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant mokinio per nustatytą ugdymo(si) laikotarpį padarytą pažangą, orientuojantis į programoje aprašytus mokinių pasiekimų lygių požymius. Kai mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

69. III ir (ar) IV gimnazijos klasėse mokiniai gali pasirinkti rengti brandos darbą.

70. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginiu (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį.

71. Pasiekimų lygių požymiai. 8 klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės šakų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir kūrybinė praktika (A)			
Naudojasi informacija iš mokytojo parinktų šaltinių. Piešia 1–2 eskizus pasirinktai idėjai. Kuria padedamas mokytojo pasiūlytu sprendimo būdu ir forma, bet darbo neišbaigia (A.1.1).	Naudodamasis netiesiogine pagalba renka informaciją įvairiuose šaltiniuose. Piešia 1–2 eskizus pasirinktai idėjai. Kurdamas vadovaujasi mokytojo pasiūlytu sprendimo būdu ir forma (A.1.2).	Konsultuodamasis renka informaciją įvairiuose šaltiniuose. Piešia 2 eskizus pasirinktai idėjai. Kurdamas išbando kelis sprendimo būdus ir formas. Komentuoja sprendimo būdo pasirinkimą (A1.3).	Savarankiškai renka informaciją įvairiuose šaltiniuose. Piešia ne mažiau kaip 3 eskizus pasirinktai idėjai. Kurdamas išbando įvairius sprendimo būdus ir formas, eksperimentuoja. Komentuoja sprendimo būdo pasirinkimą (A1.4).
Mokytojo padedamas apipavidalina savo kūrinius ir pristato (A2.1).	Naudodamasis netiesiogine pagalba pristato savo kūrybos rezultatus (A2.2).	Pristato savo kūrybos rezultatus naudodamasis keliais pasirinktais informacijos šaltiniais. Apipavidalina savo kūrinius. Ekspozuoja juos peržiūrose (A2.3).	Pristato savo kūrybos rezultatus su išsamia analize (A2.4).
Įsivertina savo kūrinių. Atsakydamas į mokytojo klausimus išvardija kūrinių privalumus ir trūkumus (A3.1).	Įsivertina savo kūrinių. Mokytojo padedamas išvardija kūrinių privalumus ir trūkumus (A.3.2).	Įsivertina savo kūrinių. Išvardija kūrinių privalumus ir trūkumus (A3.3).	Įsivertina savo kūrinių. Nusako, ką darytų kitaip, ko sieks kitame etape (A3.4).
Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			
Pastebi ir su mokytojo pagalba geba apibūdinti skirtumus klasikinių stilių ir šiuolaikinės dailės kūriniuose, apibūdina patinkantį kūrinių (B1.1).	Pastebi ir pagal pateiktą pavyzdį randa skirtumus klasikinių stilių ir šiuolaikinės dailės kūriniuose, apibūdina patinkantį kūrinių (B1.2).	Lygina, randa skirtumus klasikinių stilių ir šiuolaikinės dailės kūriniuose, apibūdina patinkantį kūrinių (B1.3).	Savarankiškai lygina, randa skirtumus klasikinių stilių ir šiuolaikinės dailės kūriniuose. Išskiria ir apibūdina patinkantį kūrinių (B1.4).

Padedant mokytojui paaiškina dailės kūrinio meninį įspūdį ir susieja su savo kūrybine patirtimi (B2.1).	Paaiškina dailės kūrinio meninį įspūdį. Susieja savo kūrybines patirtis su dailės pažinimu (B2.2).	Paaiškina dailės reikšmę ugdantis kultūrinius poreikius, meninį skonį, estetiškes nuostatas. Susieja savo kūrybines patirtis su dailės pažinimu (B2.3).	Išsamiai paaiškina dailės reikšmę ugdantis kultūrinius poreikius, meninį skonį, estetiškes nuostatas ir pateikia pavyzdžių. Susieja savo kūrybines patirtis su dailės pažinimu (B2.4).
---	--	---	--

72. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės šakų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir kūrybinė praktika (A)			
Randa informaciją mokytojo nurodytuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas 1–2 eskizus. Kelia idėjas ir su mokytojo pagalba paaiškina plastinės raiškos pasirinkimą (A1.1).	Randa informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas 1–2 eskizus. Kelia ir perteikia idėjas ir paaiškina plastinės raiškos pasirinkimą (A1.2).	Renka informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas ne mažiau kaip 2 eskizus. Kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos, asmeninės patirties. Paaiškina plastinio raiškos būdo pasirinkimą. Planuoja idėjų įgyvendinimo etapus ir įgyvendina derindamas formą, medžiagą ir techniką (A1.3).	Renka informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas ne mažiau kaip 3 eskizus. Kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos, asmeninės patirties. Paaiškina plastinio sprendimo būdo pasirinkimą. Planuoja idėjų įgyvendinimo etapus ir kūrybingai jas įgyvendina, tikslingai derindamas formą, medžiagą ir techniką (A1.4).
Mokytojo padedamas arba pagal pateiktą pavyzdį pristato savo kūrybos rezultatus. Bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos peržiūrose (A2.1).	Pagal pateiktą pavyzdį naudodamasis informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos aplinkoje, peržiūrose (A2.2).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai ir bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos aplinkoje, peržiūrose (A2.3).	Savarankiškai randa įvairius informacijos šaltinius, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai ir bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos aplinkoje, peržiūrose, parodose, konkursuose. Originaliai pristato rezultatus (A2.4).

Remdamasis mokytojo nurodymais parengia kūrybinių darbų aplanką. Mokytojo padedamas įsivertina įgytą dailės patirtį (A3.1).	Remdamasis pateiktais pavyzdžiais parengia kūrybinių darbų aplanką ir įsivertina įgytą dailės patirtį (A3.2).	Savarankiškai parengia kūrybinių darbų aplanką. Analizuoja ir įsivertina dailės patirtį, įgytą renkantis sprendimo būdus (A3.3).	Savarankiškai parengia kūrybinių darbų aplanką. Analizuoja ir įsivertina dailės patirtį, įgytą renkantis sprendimo būdus (A3.4).
Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			
Su mokytojo pagalba lygina klasikinio, modernizmo ir postmodernizmo laikotarpių meno kūrinius, paaškina panašumus ir skirtumus (B1.1).	Remdamasis pateiktais pavyzdžiais lygina klasikinio, modernizmo ir postmodernizmo laikotarpių meno kūrinius, paaškina panašumus ir skirtumus (B1.2).	Lygina klasikinio, modernizmo ir postmodernizmo laikotarpių meno kūrinius, paaškina panašumus ir skirtumus. Analizuoja perteikiamas idėjas (B1.3).	Lygina klasikinio, modernizmo ir postmodernizmo laikotarpių meno kūrinius platesniame kontekste (istorijos, literatūros), paaškina panašumus ir skirtumus. Analizuoja perteikiamas idėjas (B1.4).
Su mokytojo pagalba apibūdina dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui ir ieško panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.1).	Remdamasis pavyzdžiais apibūdina dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui. Ieško panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.2).	Apibūdina dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui. Randa panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.3).	Apibūdina dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, funkcionalumą, paskirtį. Aptaria individualioje kūryboje keliamų idėjų reikšmę dailės kontekstuose (B2.4).

73. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės šakų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir kūrybinė praktika (A)			

Su mokytojo pagalba renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis bei ne mažiau kaip 2 eskizais iš natūros ir kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų, planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Papasakoja plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (kompozicinius principus, formą, struktūrinius elementus, stilių, naudojamą priemonę) (A1.1).	Renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis bei ne mažiau kaip 2 eskizais iš natūros ir kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų. Su netiesiogine pagalba planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Paaiškina plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (kompozicinius principus, formą, struktūrinius elementus, stilių, naudojamą priemonę) (A1.2).	Savarankiškai renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis bei ne mažiau kaip 3 eskizais iš natūros ir kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų. Savarankiškai planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Pagrindžia / apibūdina plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (kompozicinius principus, formą, struktūrinius elementus, stilių, naudojamą priemonę) (A1.3).	Savarankiškai renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis bei ne mažiau kaip 4 eskizais iš natūros ir kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų. Savarankiškai planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Tikslingai ir kūrybingai perteikia idėjas, formas, medžiagos ir technikos santykį savitam meniniam rezultatui pasiekti / sukurti (A1.4).
Su mokytojo pagalba, naudodamasis informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus, eksponuoja kūrinius peržiūrose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.1).	Naudodamasis informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus, eksponuoja kūrinius peržiūrose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.2).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai eksponuoja kūrinius peržiūrose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.3).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai eksponuoja kūrinius peržiūrose, parodose, konkursuose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.4).
Su mokytojo pagalba parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį) tradiciniu ir skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais ir patirties įsivertinimu (A3.1).	Parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį) tradiciniu ir skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais ir patirties įsivertinimu (A3.2).	Savarankiškai ir tikslingai parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį) tradiciniu ir skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais ir patirties įsivertinimu (A3.3).	Savarankiškai ir tikslingai parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį) tradiciniu ir skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais, konteksto ir patirties įsivertinimu (A3.4).
Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			

Su mokytojo pagalba nusako skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinį tam tikrai epochai, meno krypčiai (B1.1).	Naudodamasis netiesiogine pagalba nusako skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinį tam tikrai epochai, meno krypčiai (B1.2).	Nusako skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinį tam tikrai epochai, meno krypčiai (B1.3).	Tyrinėja skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinį tam tikrai epochai, meno krypčiai (B1.4).
Su mokytojo pagalba nusako dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, paskirtį ir apibūdina aplinkas, interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais bei ieško panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.1).	Naudodamasis netiesiogine pagalba nusako dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, paskirtį ir apibūdina aplinkas, interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais. Ieško panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.2).	Apibūdina dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, paskirtį. Analizuoja aplinkas, erdves, interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais. Aptaria individualioje kūryboje keliamų idėjų reikšmę dailės kontekstuose (B2.3).	Tyrinėja dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, paskirtį. Analizuoja aplinkas, interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais. Aptaria individualioje kūryboje keliamų idėjų reikšmę dailės kontekstuose (B2.4).

TREČIASIS SKIRSNIS PIEŠIMO DALYKAS

74. Piešimas – pagrindinis Programos privalomas dalykas.

75. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams ugdytis ir pritaikyti piešimo ir eskizavimo įgūdžius.

76. Taikomos įvairios piešimo priemonės piešiamiems objektams fiksuoti, perteikti trimatį vaizdą plokštumoje. Mokiniai mokosi nuoseklios darbų eigos: pasirinkti objektus, stebėti, fiksuoti, interpretuoti, analizuoti, aptarti, vertinti. Atsižvelgiama į mokinio individualias savybes ir pasiekimų lygį: ar piešiamas vaizdas perteikiamas savitai, naudojant skirtingo formato popierių, laisvai eskizuoiant, pasirenkant piešiamus objektus bei vaizdavimo būdą. Mokiniai skatinami dirbti drąsiai, savarankiškai, laisvai, kūrybiškai reikšti savo mintis, eskizuoti ir ieškoti savito braižo, tikslingai ir kryptingai ieškoti piešimo idėjų, funkcionalumo, savaip interpretuoti tradicinėmis ar alternatyviomis priemonėmis.

77. Dalyko programoje nustatytos dvi pasiekimų sritys: piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktika; piešimo objektų pažinimas sociokultūrinėje aplinkoje, fiksavimas ir parodymas. Kiekvienos pasiekimų srities pasiekimų raida nuosekliai atskleidžiama šiuose ugdymo centruose: 5–6 klasė, 7–8 klasė, I–II gimnazijos klasė, III–IV gimnazijos klasė. Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Kiekvienas pasiekimų lygio požymis nurodo mokinio ugdymo(si) rezultatus.

78. Dalyko tikslas – puoselėti mokinių raiškos ir interpretacijos savitumą, ugdyti jų gebėjimus vaizduoti regimo pasaulio objektus, suprasti ir pritaikyti akademinio piešimo pagrindus.

79. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

79.1. lavinasi pastabumą ir praktinius piešimo įgūdžius;

79.2. pritaiko piešimo gebėjimus atlikdami kūrybines užduotis;

79.3. fiksuoja piešiamus objektus įvairiomis piešimo priemonėmis bei technikomis;

79.4. savarankiškai eskizuoja ir praktiškai pritaiko piešimo įgūdžius kūrybinėms idėjoms fiksuoti.

80. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

80.1. nuosekliai ir tikslingai mokydami piešti ir eskizuoti, taiko piešimo priemones ir technikas kūrybiniais sumanymams realizuoti;

80.2. siekia piešiniuose perteikti realų vaizdą, savaip interpretuoti trimatį vaizdą;

80.3. geba vertinti piešinio svarbą kūrybiniam procesui.

81. Įgyvendinant dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

81.1. Komunikavimo kompetencija. Mokiniai mokosi suprasti ir vartoti piešimo ir eskizavimo terminus, taikomus apibūdinti kuriamų komponavimo derinių, formų ar stiliaus ypatumus. Išsako autentišką nuomonę. Bendradarbiaujant su mokytoju, lavėja mokinio komunikaciniai ryšiai.

81.2. Pažinimo kompetencija. Mokiniai, tyrinėdami ir fiksuodami aplinkos reiškinius, kaupia teorines žinias, pritaiko piešiniuose ir eskizuose. Atlikdami piešimo ir eskizavimo užduotis, naudoja įvairius raiškos būdus.

81.3. Kūrybiškumo kompetencija. Mokiniai susipažįsta su iškilių menininkų kūriniais. Vertindami ir atsirinkdami piešimui ir eskizavimui vertingą informaciją, išradingai ją taiko savitai idėjų raiškai. Įsivertina ir reflektuoja savo ir kitų piešimo pasiekimus.

81.4. Kultūrinė kompetencija. Mokiniai piešimo pamokose susipažįsta su iškilių menininkų darbais, ugdosi ir augina kultūrinį sąmoningumą, mokosi rinktis, interpretuoti ir vertinti dailės kūrinius. Lankosi muziejuose, dailės parodose, dalyvauja meno renginiuose, kultūriniame bendruomenės gyvenime.

81.5. Skaitmeninė kompetencija. Mokiniai naudojami skaitmeninėmis technologijomis ieškodami informacijos kūrybiniais piešiniais, analizuoja akademinio piešimo pavyzdžius, demonstruoja sukurtus vaizdus. Mokosi fiksuoti piešimo procesą, etapus, rezultatus. Saugiai bendrauja ir bendradarbiauja nuotoliniu / virtualiu būdu, naudoja informaciją virtualioje erdvėje.

81.6. Pilietiškumo kompetencija. Mokiniai susipažįsta su šalies ir kitų kraštų pilietiniais ženklais, valstybiniais simboliais, kurdami kompozicinius piešinius, mokosi gerbti pavienio žmogaus, įvairių visuomenės grupių interesus. Dalyvaujant teminėse parodose, skirtose valstybingumo šventėms, svarbioms istorinėms datoms paminėti, atpažįsta ir pristato savo šalies papročius ir išgyvenimus.

81.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokiniai, piešdami ir eskizuodami, mokosi tinkamai naudoti piešimo reikmenis, sudėtingesnes technikas. Pasiruošia pamokai, sutvarko savo darbo vietą, taupiai naudoja tvarias medžiagas, stiprina sveikos gyvensenos įgūdžius. Bendradarbiaudami bendruose projektuose, priima atsakingus sprendimus, ugdo empatiją ir vertybines nuostatas, atpažįsta savo asmenines savybes.

82. Programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2, A3) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

83. Piešimo raidos priemonių pažinimas ir praktika (A). Žvelgdami į piešinį kaip į tikrovės interpretaciją, kūrybinių idėjų vaizdavimo būdą bei prasmingų išgyvenimų teikiančią veiklą, mokiniai stengsis nuosekliai įvaldyti piešimo technikas ir jas savitai panaudoti. Tikslingai naudodami piešimo technikas savitai perteiks piešiamus objektus, piešimo priemonėmis pabrėždami charakterio ypatybes, kurs vizualius pasakojimus, palaipsniui pereis prie akademinio piešimo pradmenų.

83.1. Stebi ir fiksuoja objektus, juos komponuoja taikydami įvairias piešimo technikas ir priemones (A1).

83.2. Atranda ir fiksuoja piešiamų objektų savybes perteikdami ir interpretuodami jų vizualų vaizdą (A2).

83.3. Apibūdina piešinio struktūrinius elementus ir moka juos pritaikyti, argumentuoja, vertina savo ir kitų piešinius (A3).

84. Dailės reiškinių pažinimas sociokultūrinėje aplinkoje, fiksavimas ir parodymas (B). Mokiniai domėsis Lietuvos ir pasaulio meninės kūrybos paveldu dailės kūrinių piešybinio aspektu, stebės aplinką, fiksuos ją piešiniuose. Analizuos piešinių svarbą ir vietą meno kūriniuose, fiksuodami aplinką, rodys kūrybinę iniciatyvą, perteiks idėjas ir pateiks darbus visuomenei.

84.1. Pastebi ir tyrinėja aplinkos, gamtos ir piešybinius reiškinius, fiksuoja kraštutinę medžiagą, paveldo objektus, kraštovaizdį (B1).

84.2. Analizuoja dailės kūrinių piešybinius elementus, paaiškina, kuo svarbūs visuomenės gyvenime vizualieji reiškiniai, piešinio kaita ir raidos ypatumai (B2).

85. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis.

Pasiekimai	5–6 klasė	7–8 klasė	I–II klasė	III–IV klasė
Piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktika (A)				
Stebi ir fiksuoja objektus, juos komponuoja taikydami įvairias piešimo technikas ir priemones (A1).	Piešia stebimą objektą (augalas, gyvūnas, daiktas). Komponuoja kelis piešiamus objektus, naudoja mišrias piešimo priemones (A1.3).	Perteikia piešinyje skirtingo mastelio objektus, naudoja įvairias piešimo priemones, pasirenka savitą piešinio stilių, piešimo technikas (A1.3).	Piešia geometrines tūrines formas, gamtos objektus, taikydami erdvinės perspektyvos žinias. Pritaiko įvaldytas įvairias piešimo technikas ir priemones kūrybinėse užduotyse (A1.3).	Tiksliai piešia gamtos formas, daiktus, žmogaus portretą ir figūrą, architektūrinius objektus, taikydami akademinio piešimo taisykles. (A1.3).
Atranda ir fiksuoja piešiamų objektų savybes perteikdami ir interpretuodami jų vizualų vaizdą (A2).	Piešia kelis objektus komponuodami popieriaus lape. Nustato ir vaizduoja piešiamų objektų dydžius, tonus (A2.3).	Nupiešia geometrines figūras, taiko erdvinės perspektyvos taisykles, perteikia daiktų tūrį ir medžiagiškumą. Savarankiškai eskizuoja pasirinkdami vaizdavimo būdus ir technikas (A2.3).	Tobulina linijos raišką, perteikia tonų skirtumus, medžiagiškumą. Įvairiomis pratybomis tobulina motorinius įgūdžius: sukaupti dėmesį, naudotis piešimo įrankiais (A2.3).	Interpretuoja piešiamus aplinkos objektus. Eskizuoja, piešdami kuria įvairaus žanro ir abstrakčias kompozicijas. Tikslingai pasirenka stilistiką ir vaizdavimo būdą (A2.3).
Apibūdina piešinio struktūrinius elementus ir moka juos pritaikyti, vertina savo ir kitų piešinius (A3).	Savais žodžiais paaiškina sudominusią idėją užduočiai, kokią techniką pasirinks piešiniui nupiešti (A3.3).	Savarankiškai paaiškina, kaip piešimo raiškos priemonėmis galima perteikti išpūdį, nuotaiką piešiant portretą, natūrmortą ir kt. (A3.3)	Argumentuoja pasirinktus piešimo technikos būdus ir priemones idėjoms reikšti. Apibūdina savo ir kitų piešinius (A3.3).	Nurodo virtualių piešinių tikslus: susipažinti, mokytis interpretuoti, pritaikyti integruotame projekte. Žino, kokiais atvejais būtina nurodyti autoriaus pavardę ar kitą privalomą informaciją (A3.3).
Dailės reiškinių pažinimas sociokultūrinėje aplinkoje, fiksavimas ir parodymas (B)				

Pastebi ir tyrinėja aplinkos, gamtos ir piešybinius reiškinius, fiksuoja kraštutinę medžiagą, paveldo objektus, kraštovaizdį (B1).	Savarankiškai pasirenka ir fiksuoja (eskizuoja) artimos aplinkos objektus. Savais žodžiais apibūdina piešimo sąvokas, piešimo būdus ir priemones. Papasakoja apie parodose ar reprodukcijose stebėtus dailininkų piešinius (B1.3).	Įvairiomis piešimo priemonėmis laisvai eskizuoja krašto vietovės vaizdus. Savarankiškai piešia etnografinius buitinius daiktus ir juos apibūdina (B1.3).	Apibūdina savo miesto, kitų Lietuvos vietų paveldo objektus, lanko parodas, muziejus. Pateikia dailės kūrėjų ir kūrinių pavyzdžių, nusako, kur rasti informacijos (B1.3).	Savais žodžiais apibūdina artimiausios aplinkos piešinio funkcionalumo ir meniškumo poveikį aplinkai. Diskutuoja apie virtualių piešimo svetainių, saugyklų saugų vartojimą (B1.3).
Analizuoja dailės kūrinio piešybinius elementus, paaiškina, kuo svarbūs visuomenės gyvenime vizualieji reiškiniai, piešinio kaita ir raidos ypatumai (B2).	Įvardija piešimo būdus ir priemones, pritaiko juos kūryboje. Apibūdina pagrindines piešimo sąvokas (B2.3).	Atpažįsta ir įvardija dailininkų piešinių atlikimo technikas. Pasirenka ir vaizduoja architektūrinių detalių fragmentus (B2.3).	Savais žodžiais nusako kompozicijos piešybinį sumanymą. Išskiria piešybinių elementų turinčius kūrinius ar eskizus lygindami įvairių laikotarpių dailininkų kūrinius (B2.3).	Stebi ir vertina piešybinius motyvus iš aplinkos ir renka kraštutinę medžiagą apie architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą (B2.3).

86. Mokymo(si) turinys. 5–6 klasė:

86.1. Piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktika:

86.1.1. Įvairios trukmės piešimo užduotys (dominuoja trumpalaikės). Įvairiomis piešimo priemonėmis vaizduojama artimiausia aplinka – augalai, medžiai, gyvūnai (gyvi ir iškamšos), žmonės (portretai ir figūros), žmogaus sukurti daiktai. Kopijuojami dailės kūriniai.

86.1.2. Vaizdo interpretavimas, imitavimas arba simbolinis piešimo būdas (medis–simbolis, žmogus–simbolis ir kt.). Teminės kompozicijos (istoriniai įvykiai, mitai, legendos) naudojant spalvotus pieštukus, kreideles, pastelę. Mažo formato piešiniai paprastu pieštuku išryškinant gamtos objektų detales (žiedlapiai, vaisių sėklės, kriauklės, akmenėliai ir kt.).

86.2. Piešybinių reiškinių atpažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje: pastebėtų objektų fiksavimas; nupieštų reiškinių / įvykių / objektų aprašai; piešinių / eskizų pristatymas klasėje (bent kartą per savaitę); lankytojų parodų / stebėtų dailės kūrinių aptarimas ir aprašymas; piešimo priemonių ir sąvokų žodynėlis (linijinis piešinys, toniniai skirtumai, refleksas, šešėlis, formos apimtis, štrichas, minkštas–kietas pieštukas, sangvinas, pastelė, toninis popierius, angliukas, eskizas ir kt.).

87. Mokymo(si) turinys. 7–8 klasė:

87.1. Piešimo priemonių pažinimas ir praktika:

87.1.1. 7 klasė: pasirenka įprastą žiūrėjimo tašką ir kryptį piešdamas objektus (gamtos formos, buitiniai daiktai, gyvūnai); erdvei ir atstumui (erdvinė perspektyva) išryškinti natūrmortuose naudojami linijų ir toniniai skirtumai, persidengiantys daiktai; piešiami siluetiniai piešiniai; naudojamos įvairios piešimo priemonės: pieštukai ir spalvoti pieštukai, vaškinės kreidelės, pastelė, anglis ir sangvinas, toninis popierius; eskizuoja laisvai pasirinkdami piešiamus objektus; kuria kompozicijas pritaikydami piešimo technikas.

87.1.2. 8 klasė: piešia daiktus ir jų grupes laikydamiesi kompozicijos elementų išdėstymo būdų: objektai ant horizontalės, objektai horizontalės atžvilgiu, išdėstyti statmenai, objektų padėtis nevienoda (įvairiais kampais pasukti daiktai); nustato piešiamų objektų vietą erdvėje, atpažįsta išorines ir vidines negatyvias formas; piešia geometrinių figūrų struktūrinius piešinius, perteikia erdvės įspūdį pasitelkdamis apšvietimą, taiko linijinės ir erdvinės perspektyvos dėsnius; erdvinės formas vaizduoja remdamiesi geometrinių formų vaizdavimo principais (nustatomi objekto taškai erdvėje, erdviniai ryšiai, struktūrinis supaprastinimas, linijinė perspektyva).

87.2. Dailės reiškinių pažinimas sociokultūrinėje aplinkoje:

87.2.1. 7 klasė: savais žodžiais nusako piešimo kompozicijos būdus; atskiria piešimo technikas dailininkų kūriniuose; per kūrybines praktikas pasirenka ir vaizduoja kraštovaizdžio elementus, architektūros detales, atpažįsta etnografinius daiktus ar kūrinius, juos piešia.

87.2.2. 8 klasė: susieja dailės kūrinius su piešiniu; analizuoja žinomų dailininkų piešimo stilių; operuoja piešimo sąvokomis; laisvai eskizuoja įvairiomis piešimo priemonėmis; kuria kompozicijas, fiksuoja kūrybines idėjas.

88. Mokymo(si) turinys. I–II gimnazijos klasė:

88.1. Piešimo priemonių pažinimas ir praktika. Piešimo turinys nukreiptas į piešimo technikų ypatumus siekiant įtikinamai vaizduoti erdvinės formas, pabrėžiant erdvės įspūdį, naudojant šviesos ir šešėlių žaismo kuriamus efektus. Tam būtina įvaldyti komponavimą plokštumoje, įgyti bendrų žinių apie perspektyvos dėsnius piešiant trimatį vaizdą ir atpažįstant geometrines formas kituose gamtos objektuose. Kūrybinės idėjos fiksuojamos laisvai eskizuojant.

88.2. Piešinio stebėjimas ir reflektavimas sociokultūrinėje aplinkoje. Mokiniai analizuoja G. Bammes mokyklos piešinius, mokosi plastinės anatomijos (gyvūnų, žmonių) pagrindų. Susipažįsta su pasaulio dailininkų piešiniais literatūroje ar virtualioje erdvėje, aptaria juos, diskutuoja apie piešinio techniką, stilių ir galimybę interpretuoti savo piešiniuose, apie specialybes, kurioms reikia gerų piešimo įgūdžių. Stebi artimiausią aplinką, renka medžiagą fiksuodami kraštovaizdį, senamiesčių architektūros paminklus, dvarų ansamblius, bažnyčias, aikštes, senuosius miestelių statinius ir kt. Mokosi parengti piešinius ekspozicijai peržiūrose, parodose, konkursuose, dalyvauja piešimo olimpiadose, projektuose.

89. Mokymo(si) turinys. III–IV klasė:

89.1. Piešimo turinys nukreiptas į funkcionalumą dailės šakų srityse ir savarankišką piešimą bei eskizavimą perteikiant įtikinamą trimatį, abstraktų ar linijinį plastinį vaizdą. Atliekant piešimo

užduotis, siekiama išmokyti piešti minkštomis piešimo priemonėmis (pastelė, sangvinas, anglis, teptukas), perteikiant šviesos ir šešėlio teikiamus efektus, komponuojant lokalias dėmes, laisvai komponuojant piešiamus objektus. Piešiant piešinius (dizaino, architektūros, skulptūros, keramikos dailės šakose) dėmesys sutelkiamas į erdvinio vaizdo raišką. Mokomasi kruopščiai analizuoti detales, išryškinti linijinę piešinio plastiką ir eksperimentuojant piešimo priemonėmis ir technikomis išreikšti kūrybines idėjas; erdvinės perspektyvos perteikimas plokštumoje naudojant linijinę ir toninę vizualią raišką; žmogaus (portreto bei kūno) vaizdavimas naudojantis plastinės anatomijos pagrindais, fiksuojant proporcijas, charakterį statišku ar dinamišku judesiu; kūrybinės ir meninės užduotys atliekamos remiantis komponavimo principais. Numato piešimo užduočių ir idėjų įgyvendinimo etapus.

89.2. Piešinio stebėjimas ir reflektavimas sociokultūrinėje aplinkoje. Mokiniai analizuoja ir pritaiko savo piešiniuose plastinės anatomijos žinias, remdamiesi plastinės anatomijos leidinių vizualia informacija ir žymių dailininkų darbų reprodukcijomis. Savarankiškai eskizuoja aplinkoje stebėdami žmones, gyvūnus, augaliją, architektūrinius ir tautinio paveldo objektus. Laisvai interpretuoja ir pritaiko piešybinius elementus kurdami savarankiškus kūrinius, dalyvauja pleneruose, parodose, edukacinėse programose, konkursuose, olimpiadose. Diskutuoja apie savo ir kitų kūrėjų piešinius, analizuoja ir vertina piešinių reikšmę, kokybinius aspektus, estetinę vertę sociokultūrinėje aplinkoje.

90. Vertinimas – svarbi mokymo(si) pažangai ir kokybei užtikrinti ugdymo(si) proceso dalis. Vertinimas padeda stebėti ir kaupti informaciją apie mokinių pasiekimus, apibendrinti jų daromą pažangą, planuoti ir tobulinti tolesnį ugdymo(si) procesą ir mokymo(si) turinį. Per visą mokymo(si) laikotarpį taikomas formuojamasis vertinimas, pagrįstas mokinio ir mokytojo bendradarbiavimu. Vertinimu siekiama kelti mokinio motyvaciją, pasitikėjimą savo jėgomis, atsakomybę už mokymosi rezultatus, paskatinti domėtis kūrybiniu procesu. Mokymo(si) laikotarpio rezultatams apibendrinti (trimestro, pusmečio ar pan.) taikomos diagnostinio vertinimo užduotys – tarpinės peržiūros, aptarimai, kurios vėliau padės stebėti kiekvieno mokinio daromą pažangą.

91. Mokinių pasiekimai tarpusavyje nelyginami. Vertinimo metu surenkama informacija apie tai, kas domina mokinius, kokią mokymo(si) patirtį asmeniškai kiekvienas turi, kokie mokymo(si) stiliai jiems geriausiai tinka, atsižvelgiama į kiekvieno poreikius, individualius gebėjimus. Mokiniai, prieš atlikdami užduotis, turi susipažinti su vertinimo kriterijais.

92. Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su mokinių motyvacijos, sąmoningumo, saviugdų, savarankiškumo ir kūrybiško požiūrio ugdymu, per vertinimą taikomi formuojamojo ir diagnostinio vertinimo principai, apibendrinama per peržiūrą.

93. Mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, daugiau dėmesio skiriant kaupiamajam vertinimui ir mokymo(si) pažangos įsivertinimui, skatinant mokinių saviugdą ir mokymosi motyvaciją, stiprinant jų savimone ir savivertę. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio (pusmečių ar trimestrų), ugdymo programos, ciklo, temos pabaigoje. Mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant pažangą, padarytą per nustatytą ugdymo(si) laikotarpį, orientuojantis į programoje aprašytus pasiekimų lygių požymius. Kai mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

94. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginiu (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį.

95. Pasiekimų lygių požymiai. 5–6 klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktika (A)			
Padedamas mokytojo piešia objektą (augalas, gyvūnas, daiktas). Komponuoja kelis piešiamus objektus atsitiktinai (A1.1).	Su mokytojo pagalba piešia stebimą objektą (augalas, gyvūnas, daiktas). Mėgina komponuoti kelis piešiamus objektus (A1.2).	Piešia stebimą objektą (augalas, gyvūnas, daiktas). Komponuoja kelis piešiamus objektus (A1.3)	Tiksliai piešia stebimą objektą (augalas, gyvūnas, daiktas). Komponuoja daugiau nei kelis piešiamus objektus (A1.4).
Su mokytojo pagalba piešia kelis objektus komponuodami popieriaus lape. Bando vaizduoti piešiamus objektus (A2.1).	Mokytojui patariant, piešia kelis objektus komponuodami popieriaus lape. Bando vaizduoti piešiamų objektų dydžius, tonus (A2.2).	Piešia kelis objektus komponuodami popieriaus lape. Nustato ir vaizduoja piešiamų objektų dydžius, tonus (A2.3).	Stebėdami aplinką piešia kelis objektus komponuodami popieriaus lape. Nustato ir vaizduoja piešiamų objektų dydžius, tonus, perteikia charakterį (A3.4).
Atsakydami į mokytojo klausimus, paaiškina užduoties idėją ir kokią techniką pasirinks (A3.1).	Pagal pateiktą pavyzdį paaiškina sudominusią idėją užduočiai, kokią techniką pasirinks piešiniui nupiešti (A3.2).	Savais žodžiais paaiškina sudominusią idėją užduočiai, kokią techniką pasirinks piešiniui nupiešti (A3.3).	Žiniomis pagrįstais žodžiais paaiškina sudominusią idėją užduočiai, argumentuoja, kodėl pasirinko tokią techniką piešiniui nupiešti (A3.4).
Dailės reiškinių pažinimas sociokultūrinėje aplinkoje, fiksavimas ir parodymas (B)			
Fiksuoja mokytojo parinktus (eskizuoja) artimos aplinkos ir gamtos objektus. Bando papasakoti parodose ar reprodukcijose stebėtus dailininkų piešinius (B1.1).	Su mokytojo pagalba pasirenka ir fiksuoja (eskizuoja) artimos aplinkos ir gamtos objektus. Atsakydami į mokytojo klausimus, papasakoja apie parodose ar reprodukcijose stebėtus dailininkų piešinius (B1.2).	Savarankiškai pasirenka ir fiksuoja (eskizuoja) artimos aplinkos ir gamtos objektus. Papasakoja apie parodose ar reprodukcijose stebėtus dailininkų piešinius (B1.3).	Savarankiškai pasirenka ir fiksuoja (eskizuoja) artimos aplinkos ir gamtos objektus. Domisi dailės kūrinių. Vartodami piešimo sąvokas pasakoja apie parodose ar reprodukcijose stebėtus dailininkų piešinius (B1.4).

Su mokytojo pagalba bando įvardyti piešimo būdus ir priemones, taikyti juos kūryboje. Bando apibūdinti paprastas piešimo sąvokas (B2.1).	Pagal pateiktą pavyzdį įvardija piešimo būdus ir priemones, taiko juos kūryboje. Apibūdina paprastas piešimo sąvokas (B2.2).	Įvardija piešimo būdus ir priemones, pritaiko juos kūryboje. Apibūdina pagrindines piešimo sąvokas (B2.3).	Įvardija piešimo būdus ir priemones, tikslingai pritaiko juos kūryboje. Vartoja pagrindines piešimo sąvokas (B2.4).
---	---	---	--

96. Pasiekimų lygių požymiai. 7–8 klasės:

slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktika (A)			
Su mokytojo pagalba piešia skirtingo mastelio objektus, naudoja mokytojo pasiūlytas piešimo priemones (A1.1).	Bando perteikti piešinyje skirtingo mastelio objektus, pritaikydami akademinio piešimo taisykles, kartais naudoja įvairias piešimo priemones bei piešimo technikas (A1.2).	Piešinyje perteikia skirtingo mastelio objektus, naudoja įvairias piešimo priemones, pasirenka savitą piešinio stilių, piešimo technikas (A1.3).	Piešinyje savarankiškai perteikia skirtingo mastelio objektus, kūrybiškai naudoja įvairias piešimo priemones, pasirenka savitą piešimo stilių, eksperimentuoja piešimo technikomis (A1.4).
Su mokytojo pagalba mėgina piešti geometrines figūras, susipažįsta su perspektyvos taisyklėmis, perteikia daiktų medžiagiškumą. Su mokytojo pagalba eskizuoja (A2.1).	Su mokytojo pagalba piešia geometrines figūras, bando taikyti erdvinės perspektyvos taisykles, perteikia daiktų tūrį ir medžiagiškumą. Pagal pateiktus pavyzdžius naudoja piešimo technikas (A2.2).	Nupiešia geometrines figūras, taiko erdvinės perspektyvos taisykles, perteikia daiktų tūrį ir medžiagiškumą. Savarankiškai eskizuoja pasirinkdami vaizdavimo būdus ir technikas (A2.3).	Savarankiškai nupiešia geometrines figūras, taiko erdvinės perspektyvos taisykles, perteikia daiktų tūrį ir medžiagiškumą. Laisvai eskizuoja pasirinkdami vaizdavimo būdus ir technikas. Interpretuoja piešiamus objektus kūrybinėse užduotyse (A2.4).
Naudodamiesi pagalba, papasakoja, kaip piešimo raiškos priemonėmis galima perteikti	Apibūdina, kaip piešimo raiškos priemonėmis galima perteikti	Savarankiškai paaiškina, kaip piešimo raiškos priemonėmis galima perteikti įspūdį, nuotaiką	Savarankiškai analizuoja ir paaiškina, kaip piešimo raiškos priemonėmis bei technikomis

įspūdį, nuotaiką piešiant portretą, natiurmortą ir kt. (A3.1),	įspūdį, nuotaiką piešiant portretą, natiurmortą ir kt. (A3.2),	piešiant portretą, natiurmortą ir kt. (A3.3).	galima perteikti įspūdį, nuotaiką piešiant portretą, natiurmortą ir kt. (A3.4).
Dailės reiškinių pažinimas sociokultūrinėje aplinkoje, fiksavimas ir parodymas (B)			
Naudodamiesi mokytojo pagalba, eskizuoja krašto vietovės vaizdus. Piešia etnografinius buitinius daiktus (B1.1).	Įvairiomis piešimo priemonėmis eskizuoja krašto vietovės vaizdus. Piešia etnografinius buitinius daiktus ir juos apibūdina (B1.2).	Įvairiomis piešimo priemonėmis laisvai eskizuoja krašto vietovės vaizdus. Savarankiškai piešia etnografinius buitinius daiktus ir juos apibūdina (B1.3)	Įvairiomis piešimo priemonėmis laisvai eksperimentuoja eskizuodami krašto vietovės vaizdus. Tiksliai perteikia etnografinius buitinius daiktus ir juos apibūdina (B1.4).
Su mokytojo pagalba įvardija dailininkų piešinių atlikimo technikas. Mėgina vaizduoti architektūrinių detalių fragmentus (B2.1).	Atpažįsta dailininkų piešinių atlikimo technikas. Vaizduoja architektūrinių detalių fragmentus (B2.2).	Atpažįsta ir įvardija dailininkų piešinių atlikimo technikas. Pasirenka ir vaizduoja architektūrinių detalių fragmentus (B2.3).	Atpažįsta ir įvardija dailininkų piešinių atlikimo technikas, naudoja pavyzdžius gamtai, architektūrai vaizduoti (B2.4).

97. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktika (A)			
Su mokytojo pagalba piešia žmogų, geometrines tūrines formas, gamtos objektus, taikydami erdvinės perspektyvos žinias.	Piešia žmogų, geometrines tūrines formas, gamtos objektus, taikydami erdvinės perspektyvos žinias.	Piešia žmogų, geometrines tūrines formas, gamtos objektus, taikydami erdvinės perspektyvos žinias.	Savarankiškai ir tiksliai piešia žmogų, geometrines tūrines formas, gamtos objektus, taikydami erdvinės perspektyvos žinias.

Pritaiko įvaldytas įvairias piešimo technikas užduotyse (A1.1).	Pritaiko įvaldytas piešimo technikas ir priemones kūrybinėse užduotyse (A1.2).	Pritaiko įvaldytas įvairias piešimo technikas ir priemones kūrybinėse užduotyse (A1.3).	Kūrybingai, drąsiai eksperimentuoja įvairiomis piešimo technikomis ir priemonėmis užduotyse (A1.4).
Naudodami linijos raišką perteikia medžiagiškumą. Įvairiomis pratybomis mėgina taikyti motorinius įgūdžius: sukaupti dėmesį, naudotis piešimo įrankiais (A2.1).	Naudodami linijos raišką perteikia tonų skirtumus, medžiagiškumą. Įvairiomis pratybomis taiko motorinius įgūdžius: sukaupti dėmesį, naudotis piešimo įrankiais (A2.2).	Tobulina linijos raišką, perteikia tonų skirtumus, medžiagiškumą. Įvairiomis pratybomis tobulina motorinius įgūdžius: sukaupti dėmesį, naudotis piešimo įrankiais (A2.3).	Savarankiškai stebi ir analizuoja linijų raišką, tiksliai perteikia tonų skirtumus, medžiagiškumą. Įvairiomis pratybomis sąmoningai tobulina motorinius įgūdžius: sukaupti dėmesį, naudotis piešimo įrankiais (A2.4).
Trumpai nusako pasirinktus piešimo technikos būdus ir priemones idėjoms reikšti. Paraginti apibūdina savo piešinius (A3.1).	Apibūdina pasirinktus piešimo technikos būdus ir priemones idėjoms reikšti, savo ir kitų piešinius (A3.2).	Argumentuoja pasirinktus piešimo technikos būdus ir priemones idėjoms reikšti. Apibūdina savo ir kitų piešinius (A3.3).	Išsamiai argumentuoja pasirinktus piešimo technikos būdus ir priemones idėjoms reikšti. Argumentuodami apibūdina savo ir kitų piešinius (A3.4).
Dailės reiškinių pažinimas sociokultūrinėje aplinkoje, fiksavimas ir parodymas (B)			
Naudodamiesi pagalba, nusako savo miesto, kitų Lietuvos vietų paveldo objektus. Pagal pateiktą pavyzdį nusako, kur rasti informacijos apie vietos dailės kūrėjus ir kūrinius (B1.1).	Žino savo miesto, kitų Lietuvos vietų paveldo objektus, kartais lanko parodas, muziejus. Pagal pateiktas rekomendacijas nusako, kur rasti informacijos apie dailės kūrėjus ir kūrinius (B1.2).	Apibūdina savo miesto, kitų Lietuvos vietų paveldo objektus, lanko parodas, muziejus. Pateikia dailės kūrėjų ir kūrinių pavyzdžių, nusako, kur rasti informacijos (B1.3).	Išsamiai apibūdina savo miesto, kitų Lietuvos vietų paveldo objektus. Domisi dailės kūrėjais, savarankiškai randa informaciją apie paveldo objektus, lankytinas parodas, muziejus (B1.4).
Naudodamiesi pagalba, apibūdina kompozicijos piešybinį sumanymą (B2.1).	Trumpai apibūdina kompozicijos piešybinį sumanymą, piešybinių elementų turinčius kūrinius ar eskizus (B2.2).	Savais žodžiais nusako kompozicijos piešybinį sumanymą.	Savarankiškai analizuoja kompozicijos piešybinį sumanymą. Kitiškai vertina piešybinių elementų turinčius

		Išskiria piešybinių elementų turinčius kūrinius ar eskizus, lygindami įvairių laikotarpių dailininkų kūrinius (B2.3).	kūrinius ar eskizus, lygindami įvairių laikotarpių dailininkų kūrinius (B2.4).
--	--	---	--

98. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Piešimo raiškos priemonių pažinimas ir praktika (A)			
Su mokytojo pagalba piešia gamtos formas, daiktus, žmogaus portretą ir figūrą, architektūrinius objektus, taiko akademinio piešimo taisykles. (A1.1).	Piešia gamtos formas, daiktus, žmogaus portretą ir figūrą, architektūrinius objektus, taiko akademinio piešimo taisykles. (A1.2).	Tiksliai piešia gamtos formas, daiktus, žmogaus portretą ir figūrą, architektūrinius objektus, taiko akademinio piešimo taisykles. (A1.3).	Tiksliai piešia (savarankiškai komponuodami) gamtos formas, daiktus, žmogaus portretą ir figūrą, architektūrinius objektus, taiko akademinio piešimo taisykles. (A1.4).
Fiksuoja aplinkos objektus. Eskizuoja, piešdami kuria kompozicijas. Su mokytojo patarimu pasirenka stilistiką ir vaizdavimo būdą (A2.1).	Komponuoja piešiamus aplinkos objektus. Eskizuoja, piešdami kuria kompozicijas. Tikslingai pasirenka stilistiką ir vaizdavimo būdą (A2.2).	Interpretuoja piešiamus aplinkos objektus. Eskizuoja, piešdami kuria įvairaus žanro ir abstrakčias kompozicijas. Tikslingai pasirenka stilistiką ir vaizdavimo būdą (A2.3).	Savitai interpretuoja piešiamus aplinkos objektus. Eskizuoja, piešdami kuria įvairaus žanro ir abstrakčias kompozicijas. Tikslingai ir savarankiškai pasirenka stilistiką ir vaizdavimo būdą (A2.4).
Trumpai nurodo virtualių piešinių tikslus. Žino, kokiais atvejais būtina nurodyti autoriaus pavardę (A3.1).	Aptaria virtualių piešinių tikslus: susipažinti, mokytis interpretuoti, pritaikyti integruotame projekte. Žino, kokiais atvejais būtina nurodyti autoriaus pavardę ar kitą privalomą informaciją (A3.2).	Nurodo virtualių piešinių tikslus: susipažinti, mokytis interpretuoti, pritaikyti integruotame projekte. Žino, kokiais atvejais būtina nurodyti autoriaus pavardę ar kitą privalomą informaciją (A3.3).	Išsamiai apibūdina virtualių piešinių tikslus: susipažinti, mokytis interpretuoti, pritaikyti integruotame projekte. Žino, kokiais atvejais būtina nurodyti autoriaus pavardę ar kitą privalomą informaciją (A3.4).
Dailės reiškinių pažinimas sociokultūrinėje aplinkoje, fiksavimas ir parodymas (B)			
Atsakydami į klausimus, apibūdina artimiausios aplinkos piešinio	Pagal pateiktą pavyzdį apibūdina artimiausios aplinkos piešinio	Savais žodžiais apibūdina artimiausios aplinkos piešinio	Analizuoja ir kritiškai vertina artimiausios aplinkos piešinio

funkcionalumo ir meniškumo poveikį aplinkai. Mokytojai padedant, susipažįsta su virtualių piešimo svetainių, saugyklų saugiu vartojimu (B1.1).	funkcionalumo ir meniškumo poveikį aplinkai. Žino apie virtualių piešimo svetainių, saugyklų saugų vartojimą (B1.2).	funkcionalumo ir meniškumo poveikį aplinkai. Diskutuoja apie virtualių piešimo svetainių, saugyklų saugų vartojimą (B1.3).	funkcionalumo ir meniškumo poveikį aplinkai. Suvokia ir diskutuoja apie virtualių piešimo svetainių, saugyklų vertę ir saugų vartojimą (B1.4).
Paskatinti renka kraštutyrinę medžiagą apie architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą (B2.1).	Renka kraštutyrinę medžiagą apie architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą (B2.2).	Stebi ir vertina piešybinius motyvus iš aplinkos ir renka kraštutyrinę medžiagą apie architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą (B2.3).	Savarankiškai domisi ir analizuoja piešybinius motyvus iš aplinkos bei atsirenka kūrybai reikalingą kraštutyrinę medžiagą apie architektūros, mažosios architektūros, kraštovaizdžio paveldą (B2.4).

KETVIRTASIS SKIRSNIS KOMPOZICIJOS DALYKAS

99. Kompozicija – pagrindinis Programos privalomas dalykas.

100. Dalyko paskirtis – lavinti regimąją atmintį, erdvinį ir kūrybinį mąstymą, vaizduotę bei gebėjimą komunikuoti vaizdine dailės kalba. Kompozicijos mokymas plėtoja vaizdinės raiškos įgūdžius, lavina dailės kūrinio elementų harmoningo komponavimo, projektavimo plokštumoje ir erdvėje gebėjimus, supažindina su kompozicijos rūšimis, žanrais ir komponavimo principais bei įvairių dailės šakų plastinės raiškos ir atlikimo technikomis.

101. Kompozicija yra kūrybinis procesas, kuriame dailės plastinės raiškos priemonėmis perteikiama kūrinio idėja interpretuojant, stilizuojant ar abstrahuojant regimojo pasaulio vaizdus ir motyvus.

102. Mokydamiesi kompozicijos mokiniai susipažįsta su lietuvių liaudies bei šiuolaikinės profesionaliosios dailės meno kūrinių komponavimo principais, mokosi reikšti savo sumanymus dailės meno kalba, lavinasi plastinę raišką, plėtoja įvairių meninių raiškos priemonių ir technikų pažinimą bei taikymą praktinėje kūrybinėje veikloje.

103. Mokomasi kūrybiškai taikyti teorines žinias kuriant dvimates ir trimates įvairių žanrų temines kompozicijas – naturmortus, peizažus, portretus, figūrines ir daugiafigūres kompozicijas, tikslingai naudojant grafikos, tapybos, erdvinės raiškos, skulptūros priemones, skaitmenines technologijas, medžiagas bei technikas.

104. Kompozicija yra integralus dalykas, jos mokymas siejamas su dailės ir architektūros istorijos, piešimo, tapybos, grafikos, skulptūros, dizaino, dailės raiškos, projektavimo ir bendrojo ugdymo dalykų – matematikos, geometrijos, istorijos, literatūros, geografijos, informatikos turiniu.

105. Dalyko programoje dvi pasiekimų sritys: Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika; Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Kiekvienos pasiekimų srities pasiekimų raida atskleidžiama ugdymo centruose (5–6 klasės, 7–8 klasė, 9–10 arba I–II gimnazijos klasės, III–IV gimnazijos klasės). Mokymo(si) turinys nusako kontekstus, kuriuose ugdomi mokinių pasiekimai ir mokymo(si) kontekstų pasirinkimo galimybes laipsniškai įgyti žinių ir supratimą, ugdyti gebėjimus ir vertybines nuostatas. Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Kiekvienas pasiekimų lygio požymis nurodo mokinio ugdymo(si) rezultatus.

106. Dalyko tikslas – ugdyti mokinių gebėjimus kurti meninį vaizdą, reikšti idėjas ir išgyvenimus taikant įvairius dailės kūrinio komponavimo principus bei plastikos raiškos priemones ir medžiagas, kuriant plokštumoje ir erdvėje.

107. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

107.1. geba komponuoti vieną ar kelis objektus plokštumoje ir erdvėje taikydami grafinės, spalvinės ir erdvinės raiškos priemones (taškas, linija, dėmė, tonas, šviesa, šešėlis, spalva, sodrumas, faktūra, tekstūra, siluetas, forma, tūris, dydis, masė, modulis) bei komponavimo principus (pusiausvyra, harmonija, statika, dinamika, simetrija-asimetrija, kontrastas, niuansas, proporcija, mastelis, ritmas, optinė iliuzija, ornamentas, stilizacija);

107.2. suvokia gamtos ir žmogaus sukurtų formų įvairovę ir geba jas tikroviškai perteikti arba stilizuoti (abstrahuoti) ir komponuoti plokštumoje bei erdvėje kurdami temines, dvimates ar trimates geometrinių, tūrinių formų, ornamentines, abstrakčias, animalistines, floristines ar siužetines kompozicijas su žmogaus portretu ar figūra;

107.3. suvokia ir geba pavaizduoti regimąją tikrovę naudodami įvairias kompozicijos rūšis (atviroji, uždaroji) ir sandaras;

107.4. aktyviai dalyvauja parodose, projektuose ir kultūrinėje veikloje, geba pristatyti ir eksponuoti savo kūrybą.

108. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

108.1. savarankiškai ir tikslingai pasirenka vizualines ir kompozicines raiškos priemones ir technikas, realizuodami savo menines idėjas ir kūrybinius sumanymus;

108.2. analizuoja ir kūrybiškai interpretuoja praeities ir dabarties dailės reiškinius ieškodami savo kompozicinių idėjų originalios meninės išraiškos;

108.3. ugdo pagarbą kultūrai analizuodami meno pasaulio reiškinius ir kūrinius, lavina dailėtyros gebėjimus, smalsumą ir norą dirbti su įvairiais informacijos šaltiniais, suvokia kompozicijos svarbą ir meninius principus per pasaulio bei Lietuvos kultūros paveldo ir meninės kūrybos pažinimą ir aktyviai dalyvauja projektuose, parodinėje kultūrinėje veikloje.

109. Įgyvendinant dalyko Programą ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

109.1. Komunikavimo kompetencija. Kuria ir pritaiko kompozicijos raiškos priemones ir formas įvairioms komunikavimo situacijoms. Tikslingai naudoja komunikavimo priemones ir aplinkas atskleidžiant savo asmenybę ir kurdami asmeninį įvaizdį. Analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina pranešimo patikimumą remdamasis įvairiais šaltiniais.

109.2. Kultūrinė kompetencija. Atpažindami dailės kūrinių kompozicijose kultūrinius ženklus, simbolius, apibūdina vertybes, idėjas, suvokia, analizuoja ir interpretuoja Lietuvos kultūros kontekstą ir sąsajas bei tarpusavio ryšius su kitomis kultūromis ir kontekstais. Ugdomi estetinį skonį, identifikuoja ir suvokia save kaip Lietuvos, Europos ir pasaulio kultūros aktyvų, atsakingą ir kuriantį dialogą dalyvi.

109.3. Kūrybiškumo kompetencija. Tyrinėdami ir vertindami aplinką, dailės kūrinius, suvokia ir identifikuoja problemas socialiniuose ir kultūriniuose kontekstuose, renka kūrybai reikalingą informaciją ir kelia sau reikšmingas idėjas, numato jų realizavimo būdus. Savarankiškai kuria tikslingai taikydami kompozicijos raiškos būdus, principus, priemones ir medžiagas, ieškodami savitos išraiškos, stiliaus ir originalaus rezultato. Pristato ir dalinasi kūrybos rezultatais, reflektuoja kūrybos procesą.

109.4. Pažinimo kompetencija. Atpažįsta, analizuoja kompozicijos raiškos būdus, priemones ir principus socialinėje kultūrinėje aplinkoje ir kūrybiškai taiko ieškodami naujų metodų bei raiškos būdų savitai interpretuodami bei realizuodami savo kūrybinius sumanymus.

109.5. Pilietiškumo kompetencija. Suvokdami žmogaus ir piliečio teises, valstybingumo stiprinimo reikšmę tarptautinėje bendruomenėje, vertina valstybę, gerbia valstybingumo simbolius, ugdomi nuostatas tausoti kultūros ir gamtos išteklius, socialinio solidarumo jausmą. Patys aktyviai dalyvauja kuriant darnią aplinką, kūrybinius darbus, skirtus valstybės švenčių minėjimams, meninėms akcijoms, renginiams.

109.6. Skaitmeninė kompetencija. Naudodami skaitmenines technologijas kompozicijos idėjų paieškoms ir užduotims atlikti, kritiškai vertina skaitmeninį turinį ir jo šaltinių patikimumą. Kūrybiškai pasirenka tinkamiausias skaitmenines technologijas kurti, komponuoti, skaitmeniniam turiniui saugoti ir tvarkyti, etišškai bendrauti ir bendradarbiauti, saugiai dalytis saugant asmens duomenis ir privatumą skaitmeninėje aplinkoje. Stebi skaitmeninių technologijų naujoves ir pritaiko kūrybinėje veikloje.

109.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Vadovaujasi bendražmogiškais vertybėmis bendradarbiaudami ir dirbdami komandoje, pagarbiai bendrauja su bendraamžiais, mokytojais ir bendruomenės nariais. Suvokia ir vengia rizikingo elgesio, rūpinasi higiena ir sveikata. Saugiai naudoja dailės įrankius ir priemones, tausoja medžiagas, kuria darbingą aplinką.

110. Programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2, A3) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

111. Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika (A). Šioje pasiekimų srityje svarbu padėti suprasti ir domėtis dailės kūrinio komponavimo principais, tradicijomis lietuvių liaudies ir profesionaliojoje dailėje. Pažinti ir vertinti Lietuvos bei pasaulio kultūros paveldą. Stebėti, tyrinėti ir perteikti stebėtų reiškinių vizualines ypatybes ir išpūdžius įvairiomis raiškos priemonėmis ir technikomis. Kūryboje siekti individualumo, nebijoti suklysti, drąsiai eksperimentuoti išreiškiant kūrinio idėją. Tikslingai naudoti kompozicines sandaras, toninės, spalvinės bei linijinės perspektyvos dėsnius,

kūrybingai interpretuoti ir stilizuoti gamtos formas bei žmogaus figūrą, judesį kuriant realistinį ar stilizuotą meninį tikrovės vaizdą. Išradingai naudoti įvairius komponavimo elementus ir raiškos priemones bei medžiagas derinant kūrinio idėją, formą ir funkciją, atpažinti jų derinius dailės kūrinių kompozicijose.

111.1. Taiko kompozicijos principus (pusiausvyra, harmonija, statika, dinamika, simetrija-asimetrija, kontrastas, niuansas, proporcija, mastelis, ritmas, optinė iliuzija, ornamentas, stilizacija) pasirinktai idėjai įgyvendinti (A1).

111.2. Įgyvendina kompozicijos idėją, panaudodami raiškos priemones, medžiagas, atlikimo būdus ir technikas (A2).

112. Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B). Šioje pasiekimų srityje skatinama domėtis savo aplinkos meninės kūrybos reiškiniiais ir pažinti iškiliausius pasaulio ir Lietuvos dailės kūrinius, jų autorius. Analizuoti, interpretuoti ir vertinti kompozicines struktūras ir jų meninį poveikį įvairiuose liaudies meno ir profesionaliosios dailės kūriniuose. Stebėti gamtos ir žmogaus sukurtos kultūrinės aplinkos estetinius ypatumus, vizualiųjų menų įtaką aplinkai ir vertinti savo aplinkos dailės reiškinius, aktyviai juose dalyvauti.

112.1. Aptaria ir vertina dailininkų kūrybą, kūrinių kompozicijos meninės raiškos priemones, kompozicijos ypatumus (B1).

112.2. Pritaiko savo kūrybinę patirtį kūrybiniams meninės veiklos projektams (B2).

113. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis.

Gebėjimai	5–6 klasė	7–8 klasė	I–II gimnazijos klasė	III–IV gimnazijos klasė
Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika (A)				
Taiko kompozicijos principus (pusiausvyrą, harmoniją, statiką, dinamiką, simetriją-asimetriją, kontrastą, niuansą, proporciją, mastelį, ritmą, optinę iliuziją, ornamentą, stilizaciją) pasirinktai idėjai įgyvendinti (A1).	Stebėdami objektų bei reiškinių būdingus bruožus, juos fiksuoja ir motyvus komponuoja atlikdami ne mažiau kaip 2 kompozicinius eskizus. Kūrybinius sumanymus realizuoja dvimatėje ar trimatėje erdvėje pasirinkdami priemones ir medžiagas (A1.3).	Stebėdami artimoje aplinkoje motyvus bei dailės kūrinius, pasirenka idėjas ir fiksuoja komponuodami ne mažiau kaip 2 eskizus. Taiko kompozicines struktūras ir išraiškos priemones atlikdami dvimates-trimates kompozicijas pasirinktomis priemonėmis ir medžiagomis (A1.3).	Stebėdami artimoje aplinkoje ir įvairiuose šaltiniuose pasirenka idėjas ir fiksuoja atlikdami ne mažiau kaip 3 eskizus. Kurdami dvimates-trimates kompozicijas naudoja kompozicijos principus, technikas bei raiškos priemones (A1.3).	Stebėdami gamtinės, socialinės aplinkos dailės reiškinius ir pasiremami įvairiais šaltiniais fiksuoja idėjas, piešdami ne mažiau kaip 3 eskizus, atlieka dvimates-trimates kompozicijas taikydami įvairias kompozicijos struktūras bei principus (A1.3).
Įgyvendina kompozicijos idėją, panaudodami raiškos priemones, medžiagas, atlikimo būdus ir technikas (A2).	Taiko grafinės, spalvinės ir erdvinės raiškos priemones: linijų, dėmių, spalvų, tekstūrų, faktūrų, formų santykių, proporcijų įvairovę, medžiagas bei technikas (A2.3).	Linijinės, toninės ir spalvinės perspektyvos dėsnų taikymas, šviesotamsos naudojimas perteikiant tikrovės vaizdą ir interpretuojant, stilizuojant pasirinktus motyvus (A2.3).	Tikslingai pasirenka realaus vaizdavimo ar stilizavimo būdus ir taiko įvairias atlikimo priemones bei medžiagas (A2.3).	Tikslingai interpretuoja ir stilizuoja pasirinktą motyvą derindami tradicines ir netradicines medžiagas bei technikas meninei idėjai išreikšti. (A2.3)
Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B).				

Aptaria ir vertina dailininkų kūrybą, kūrinių kompozicijos meninės raiškos priemones, kompozicijos ypatumus (B1).	Atpažįsta ir apibūdina dailės kūrinių kompozicijos raiškos priemones, žanrus, kompozicinę sandarą (B1.3).	Apibūdina dailės kūrinius, jų kompozicines sandaras, raiškos priemones, stilius ir žanrus (B1.3).	Apibūdina ir palygina dailės kūriniuose kompozicines sandaras, raiškos priemones bei stilius ir žanrus (B1.3).	Analizuoja dailės kūrinių kompozicines sandaras, išraiškos priemones, stilių, žanrą, atlikimo techniką (B1.3).
Pritaiko savo kūrybinę patirtį kūrybiniams meninės veiklos projektams (B2).	Parengia savo darbus, pateikia kūrinio metriką ir juos pristato parodose (B2.3).	Parengia savo darbus ir dalyvauja parodose, kultūriniuose projektuose (B2.3).	Parengia savo darbus ir dalyvauja parodose, kultūriniuose projektuose, meninėse akcijose (B2.3).	Parengia savo darbus ir dalyvauja parodose, projektuose, meninėse akcijose, juos fiksuoja savo kūrybos aplanke (B2.3).

114. Mokymo(si) turinys, 5–6 klasė:

114.1. Stebima, tyrinėjama gamta, daiktinė aplinka, susipažįstama su mus supančio pasaulio regimojo suvokimo dėsningumais, realistinio arba abstrahuoto, daiktų ar reiškinių atvaizdavimo ir komponavimo plokštumoje ir erdvėje principais bei priemonėmis.

114.2. Remiantis stebėtų kūrinių ir aplinkos ar gamtos reiškinių išgyvenimais kuriamos vienos ar kelių figūrų, siužetinės, stilizuotos ar ornamentinės kompozicijos taikant kompozicijos principus ir struktūras: simetrija, asimetrija, statika, dinamika, kontrastas, niuansas, pusiausvyra, proporcija, mastelis, ritmas.

114.3. Grafinėsraiškos elementų – linijų, dėmių, tekstūrų ir faktūrų įvairovės pagal jų charakterį, dydį, intensyvumą ar ritmiką taikymas siekiant kompozicijos išraiškos naudojant įvairias medžiagas ir priemones – įvairaus minkštumo pieštukus, teptukus, plunksnas, flomasterius, kreideles, popierių.

114.4. Tapybosraiškos priemonių taikymas atliekant figūrines, siužetines ir ornamentines kompozicijas guašu ar akvarele, naudojant pagrindines ir papildomas, šiltas ir šaltas spalvas, sodrumą, toną, kontrastą, niuansą, spalvų harmoningą derinimą ir emocinę išraišką.

114.5. Erdvinėsraiškos priemonių: silueto, proporcijų, formos, tūrio, ritminio elementų išdėstymo, detalės ir visumos dydžių santykio, paviršiaus savybių (minkštas, šiurkštus, slidus), tekstūrų, faktūrų bei tradicinių ir netradicinių medžiagų (molis, kartonas, gipsas, viela, plastikas, rankų darbo popierius ir kt.), gamtinių medžiagų panaudojimas kuriant stilizuotų, abstrahuotų formų erdvines kompozicijas, reljefus, asambliažus, maketus, dekoratyvinius ir funkcionalius dirbinius.

114.6. Komponuojant – eksperimentuojant, žaidžiant formomis, spalvomis, faktūromis plokštumoje ir erdvėje susipažįstama su pagrindinių geometrinių figūrų – apskritimo, trikampio, kvadrato pritaikymu kuriant stilizuotas augalų, gyvūnų, paukščių ar žmonių figūrines dekoratyvines kompozicijas.

114.7. Senovės baltų, lietuvių liaudies dailė, tradiciniai ornamentai, motyvų vaizdavimo, komponavimo principai. Kitų tautų tradicinė dailė. Žymiausių dailininkų kūriniai ir jų komponavimo principai. Įgytų žinių taikymas kūrybinėje veikloje, dalyvavimas kūrybinių darbų parodose, meninėse akcijose, projektuose.

115. Mokymo(si) turinys, 7–8 klasė:

115.1. Kompozicijos rūšys ir sandara: atviroji kompozicija (ekspresyvi, dinamiška, asimetriška, diagonali, fragmentinė, spiralinė, vertikali), uždaroji kompozicija (statiška, racionali, taisyklinga, centriška, frontali, simetriška). Komponavimo principų taikymas kuriant tapybos, grafikos, skulptūros, dizaino kompozicijas tradicinėmis ir netradicinėmis medžiagomis bei technikomis.

115.2. Grafikos ir tapybosraiškos priemonės: taškas, linija, dėmė, šviesa, šešėlis, tonas, spalva, sodrumas, faktūra, tekstūra, ritmika, judesys, pusiausvyra, kontrastas, niuansas, ornamentas, sąlyginis objektų vaizdavimas, abstrahavimas, stilizacija dvimatėje kompozicijoje.

115.3. Trijų matavimų objektų formos, silueto, struktūros, proporcijų komponavimas kuriant apvaliąją skulptūrą, reljefus, mažosios plastikos erdvinius ir dizaino kūrinius.

115.4. Tikrovės trimačių vaizdų ir emocijų perteikimas plokštumoje taikant linijinės ir toninės perspektyvos dėsnius, šviesotamsą, spalvotą žinias, spalvinės perspektyvos dėsnius, šiltų ir šaltų, pagrindinių ir papildomų spalvų bei kontrastingų ar pastelinių spalvų tonų įvairovę, harmoningą derinimą.

115.5. Pasirinkto gamtos motyvo (augalinio, antropomorfinio, zoomorfinio) interpretacija, stilizacija, charakteringų bruožų perteikimas.

115.6. Lietuvių ir pasaulio dailės kūrinių kompozicinė sandara ir principai.

115.7. Žmogaus grožio idealo bei jo vaizdavimo kanonai įvairiose kultūrose ir epochose, žmogaus kūno proporcijų, judesio tyrinėjimas ir fiksavimas, piešiniai iš natūros, atminties ar vaizduotės komponuojant figūrines ir temines siužetines kompozicijas.

116. Mokymo(si) turinys, I–II gimnazijos klasė:

116.1. Komponavimo principai: ritmas, harmonija, statika, dinamika, simetrija, asimetrija, kontrastas, niuansas, akcentas. Gamtos formų abstrahavimo ir stilizavimo principų taikymas kuriant dvimates ir trimates, plokštumines ir erdvines, geometrinių formų, ornamentines, abstrakčias, animalistines, floristines ar siužetines antropomorfinės kompozicijas su žmogaus portretu ar figūra.

116.2. Grafikos kompozicijos raiškos priemonės: taškas, linija, dėmė, spalva, tekstūra, faktūra, siluetas, proporcijos, ritmas, kūrinio elementų išdėstymas, jų tarpusavio sąveika ir santykis su visuma. Medžiagos ir technikos: tušas, pieštukai, akvarelė, gvašas, akrilas, popierius, kartonas, monotipija, lino raižinys, sausa adata, koliažas, asambliažas, skaitmeninės technologijos, netradicinės medžiagos, kūno menas ir kt.

116.3. Tapybos kompozicijos spalvinės raiškos priemonės: spalva, atspalvis, tonas, skaidrumas, niuansas, kontrastas, koloritas, spalvų spektras ir simbolika. Spalvų rūšys – šiltos, šaltos, pagrindinės, antrinės, papildomos spalvos. Medžiagos ir technikos: popierius, kartonas, teptukai, akvarelė, gvašas, akrilas, koliažas, asambliažas.

116.4. Erdvinės kompozicijos ir skulptūros raiškos priemonės: tūris, siluetas, forma, tekstūra, faktūra, ažūros, pozityvas, negatyvas, proporcija, ritmas, kūrinio elementų išdėstymas erdvėje ir jų santykis su visuma. Medžiagos ir technikos: popierius, kartonas, viela, skarda, gipsas, plastikas, polistirolas, medis, molis, gamtinės ir netradicinės medžiagos, žemės menas, instaliacija ir kt.

116.5. Kompozicijų rūšys: achromatinės, polichrominės ir monochrominės. Spalvų derinimas šiltų–šaltų spalvų tonų, kontrasto ar niuanso principu.

116.6. Lietuvių liaudies ir profesionaliosios dailės kūriniai, jų komponavimo ir atlikimo principai, idėjos, formos, funkcijos ir medžiagos sąveika, kompozicijos priemonių raiška ir emocinis poveikis. Gamtos motyvų ir žmogaus sukurtos aplinkos objektų stebėjimas, tyrinėjimas ir fiksavimas interpretuojant ir įgyvendinant individualius sumanymus. Realistinių ar dekoratyvių stilizuotų formų komponavimas plokštumoje ir erdvėje, jų derinimas tarpusavyje taikant įvairias kompozicines struktūras siekiant išreikšti meninę kūrinio idėją.

117. Mokymo(si) turinys. III–IV gimnazijos klasė:

117.1. Tikslingai plėtojami individualūs mokinių kompoziciniai gebėjimai, ugdoma meninė ir estetiškė kompetencija kuriant grafines, spalvines, plokštumines ir erdvines, pasirinktos dailės šakos: tapybos, grafikos, skulptūros, dizaino, kompozicijas, išreiškiančias menines idėjas ir sumanymus. Parenkant mokiniui užduotis atsižvelgiama į jo pasirinktą dailės šaką.

117.2. Dailės kalbos ir kompozicijos raiškos priemonių naudojimo įgūdžių tobulinimas savarankiškai kuriant plokštumines ir erdvines kompozicijas, interpretuojant pasirinktas vizualines idėjas iš aplinkos ar įvairių kultūrinių šaltinių bei realizuojant tikslingai pasirinktomis dailės šakų raiškos priemonėmis.

117.3. Grafikos raiškos priemonių ir technikų (monotipija, koliažas, linoraižinys, ofortas, akvarelė, tušas, akrilas, skaitmeninės technologijos, popierius, kartonas, netradicinės medžiagos) taikymas realizuojant kūrybinius sumanymus plokštumoje.

117.4. Šviesotamsos ir kolorito ieškojimai naudojant realistinį vaizdavimo būdą, siekiant perteikti psichologinę, emocinę nuotaiką, personažų charakterį, judesį kuriant daugiafigūres siužetines, realistines ar dekoratyvių formų, abstrakčias tapybos kompozicijas. Polichrominių ar monochrominių kompozicijų kūrimas akvarele, gvašu, akrilu ar aliejiniais dažais, taikant šiltų ir šaltų spalvų derinį, tonų bei spalvų kontrasto ir niuanso, optinės iliuzijos principus, linijų, dėmių, tekstūrų, faktūrų ritmiką ir dermę.

117.5. Pasirinkto motyvo, žmogaus figūros ar gamtos formų interpretacija, stilizacija, deformacija, abstarhavimas kuriant erdvinės geometrinių formų, ornamentines, abstrakčias, animalistines, floristines ar figūrines kompozicijas, instaliacijas. Įvairių medžiagų, antrinių žaliavų ir technikų (viela, skarda, gipsas, kartonas, molis, plastikas, polistirolas, medis, gamtinės medžiagos ir kt.) naudojimas sumanymui įgyvendinti.

117.6. Kompozicijos kūrimo principai ir struktūros: simetrija, asimetrija, statika, dinamika, kontrastas, niuansas, akcentas, proporcija, modulis, ritmas. Kompozicijos įgūdžių lavinimas vasaros darbų plenere, motyvų iš natūros – gamtos, architektūros ar žmonių figūrų piešimas, miesto ir gamtos peizažų tapymas.

117.7. Lietuvių liaudies ir profesionaliosios dailės kūriniai, jų komponavimo bei atlikimo principai, formos, funkcijos ir medžiagos sąveika, kompozicijos priemonių raiška ir emocinis poveikis. Meno pasaulio reiškinių nagrinėjimu ugdoma pagarba meninei kultūrai, atvirumas naujovėms.

118. Mokinių pasiekimai tarpusavyje nelyginami. Skiriamas dėmesys mokinių darbams analizuoti, aptarti, įsivertinti. Mokiniai skatinami reflektuoti savo mokymosi patirtį, kūrybinius išgyvenimus, stebėti ir vertinti savo mokymosi pažangą. Vertinimo metu surenkama informacija apie tai, kas domina mokinius, kokią mokymo(si) patirtį asmeniškai kiekvienas turi, kokie mokymo(si) stiliai jiems geriausiai tinka, atsižvelgiama į kiekvieno poreikius, individualius gebėjimus. Mokiniai, prieš atlikdami užduotis, turi susipažinti su vertinimo kriterijais.

119. Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su mokinių motyvacijos, sąmoningumo, saviugdų, savarankiškumo ir kūrybiško požiūrio ugdymu, per vertinimą taikomi formuojamojo ir diagnostinio vertinimo principai, apibendrinama per peržiūrą. Vertinamas nuoseklios kūrybinės meninės veiklos sekos laikymasis: sumanymas, idėja, planavimas, eskizavimas, projektavimas, komponavimas, maketavimas, atlikimas, praktinis panaudojimas, vertinimas.

120. Mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, daugiau dėmesio skiriant kaupiamajam vertinimui ir mokymo(si) pažangos įsivertinimui, skatinant mokinių saviugdą ir mokymosi motyvaciją, stiprinant jų savimone ir savivertę. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio (pusmečių ar trimestrų), ugdymo programos, ciklo, temos pabaigoje. Mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant pažangą, padarytą per nustatytą ugdymo(si) laikotarpį, orientuojantis į programoje aprašytus pasiekimų lygių požymius. Kai mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

121. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginiu (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį.

122. Pasiekimų lygių požymiai. 5–6 klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika (A)			
Su mokytojo pagalba ir pasiūlytomis priemonėmis fiksuoja ir komponuoja patiriamus aplinkos išpūdžius ir motyvus bei vaizduoja juos dvimatėje ar trimatėje erdvėje (A1.1).	Dvimatėje ar trimatėje erdvėje vaizduoja ir komponuoja pasirinktomis priemonėmis ir medžiagomis patiriamus aplinkos išpūdžius ir motyvus (A1.2).	Stebėdamas objektų bei reiškinių būdingus bruožus, juos fiksuoja ir motyvus komponuoja atlikdami ne mažiau kaip 2 kompozicinius eskizus. Kūrybinius sumanymus realizuoja dvimatėje ar trimatėje erdvėje pasirinkdami priemones ir medžiagas (A1.3).	Patiriamus gamtos, aplinkinio pasaulio motyvus ir reiškinius interpretuoja ir savaip vaizduoja, komponuoja plokštumoje ir erdvėje kūrybingai naudodami priemones ir medžiagas (A1.4)
Su mokytojo pagalba taiko grafines, spalvines, erdvinės raiškos priemones, medžiagas ir technikas vaizduodami bei komponuodami aplinkos motyvus dvimatėje ar trimatėje erdvėje (A2.1).	Dvimatėje ar trimatėje erdvėje vaizduoja ir komponuoja pasirinktomis grafines, spalvines, erdvinės raiškos priemonėmis ir medžiagomis patiriamus aplinkos išpūdžius ir motyvus (A2.2).	Taiko grafines, spalvines ir erdvinės raiškos priemones: linijų, dėmių, spalvų, tekstūrų, faktūrų, formų santykių, proporcijų įvairovę, medžiagas bei technikas (A2.3).	Tikslingai taiko grafines, spalvines ir erdvinės raiškos priemones: linijų, dėmių, spalvų, tekstūrų, faktūrų, formų santykių, proporcijų įvairovę, medžiagas bei technikas kūrybingai komponuodami vaizduojamus motyvus (A2.4).
Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B).			
Su mokytojo pagalba nusako dailės kūrinių, kompozicijos raiškos priemones (B1.1).	Atpažįsta dailės kūrinių kompozicijos raiškos priemones, žanrus, kompozicinę sandarą (B1.2)	Atpažįsta ir apibūdina dailės kūrinių kompozicijos raiškos priemones, žanrus, kompozicinę sandarą (B1.3).	Tinkamai nusako ir apibūdina dailės kūrinių kompozicijos raiškos priemones, žanrus, kompozicinę sandarą (B1.4).

Su mokytojo pagalba eksponuoja savo kompozicijas klasės, parodose, dailės darbų peržiūrose (B2.1).	Mokytojo padedami parengia savo kompozicijas eksponavimui klasės, mokyklos parodose, dailės darbų peržiūrose (B2.2).	Parengia savo darbus, pateikia kūrinio metriką ir juos pristato parodose (B2.3).	Tinkamai parengia, eksponuoja ir pristato savo kompozicijos kūrinius parodose, dailės darbų peržiūrose, projektuose (B2.4).
--	--	--	---

123.Pasiekimų lygių požymiai. 7–8 klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika (A)			
Su mokytojo pagalba vaizduoja ir komponuoja gamtos ir aplinkos motyvus grafinės, erdvinės ir spalvinės raiškos priemonėmis (A1.1).	Vaizduoja ir komponuoja gamtos ir aplinkos motyvus grafinės, erdvinės ir spalvinės raiškos priemonėmis atlikdami dvimates-trimates kompozicijas pasirinktomis priemonėmis ir medžiagomis (A1.2).	Stebėdami artimoje aplinkoje motyvus bei dailės kūrinius, pasirenka idėjas ir fiksuoja komponuodami ne mažiau kaip 2 eskizus. Taiko kompozicines struktūras ir išraiškos priemones atlikdami dvimates-trimates kompozicijas pasirinktomis priemonėmis ir medžiagomis (A1.3).	Pasirinktus gamtos, aplinkos ir įvairiuose informaciniuose šaltiniuose rastus motyvus ir idėjas komponuoja atlikdami ne mažiau kaip 3 eskizus. Vizualias idėjas perteikia plokštumoje ir erdvėje tapybos, grafikos ir erdvinės raiškos priemonėmis, technikomis bei medžiagomis taikydami įvairias kompozicines struktūras (A1.4).
Su mokytojo pagalba aplinkos motyvus vaizduoja taikydami linijinės, toninės, spalvinės perspektyvos dėsningumus (A2.1).	Vaizduoja gamtos ir aplinkos motyvus taikydami linijinės, toninės ir spalvinės perspektyvos dėsnius, stilizuodamas pasirinktus motyvus (A2.2).	Linijinės, toninės ir spalvinės perspektyvos dėsningumų taikymas, šviesotamsos naudojimas perteikiant tikrovės vaizdą ir interpretuojant, stilizuojant pasirinktus motyvus (A2.3).	Idėjas ir tikrovės motyvus kūrybingai interpretuoja, vaizduoja taikydami linijinės, toninės ir spalvinės perspektyvos dėsnius, šviesotamsą, stilizaciją, abstrahavimą (A2.4).
Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B).			

Mokytojo klausiamas apibūdina dailės kūrinių kompozicijos raiškos priemones, žanrus (B1.1).	Mokytojo padedami apibūdina dailės kūrinius, jų kompozicines sandaras, raiškos priemones ir žanrus (B1.2).	Apibūdina dailės kūrinius, jų kompozicines sandaras, raiškos priemones, stilius ir žanrus (B1.3).	Tinkamai vartodami sąvokas apibūdina dailės kūrinius, jų kompozicines sandaras, raiškos priemones, stilius ir žanrus (B1.4).
Su mokytojo pagalba parengia savo kompozicijos darbus parodoms, dailės darbų peržiūroms (B2.1).	Mokytojo padedami parengia savo darbus ir dalyvauja parodose, dailės darbų peržiūrose (B2.2).	Parengia savo darbus ir dalyvauja parodose, kultūriniuose projektuose (B2.3).	Tinkamai parengia, eksponuoja ir pristato savo kūrinius parodose, dailės darbų peržiūrose, projektuose (B2.4).

124. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	Pagrindinis	aukštesnysis
Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika (A)			
Mokytojo padedami pasirenka idėjas iš aplinkos ir atlieka dvimates-trimates kompozicijas naudodami pasiūlytas technikas bei raiškos priemones (A1.1).	Pasirenka idėjas aplinkoje, atlieka eskizus ir kurdami dvimates-trimates kompozicijas naudoja kompozicijos principus, technikas bei raiškos priemones (A1.2).	Stebėdami artimoje aplinkoje ir įvairiuose šaltiniuose pasirenka idėjas ir fiksuoja atlikdami ne mažiau kaip 3 eskizus. Kurdami dvimates-trimates kompozicijas naudoja kompozicijos principus, technikas bei raiškos priemones (A1.3).	Stebėdami artimoje aplinkoje ir įvairiuose šaltiniuose pasirenka idėjas, jas interpretuoja ir fiksuoja atlikdami daugiau kaip 3 eskizus. Kurdami dvimates-trimates kompozicijas tikslingai naudoja kompozicijos principus, technikas bei raiškos priemones (A1.4)
Mokytojo padedami pasirenka realaus vaizdavimo ar stilizavimo būdus ir taiko atlikimo priemones bei medžiagas (A2.1).	Pasirenka realaus vaizdavimo ar stilizavimo būdus ir taiko atlikimo priemones bei medžiagas (A2.2).	Tikslingai pasirenka realaus vaizdavimo ar stilizavimo būdus ir taiko įvairias atlikimo priemones bei medžiagas (A2.3).	Savitai interpretuoja aplinkos reiškinius, tikslingai pasirenka realaus vaizdavimo ar stilizavimo būdus ir taiko įvairias atlikimo priemones bei medžiagas (A2.4).

Dailės kūrinų stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B).			
Su mokytojo pagalba apibūdina ir dailės kūrinių kompozicines sandaras, raiškos priemones bei žanrus (B1.1).	Apibūdina dailės kūrinių kompozicines sandaras, raiškos priemones žanrus (B1.2).	Apibūdina ir palygina dailės kūrinių kompozicines sandaras, raiškos priemones bei stilius ir žanrus (B1.3).	Vartodami tinkamas sąvokas apibūdina ir palygina dailės kūrinių kompozicines sandaras, raiškos priemones bei stilius ir žanrus (B1.4).
Su mokytojo pagalba parengia savo kompozicijos darbus parodoms, dailės darbų peržiūroms (B2.1).	Mokytojo padedami parengia savo darbus ir dalyvauja parodose, dailės darbų peržiūrose (B2.2).	Parengia savo darbus ir dalyvauja parodose, kultūriniuose projektuose, meninėse akcijose (B2.3).	Tinkamai parengia savo darbus eksponavimui ir dalyvauja parodose, kultūriniuose projektuose, meninėse akcijose (B2.4).

125. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Kompozicijos raiškos priemonių pažinimas ir kūrybinė praktika (A)			
Fiksuoja idėjas piešdami gamtinės, socialinės aplinkos reiškinius ir mokytojo padedami atlieka dvimates-trimates kompozicijas (A1.1).	Stebėdami gamtinės, socialinės aplinkos dailės reiškinius eskizuoja, komponuoja, atlieka dvimates-trimates kompozicijas taikydami kompozicijos raiškos būdus ir principus (A1.2).	Stebėdami gamtinės, socialinės aplinkos dailės reiškinius ir pasiremddami įvairiais šaltiniais fiksuoja idėjas, piešdami ne mažiau kaip 3 eskizus, atlieka dvimates-trimates kompozicijas taikydami įvairias kompozicijos sandaras, raiškos būdus bei principus (A1.3).	Stebėdami gamtinės, socialinės aplinkos dailės reiškinius ir pasiremddamas įvairiais šaltiniais kelia aktualias idėjas, jas fiksuoja piešdami daugiau nei 3 eskizus, savarankiškai interpretuodami atlieka dvimates-trimates kompozicijas, taiko įvairias kompozicijos sandaras, raiškos būdus bei principus (A1.4).

Su mokytojo pagalba stilizuoja pasirinktus motyvus, atlieka dvimates-trimates kompozicijas pasiūlytomis technikomis bei medžiagomis (A2.1).	Stilizuoja pasirinktą motyvą, atlieka dvimates-trimates kompozicijas derindami tradicines ir netradicines medžiagas bei technikas (A2.2).	Tikslingai interpretuoja ir stilizuoja pasirinktą motyvą derindami tradicines ir netradicines medžiagas bei technikas dvimatis-trimatis kompozicijos meninei idėjai išreikšti (A2.3).	Savarankiškai pasirenka motyvus meninei idėjai išreikšti, juos interpretuoja ir stilizuoja kūrybingai derindami tradicines ir netradicines medžiagas bei technikas kurdami dvimates-trimates kompozicijas (A2.4).
Dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B).			
Su mokytojo pagalba analizuoja dailės kūrinių kompozicines sandaras, išraiškos priemonės, stilių, žanrą, atlikimo techniką (B1.1).	Remdamiesi pavyzdžiais analizuoja dailės kūrinių kompozicines sandaras, išraiškos priemonės, stilių, žanrą, atlikimo techniką (B1.2).	Analizuoja dailės kūrinių kompozicines sandaras, išraiškos priemonės, stilių, žanrą, atlikimo techniką (B1.3).	Tinkamai vartodami sąvokas analizuoja dailės kūrinių kompozicines sandaras, išraiškos priemonės, stilių, žanrą, atlikimo techniką (B1.4).
Mokytojo padedami parengia savo darbus, juos fiksuoja savo kūrybos aplanke ir dalyvauja parodose, dailės darbų peržiūrose (B2.1).	Parengia savo darbus, juos fiksuoja savo kūrybos aplanke ir dalyvauja parodose, dailės darbų peržiūrose (B2.2).	Parengia savo darbus ir dalyvauja parodose, dailės darbų peržiūrose, projektuose, meninėse akcijose, juos fiksuoja savo kūrybos aplanke (B2.3).	Savarankiškai parengia savo darbus ir dalyvauja parodose, dailės darbų peržiūrose, projektuose, meninėse akcijose, tikslingai juos fiksuoja savo kūrybos aplanke (B2.4).

PENKTASIS SKIRSNIS

DAILĖS IR ARCHITEKTŪROS ISTORIJOS DALYKAS

126. Dailės ir architektūros istorija – pagrindinis Programos privalomas dalykas.

127. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui pažinti dailės reiškinių įvairovę, tyrinėti ir estetiškai vertinti savąją aplinką ir padėti suprasti dailės ypatumus pasauliniu jos plėtotės kontekstu, susipažįstant su istoriniais meno laikotarpiais chronologine tvarka, naujųjų ir naujausių laikų menine kūryba.

128. Dalykas sudaro galimybę pažinti gimtąją kultūrą ir rūpintis jos paveldu. Sistemingai ir nuosekliai plėtodami dailės kalbos pažinimo, suvokimo ir analizės patirtį, mokiniai ugdomi aiškų kultūrinį tapatumą, praktinius ir kūrybinius gebėjimus.

129. Dailės istorijos ugdymo turinys pateikiamas nuosekliai – nuo Lietuvos, Europos iki kitų pasaulio regionų (pvz., išryškinant Lietuvos ir Afrikos tautų skulptūrų, kolorito, raštų, simbolių panašumus bei skirtumus), dailės kūrybos sričių: architektūros ir dailės – vaizduojamosios ir taikomosios, dizaino, meninės fotografijos. Nuo skirtingų epochų ir dailės kūrybos, terminų, būdingų technikų atpažinimo, iškilusių analizuojamų dailės kūrinių ir architektūros kūrybos pavyzdžių iki nuoseklios dailės istorinių epochų ir stilių pažinties atskirais meno raidos etapais.

130. Stebėdami, lygindami ir interpretuodami meno kūrinius, lavindami estetinius išpūdžius mokiniai ugdomi estetinio suvokimo, analizės, vertinimo ir interpretavimo gebėjimus. Siekiama ugdyti mokinių kritinį mąstymą, gebėjimą argumentuoti, ieškoti, pasirinkti ir vertinti informaciją.

131. Dailės istorijos ugdymo turinys siejamas su kitais dailės ir bendrojo ugdymo programos mokomaisiais dalykais, veiklomis, mokiniai skatinami ieškoti idėjų savo kūriniams artimiausioje aplinkoje, dailės kūriniuose ar kultūriniame pavelde. Integruotos bendros temos su kitų dalykų ugdymo turiniu, tarpdalykiniai projektai skatina vykdyti veiklas bendradarbiaujant mažesnėse ar didesnėse kūrybinėse grupėse.

132. Per dailės istorijos ir architektūros pamokas kalbiniai gebėjimai ugdomi vizualinio mąstymo, kultūrinio aprašo ir kt. metodais, pasitelkiama universali klausimų sistema, skatinanti stebėti ir apibūdinti, analizuoti, interpretuoti ir argumentuotai vertinti dailės kūrinius, mokoma(si) nuosekliai samprotauti.

133. Dalyko programoje išskirtos dvi pasiekimų sritys: dailės kūrinių stebėjimas, analizė interpretavimas ir vertinimas; dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Kiekvienos pasiekimų srities pasiekimų raida atskleidžiama ugdymo koncentruose (5–6 klasės, 7–8 klasė, 9–10 arba I–II gimnazijos klasės, III–IV gimnazijos klasės). Mokymo(si) turinys nusako kontekstus, kuriuose ugdomi mokinių pasiekimai, ir mokymo(si) kontekstų pasirinkimo galimybes laipsniškai įgyti žinių ir supratimą, ugdyti gebėjimus ir vertybines nuostatas. Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Kiekvienas pasiekimų lygio požymis nurodo mokinio ugdymo(si) rezultatus.

134. Dalyko tikslas – ugdyti mokinių vaizduojamosios ir taikomosios dailės, taip pat ir architektūros analizės ir vertinimo gebėjimus, istorinį ir kritinį mąstymą, pagarbiai vertinti senųjų epochų ir šiuolaikinius menų reiškinius.

135. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

135.1. susipažįsta su meno rūšių įvairove, rūšimis, šakomis, technikomis per atskirų kūrybos sričių kontekstus;

135.2. ugdomi gebėjimą skirti pagrindines dailės rūšis ir jas apibūdinti, mokosi klasifikuoti dailės kūrinius pagal žanrus, analizuoti, interpretuoti ir vertinti, tinkamai vartoti dailės sąvokas ir terminiją;

135.3. susipažįsta su lietuvių ir užsienio dailės kūrinių pavyzdžiais, mokosi reikšti savo nuomonę, analizuoti ir vertinti skirtingų epochų, įvairių šalių menininkų kūrinius, vartoti tinkamas sąvokas;

135.4. įvairiuose šaltiniuose randa informaciją apie dailės muziejus ir galerijas, eksponuojamus kūrinius, autorių kūrybą;

135.5. ugdo(si) (atskleisdami įvairių tautų dailininkų pasiekimus) humanistinės pasaulėžiūros pagrindus, tautinės kultūros svarbos suvokimą.

136. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

136.1. analizuoja, interpretuoja ir vertina XV–XXI amžiaus meninių stilių dailę ir architektūrą, įtvirtina dailės ir architektūros istorijos žinias ir gebėjimus;

136.2. geba suprasti ir argumentuotai vertina nagrinėjamo laikotarpio Lietuvos dailę ir architektūrą, atskleidžiant jos sąsajas su pasaulinės dailės ir architektūros raida ir dailės ypatumais;

136.3. ugdomi humanistinę pasaulėžiūrą, supranta įvairių tautų indėlį į pasaulio kultūros kūrimą.

137. Įgyvendinant dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: pažinimo, kultūrinė, komunikavimo, kūrybiškumo, skaitmeninė, pilietiškumo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą dailės raiškos dalyku:

137.1. Pažinimo kompetencija. Mokiniai, tyrinėdami dailės kūrinius ir savo aplinkos meno reiškinius, t. y. kūrinius muziejų kolekcijose ir dailės galerijų ekspozicijose, knygose, internete, architektūroje, dizaine, rasdami įvairios informacijos apie kūrybos būdus, technikas, kaupia dailės žinias, idėjas. Analizuodami, vertindami dailės kūrinius, įvardydami kūrybos proceso ypatumus ugdomi kritinio mąstymo gebėjimus. Keldami aktualius klausimus interpretuoja, o sėdami ir lygindami įvairių menų formas, kuria vientisą pasaulėvaizdį:

137.2. Kultūrinė kompetencija. Dailės ir architektūros istorijos pamokose kultūrinę kompetenciją plėtoja kultūrinis išprusimas, t. y. žinios, kurios apima dailės istoriją nuo seniausiųjų laikų iki šiuolaikinės dailės, bei kultūrinis sąmoningumas: požiūriai, nuostatos ir vertybės, kurie formuojasi pažįstant ir tyrinėjant Lietuvos, Europos ir viso pasaulio meno istoriją, jos raidą. Mokiniai mokosi pažinti plastinę kalbą, analizuoti, kurti, vertinti meno kūrinius kaip svarbią žmonijos vystymosi bei visuomenės kultūros dalį, pažįsta meno kūrinių įvairovės supratimą, mokosi įvairiomis formomis užmegzti tarpkultūrinį dialogą. Formuojamas mokinių poreikis meną tyrinėti tiesiogiai ir netiesiogiai, t. y. kontaktiniu ar virtualiu būdu. Kultūrinė kompetencija leidžia pažinti save ir pasaulį per įvairius istorinius meno, kultūrų kontekstus.

137.3. Komunikavimo kompetencija. Meno kūrinio suvokimas skatina mokinius komunikuoti, analizuojant vertinti ir interpretuoti plastinių menų kūrinius, atskleidžiant ne tik asmeninę poziciją, įspūdžius, bet ir komunikacijos formas, surasti paveikiausias audiovizualinės komunikacijos priemones, vartoti dalykui tinkamą plastinės kalbos žodyną, aiškiai formuluoti mintis ir gebėti jas pagrįsti, pateikiant svarius ir etiškus argumentus. Pasitelkiant vizualinio mąstymo strategijas, mokiniai skatinami dalintis savo matymu, suvokimu ir interpretacija, kuriamos sąlygos diskusijai, dialogui, kad atsiskleistų nuomonių įvairovė, būtų ugdomas įprotis išklausyti kito nuomonę bei pateikiamus argumentus. Mokomasi pagrindinių kritinio mąstymo principų.

137.4. Kūrybiškumo kompetencija. Dailės istorijos pamokose mokiniai mokosi suprasti meno kūrinius, juos kritiškai vertinti. Mokiniai renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją, apsvaisto iš skirtingų perspektyvų, dalinasi žiniomis, idėjomis, patirtimi, vertina ir reflektuoja savo kūrybinius pasiekimus. Mokytojai motyvuoja mokinius spręsti problemas, konkrečias dalykines žinias panaudoti praktiškai.

137.5. Skaitmeninė kompetencija. Ieškodami informacijos apie dailę ir jos reiškinius mokiniai naudoja skaitmeninėmis technologijomis: tyrinėja šiuolaikinių žymių pasaulio, Lietuvos, regiono muziejų, galerijų, interneto interaktyvias svetaines, fotografuoja, filmuoja, perkelia į skaitmeną ir išsaugo sukurtus vaizdus. Tobulindami, plėtodami savo skaitmeninius įgūdžius, naudodamiesi vis naujesnėmis programomis, mokiniai mokosi fiksuoti kūrybos etapus ar rezultatus, rengia dailininkų kūrybos ir savo

darbų pristatymus, kurdami dailės pasiekimų aplanką (portfelį). Bendraudami virtualiai laikosi saugaus darbo virtualioje erdvėje taisyklių, gerbia autorių teises.

137.6. Pilietiškumo kompetencija. Per pamokas mokiniai mokosi suprasti ir pažinti skirtingų epochų meninius sprendimus aptarinėdami nagrinėjamo laikotarpio pasaulėžiūrą, visuomeninę, socialinę sąrangą ir jų įtaką dailės ir architektūros raidos procesams, meniniams sprendimams bei tautinės savimonės temoms. Ugdomas gebėjimas atpažinti, analizuoti pilietiškus, patriotinius, istorinius, kultūrinius ir socialinius lietuvių tautos meno aspektus. Mokiniai supažindinami su autorių teisėmis, mokosi jas suprasti ir gerbti.

137.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Dailės ir architektūros istorijos pamokose ugdomas meninis išprusimas, socialumas. Meninė savirefleksija, dialogo kultūros puoselėjimas, diskusijos aktualiais klausimais, savo kritinio požiūrio pozicionavimas, meno epochos, jos kūrinių bei kūrėjų gyvenimo analizė ir suvokimas plėtoja analitinius, kultūrinius, socialinius, psichologinius (pvz., identiteto formavimas) gebėjimus. Meno pažinimas veikia kaip asmenybės emocinės ir elgesio savireguliacijos būdas, padedantis mokiniui argumentuoti asmeninius potyrius, atskleisti vertybines nuostatas, diskutuoti asmeniškai aktualiais klausimais. Suvokdami meno kūrinius ir mokydamiesi juos vertinti mokiniai mokosi įgyvendinti tikslus, vaidmenis, suprasti prisiimtą atsakomybę, ugdomi gebėjimus organizuoti – iškelia tikslus, numato uždavinius, tikslingai ieško ir kaupia informaciją, įgyvendina ir pristato meno kūrinio ar renginio recenzijas. Drauge patirdami, analizuodami, diskutuodami, vertindami ir sprenddami kūrybines problemas, mokiniai puoselėja gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti. Stebėdami kūrinius, geba atpažinti emocinį jų poveikį, įvardyti emocijas. Dalindamiesi meno kūrinių sukeltais potyriais, vertinimais, asmeninėmis įžvalgomis, mokiniai mokosi išreikšti save, suprasti ir gerbti vienas kitą, diskutuoti, ugdomi socialinį bei emocinį raštingumą, mokosi kurti tvarius tarpusavio santykius.

138. Dalyko programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2, A3) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

139. Dailės kūrinių stebėjimas, analizė, interpretavimas ir vertinimas (A). Stebėdamas, analizuodamas ir vertindamas savo aplinkos architektūros, dailės ir etnokultūros reiškinių apraiškas, tradicinius bei šiuolaikinius meninės kalbos reiškinius, eksponuodamas savo kūrybą kitiems, tyrinėja senuosius, tradicinius ir šiuolaikinius meninės kalbos pasireiškimo būdus, skiria būdingiausius nagrinėjamų epochų meno pavyzdžius.

139.1. Vartoja dailės sąvokas analizuodamas, vertindamas ir lygindamas profesionaliosios dailės, architektūros ir dizaino bei tautodailės kūrinius (A1).

139.2. Apibūdina dailės kūrinius ir parodų ekspozicijas pagal dailės rūšis, stilių, šakas ir žanrus (A2).

139.3. Apmąsto ir į(si)vertina įgytą dailės patirtį (A3).

140. Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B). Stebėdamas artimiausios aplinkos pokyčius ir estetinius reiškinius, susijusius su žmogaus veikla, domėdamasis savo ir kitų kraštų kultūrinėmis tradicijomis, kultūros paveldu, mokosi jas gerbti ir saugoti, prisidėti prie artimiausios aplinkos vertybių išsaugojimo. Dailės reikšmę įvairiose gyvenimo srityse suvokia kaip prielaidą skleisti kolektyvinei patirčiai, ugdyti toleranciją kitoms kultūroms ir skirtingiems požiūriams.

140.1. Atpažįsta, apibūdina ir analizuoja etnokultūros tradicijas ir tautodailę, meninės veiklos reiškinius kasdienėje aplinkoje, socialiniame kultūriniame gyvenime (B1).

140.2. Dalyvauja artimiausios aplinkos – klasės, mokyklos – menotyrinės veiklos sklaidoje (B2).

141. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis.

Pasiekimai	5–6 klasės	7–8 klasės	I–II gimnazijos klasės	III–IV gimnazijos klasės
Dailės kūrinių stebėjimas, analizė, interpretavimas ir vertinimas (A)				
Vartoja dailės sąvokas analizuodami, vertindami ir lygindami profesionaliosios dailės, architektūros ir dizaino bei tautodailės kūrinius (A1).	Analizuoja ir vertina meninius profesionaliosios dailės kūrinių ir tautodailės bruožus, vartodami išmoktas dailės sąvokas, geba jas paaiškinti, pateikia pavyzdžių. Ieško ir randa informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.3).	Analizuoja ir vertina viduramžių dailės bei architektūros kūrinius, tikslingai vartodami dailės sąvokų žodyną. Sistemina ir apibūdina įvairius kultūros reiškinius. Ieško ir randa informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.3).	Analizuoja ir vertina renesanso, baroko, klasicizmo dailės ir architektūros kūrinius, tikslingai vartodami dailės sąvokų žodyną. Įžvelgia dailės palikime meninių stilių ir raiškos priemonių kaitą. Remiasi meno suvokimo taisyklėmis, atskleisdami epochos ypatumus. Naudoja išmaniąsias technologijas informacijai kaupti ir pristatyti (A1.3).	Suvokia dailės reikšmę socialiniame kultūriniame visuomenės gyvenime ir paaiškina, kuo svarbūs visuomenės gyvenimui vizualieji reiškiniai ir renginiai. Kūrybiškai naudoja išmaniąsias technologijas informacijai kaupti ir pristatyti (A1.3).
Apibūdina dailės kūrinius ir parodų ekspozicijas pagal dailės rūšis, stilių, šakas ir žanrus (A2).	Vartoja paprastas dailės sąvokas apibūdindami muziejų ir parodų ekspozicijas, sieja su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais. Nusako profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus bei skirtumus (A2.3).	Apibūdina žymiausius Lietuvos ir kitų šalių senosios architektūros ir dailės meno pavyzdžius ir jų bruožus. Analizuoja meno kūrinius, matomus muziejų, galerijų ekspozicijose, dailės parodose, nusako dailės rūšis, šakas ir žanrus (A2.3).	Atskleidžia meno kūrinio vidinę struktūrą, išskiria problematiką ir suvokia kūrinio prasmę. Analizuoja ir sinchronizuoja atskirus šių istorinių laikotarpių darbus: apibūdina kūrinio formą, turinį, technines ir atlikimo savybes. Sukuria pristatymus naudodami skaitmenines technologijas (A2.3).	Tyrinėja ir apibūdina meno kūrinius (reiškinius) pagal dailės rūšis, stilių, šakas, žanrus, atlikimo technikas. Supranta dailės istorijos raidos procesus. Paaiškina, kuo svarbūs visuomenės gyvenimui vizualieji reiškiniai ir renginiai. Sukuria pristatymus pasirinkdami ir naudodami skaitmenines technologijas (A2.3).

Apmąsto ir į(si)vertina įgytą dailės patirtį (A3).	Apibūdina savo ir kitų kūrybos rezultatus, aptaria, ko mokėsi per dailės pamokas, kaip pavyko pritaikyti žinias. Įsivertina pasiekimus (A4.3).	Į(si)vertina savo dailės pasiekimus, įgytą patirtį, nusako, ką darytų kitaip, kaip pajvairintų savo veiklą, ko dar norėtų išmokti. Kaupia savo darbų portfelį (A4.3).	Parengia ir pristato savo kūrybos darbų aplanką (portfelį) su kūriniių nuotraukomis, išsamia metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu, kūrybinio rezultato ir įgytos patirties įsivertinimu (A4.3).	Parengia ir pristato savo kūrybos darbų aplanką (portfelį) su kūriniių nuotraukomis, išsamia metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu, kūrybinio rezultato ir įgytos patirties įsivertinimu (A4.3).
Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B).				
Atpažįsta, apibūdina ir analizuoja etnokultūros tradicijas ir tautodailę, meninės veiklos reiškinius kasdienėje aplinkoje, socialiniame kultūriniame gyvenime (B1).	Pastebi ir apibūdina dailės reiškinius kasdienėje aplinkoje, muziejuose ir žmogaus veikloje. Tyrinėja ir apibūdina artimiausios aplinkos kultūros paminklų vertę, etnokultūrinės tradicijas ir papročius, suvokia kultūros autentiškumą. Pastebi, kaip muziejuose ar kitose viešose erdvėse pristatomi dailės kūriniai, kokia informacija apie juos pateikiama. Nusako autorių teisių svarbą (B1.3).	Pastebi, lygina ir pagal aptartus kriterijus vertina senųjų meno epochų architektūros, vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose. Apibūdina autorių teisių svarbą (B1.3).	Tiksliai vartodami dailės sąvokas ir pažinimo taisykles, apibūdina, analizuoja ir vertina tradicinius ir šiuolaikinius vaizduojamosios bei taikomosios dailės, tautodailės, architektūros ir dizaino kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose bei skaitmeninėje aplinkoje. Išskiria kūrinio problematiką ir paaiškina jo turinį, autorių teisių reikalavimus (B1.3).	Apibūdina ir tiksliai vartoja dailės sąvokas ir pažinimo taisykles, analizuoja ir vertina meno reiškinius įvairiose aplinkose (kultūrinėje, skaitmeninėje ir kt.). Išskiria kūrinio problematiką ir paaiškina jo turinį, autorių teisių reikalavimus. Lankosi virtualiuose muziejuose, parodose, išsako savo nuomonę (B1.3).

Dalyvauja artimiausios aplinkos – klasės, mokyklos – menotyrinės veiklos sklaidoje (B2).	Analizuoja ir vertina savo bei draugų kūrybinius darbus. Eksponuoja savo darbus dailės parodose mokykloje, pateikia kūrinio metriką (B2.3).	Analizuoja ir vertina savo bei draugų kūrybinius darbus. Bendradarbiauja ir prisideda prie meninių akcijų organizavimo. Eksponuoja savo darbus dailės parodose mokykloje, pateikia kūrinio metriką (B2.3).	Bendradarbiauja kūrybiniuose projektuose ir padeda organizuoti menines akcijas, parodas. Naudoja skaitmeninį turinį kurdami vizualiąją mokyklos informaciją. Pristato savo ir kitų kūrybos rezultatus (B2.3).	Imasi iniciatyvos ir organizuoja dailės renginius, parodas, bendradarbiauja grupėje. Naudoja skaitmeninį turinį kurdami vizualiąją mokyklos informaciją. Pristato savo ir kitų kūrybos rezultatus (B2.3).
--	---	--	---	---

142. Mokymo(si) turinys 5–6 klasėje:

142.1. dailės kūrinių stebėjimas, analizė, interpretavimas ir vertinimas. Meno samprata, meno šakos, plastiniai menai, jų rūšys ir sritys, klasifikacija:

142.1.1. Lietuvos, Europos ir pasaulio tautų dailės pavyzdžiai (Senosios Amerikos, Indijos, Kinijos, Japonijos, islamo šalių). Profesionaliosios dailės pavyzdžiai. Dailės reiškiniai ir jų įvairovė. Aptariama lietuvių liaudies architektūra, mažoji architektūra (koplytėlė, koplytstulpis, krikštas ir kt.) ir palyginama su kitų šalių architektūros pavyzdžiais;

142.1.2. dailės kūrinių žanrai: peizažas, naturmortas, portretas, autoportretas, šaržas, buitinis, religinis, batalinis, istorinis;

142.1.3. dailės raiškos priemonės: linijų įvairovė, dėmė, koloritas, forma, dydžių santykiai, kompozicija, ritmas, vaizdavimo būdai (realistinis, sąlyginis, abstraktus).

142.2. Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje: dailės kūrinių įkvėpimo šaltiniai; dailės kūrinių eksponavimo erdvės ir jų ypatumai; artimiausios aplinkos gamtos ir architektūros paminklai, meninė ir istorinė jų vertė; artimiausi muziejai, galerijos, parodų salės.

143. Mokymosi turinys 7–8 klasėje:

143.1. Dailės meninės istorinės epochos ir stiliai: priešistorinė dailė ir megalitiniai statiniai, Mesopotamijos, senovės Egipto dailės ir architektūriniai pasiekimai, Kretos-Mikėnų kultūra, antikos (Roma ir Graikija) architektūros konstrukcijos, orderių kompozicinė sistema, senovės Romos architektūriniai pasiekimai (miestų planavimas, medžiagos, susisiekimo architektūra, kupolas, arka) ir meninė išraiška; ankstyvoji krikščioniškoji dailė; viduramžių laikotarpio (Bizantijos meno, romanikos ir gotikos stiliaus Europos (taip pat ir Lietuvos)) meninis palikimas.

143.2. Graikijos vaizduojamosios dailės srityje mokiniams pateikiamos skulptūros, nagrinėjamos meninės problemos (proporcijų, judėjimo, dvisingumo perteikimas). Nagrinėjant Romos vaizduojamosios dailės temas ryškinamas skulptūrinio portreto suklestėjimas, jo santykis su graikų skulptūra ir originalūs bruožai.

143.3. Antikos tapybos vazose pavyzdžiai (senovės Graikija), perspektyvos atsiradimas (senovės Roma);

143.4. Bizantijos mene pateikiama tolesnė krikščionių kultinės architektūros raida, tapybos ypatumai, Bizantijos meno poveikis Kaukazo, Pietryčių ir Rytų Europos tautų menui.

143.5. Europos ankstyvųjų viduramžių mene išskiriama knygų meno sritis, miniatiūrų ir kaligrafijos meno raida.

143.6. Nagrinėjant romanikos meno temas mokiniai supažindinami su naujomis architektūros formomis ir konstrukcijomis, menine raiška, architektūros santykiu su monumentalioja skulptūra.

143.7. Gotikos dailė ir architektūra. Mokiniams išaiškinama originali gotikinė atraminė karkasinė sistema, jos konstrukcija, funkcija, meninė raiška bei gotikinių formų variantai Europoje ir Lietuvoje. Nagrinėjant gotikinę skulptūrą atskleidžiamas naujas sintezės su architektūra pobūdis, realistinių tendencijų joje stiprėjimas, atskirų kamerinės bei mažosios plastikos kūrinių galimas poveikis. Tapyboje išryškinama monumentalioji tapyba, vitražo technikos, medžiagos, siužetai, meninių raiškos priemonių naudojimas.

144. Mokymosi turinys I–II gimnazijos klasėje:

144.1. Nuo Renesanso epochos iki XIX amžiaus pradžios.

144.2. Turinys atskleidžiamas keliais aspektais – dailės istorijos ir dailės teorijos. Dailės istorijos mokomasi įvairiais metodais, įtraukiant ir lyginamosios analizės metodą.

144.3. Renesanso architektūra ir dailė pagal regionus: Italijos ir Šiaurės renesanso (Nyderlandų, Vokietijos) ir Lietuvos.

144.4. Italijos architektūros naujo urbanistinio planavimo idėjos, darbai, kurie turėjo poveikį vėlesnių epochų architektūrai, skulptūros darbai, kurių kopijos iki mūsų dienų naudojamos kaip modeliai įvairių lygių dailės mokyklose, žymiausi renesanso tapytojų pasaulinės reikšmės kūriniai ir autoriai.

144.5. Šiaurės renesanso tapyba ir nauja vaizduojamosios dailės sritis – spausdintinė grafika, jos atsiradimo priežastys, raiškos priemonės, to meto grafikos technikų raida, žymiausių dailininkų kūryba.

144.6. Baroko epochos XVII amžiaus Italijos, Olandijos, Flandrijos, Ispanijos ir Lietuvos menas, XVIII amžiaus Prancūzijos, Italijos, Anglijos ir Lietuvos menas, didžiųjų valstybių dailininkai ir Lietuvoje dirbę menininkai, ypač tie, kurių dėka susiformavo savita Vilniaus baroko architektūra.

144.7. Naujas klasikinių formų evoliucijos etapas: klasicizmo menas architektūroje, socialinis kultūrinis klasicizmo vaizduojamosios dailės kontekstas, Vakarų Europos ir Lietuvos architektų, skulptorių, tapytojų kūriniai.

145. Mokymosi turinys III–IV gimnazijos klasėje:

145.1. XIX amžiaus dailės srovės, judėjimai, kryptys: romantizmas, realizmas, impresionizmas, postimpresionizmas, simbolizmas, modernas. Dizaino atsiradimo prielaidos ir ištakos. XIX a. architektūra. Atskleidžiamos moderniojo meno susiformavimo priežastys, išryškinami žymiausi pradinio etapo dailininkai ir jų kūryba.

145.2. Pagrindiniai XX meno amžiaus stiliai, dailės kryptys: fovizmas, ekspresionizmas, kubizmas, futurizmas, įvairios abstrakcionizmo rūšys, konstruktyvizmas, metafizinė tapyba, Dada, siurrealizmas, art deco, abstraktusis ekspresionizmas, OP menas, popmenas, minimalizmas, konceptualizmas, hiperrealizmas, instaliacijos ir kt. Paskutinių dešimtmečių populiariausių meno reiškinių – žemės meno, performanso (akcijos) bei videomeno – problemų ir aktualijų (feministiniai šiuolaikinio meno aspektai ir pan.) detalizavimas. Detali iškilusių meno kūrinių analizė, interpretavimas ir vertinimas. Dailės kūrinio meniniai bruožai pagal vaizdavimo būdą ir svarbiausias išraiškos priemonės (spalvų niuansus ir kontrastus, erdvės judėjimo (dinamikos) arba statikos įspūdžius, šviesas ir šešėlius (šviesokaita), idėjos ir išraiškos formos santykį, kompoziciją, atlikimo techniką).

145.3. Lietuvos XX amžiaus dailės istorija. Lietuvių dailės ištakos – liaudies menas, jo įtaka XX a. Lietuvos dailės raidai ir pan., nuo pirmosios lietuvių dailės parodos iki XXI amžiaus meninių akcijų: XX amžiaus pradžios tautinis atgimimas, Kauno meno mokyklos veikla, ARS judėjimas, okupacijos ir socialistinio realizmo koncepcija, atgautos nepriklausomybės laikais susiformavusių menininkų grupių ir sąjungų veikla.

145.4. Postmodernizmas. Šiuolaikinis menas. Šiuolaikinės dailės reiškinių pažinimas.

145.5. Dailės kūrėjų ir jų gyvenamojo laikotarpio kultūrinių kontekstų tyrinėjimas, lyginimas, apibendrinimas, analizavimas, paremtas šiuolaikinėmis technologijomis, informaciniais šaltiniais.

145.6. Kultūrinio paveldo tyrinėjimas lankant muziejų ekspozicijas (šalies, regiono, artimiausios aplinkos; virtualių užsienio, Lietuvos). Tradicinės ir šiuolaikinės dailės ekspozicijų, meninių akcijų socialinės kultūrinės reikšmės analizavimas, įvertinimas.

145.7. Kultūrų įvairovė ir tarpkultūrinis dialogas. Susipažinimas su kultūrinių ir kūrybinių industrijų teikiamomis galimybėmis, ES investicijomis šioje srityje, didžiausiais Lietuvos menininkų pasiekimais nacionaliniu ir tarptautiniu mastu.

146. Mokinių pasiekimų vertinimas – ugdymo proceso dalis, parodanti mokymo(si) pažangą ir kokybę. Jis leidžia mokytojui stebėti ir kaupti informaciją apie mokinių pasiekimus, apibendrinti jų daromą pažangą, planuoti ir tobulinti tolesnį ugdymo(si) procesą ir mokymo(si) turinį. Per visą mokymo(si) laikotarpį taikomas ugdomasis (formuojamasis) vertinimas, mokiniai skatinami siekti aukštesnių pasiekimų. Taikant diagnostinį vertinimą per tarpinius atsiskaitymus, apžvelgiami mokinių atskirų mokymo(si) laikotarpio (trimestro, pusmečio ar pan.) užduočių (parodų aprašymai, testai, teminiai darbai) pasiekimai, jų įgyvendinimo rezultatai, nustatoma įdėto darbo bei pasiekimų atitiktis ar neatitiktis mokykloje priimtiems kriterijams. Apibendrinamasis vertinimas vyksta kiekvieno pusmečio pabaigoje. Vertinama bendra mokinio pažangos dinamika, suinteresuotumas, motyvacija.

147. Mokinių pasiekimų lygių požymiai pateikiami klasių koncentrams ir aprašyti išskiriant keturis pasiekimų lygius: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3), aukštesnysis (4). Pasiekimų aprašai lanksčiai taikomi skirtingų gabumų mokiniams vertinti. Mokytojas privalo su mokiniais aptarti ir pasirinkti tinkamus vertinimo kriterijus; svarbu, kad būtų vertinamos mokinių žinios ir supratimas, gebėjimai ir jų taikymas įvairiose veiklose – stebėjimo, analizavimo, tyrinėjimo, lyginimo ir kultūrinių kontekstų vertinimo.

148. Vertinama tai, ko mokiniai buvo mokomi. Pateikiant užduotis mokiniams, turėtų būti paaiškinama, ką reikia atlikti, kaip bus vertinamas darbas, ką reiškia užduotį atlikti gerai ir kokie yra vertinimo kriterijai. Vertinimas turi būti formuluojamas kaip būdas padėti mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti ir bręsti kaip asmenybei. Mokiniai mokomi reflektuoti ir įsivertinti mokymą(si), pasiekimus, geranoriškai ir reikliai vertinti kitų darbus. Pateikiant vertinimą pabrėžiamos ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys. Mokinių pasiekimai, jų vertinimas ir stebima pažanga tarpusavyje nelyginami.

149. Programoje pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai padės į(si)vertinti mokymo(si) pasiekimus ir daromą pažangą, baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą.

150. Mokinių pasiekimai vertinami pažymiais daugiau dėmesio skiriant kaupiamajam vertinimui ir mokymo(si) pažangos įsivertinimui, skatinant mokinių saviugdą ir mokymosi motyvaciją, stiprinant jų savimone ir savivertę. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio (pusmečių ar trimestrų), ugdymo programos, ciklo, temos pabaigoje. Mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant mokinio per nustatytą ugdymo(si) laikotarpį padarytą pažangą, orientuojantis į programoje aprašytus mokinių pasiekimų lygių požymius. Kai mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

151. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raidės ir skaičių junginiu (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį.

152. Pasiekimų lygių požymiai. 5–6 klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės kūrinių stebėjimas, analizė, interpretavimas ir vertinimas (A)			
Pastebi ir suvokia meninius profesionaliosios dailės kūrinių ir tautodailės bruožus. Geba juos apibūdinti paprastomis dailės sąvokomis. Su mokytojo pagalba ieško ir randa informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.1).	Pastebi ir, vartodami paprastas dailės sąvokas, analizuoja meninius profesionaliosios dailės kūrinių ir tautodailės bruožus. Ieško ir randa informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.2).	Analizuoja ir vertina meninius profesionaliosios dailės kūrinių ir tautodailės bruožus, vartodami išmoktas dailės sąvokas, geba jas paaiškinti, pateikia pavyzdžių. Ieško ir randa informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.3).	Tinkamai vartoja išmoktas sudėtingesnes dailės sąvokas analizuodami ir vertindami meninius profesionaliosios dailės kūrinių ir tautodailės bruožus. Geba paaiškinti savo teiginius, pateikia pavyzdžių. Ieško ir at(si)renka informaciją internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.4).
Paprastomis dailės sąvokomis geba apibūdinti muziejų ir parodų ekspozicijas, siedami jas su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais. Pastebi profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus (A2.1).	Paprastomis dailės sąvokomis geba apibūdinti muziejų ir parodų ekspozicijas, siedami jas su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais. Pastebi profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus bei skirtumus (A2.2).	Vartoja išmoktas dailės sąvokas apibūdindami muziejų ir parodų ekspozicijas, sieja su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais. Nusako profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus bei skirtumus (A2.3).	Tikslingai vartoja išmoktas dailės sąvokas apibūdindami Lietuvos ir kitų kultūrų meno kūrinių, muziejų ir parodų ekspozicijas, sieja su savo patirtimi ir emociniais išgyvenimais. Nusako profesionaliosios dailės ir tautodailės kūrinių meninius bruožus bei meninių išraiškos priemonių įvairovę (A2.4).

Apibūdina savo kūrybos rezultatus. Geba įsivertinti pasiekimus (A3.1).	Apibūdina savo ir kitų kūrybos rezultatus. Aptaria ir pritaiko dailės pamokose įgytas žinias. Įsivertina pasiekimus (A3.2).	Apibūdina savo ir kitų kūrybos rezultatus, aptaria, ko mokėsi per dailės pamokas, kaip pavyko pritaikyti žinias. Įsivertina pasiekimus (A3.3).	Geba savarankiškai apibūdinti savo ir kitų kūrybos rezultatus, aptaria, ko mokėsi per dailės pamokas, kaip pavyko pritaikyti žinias. Įsivertina pasiekimus (A3.4).
Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			
(At)pažįsta dailės reiškinius kasdienėje aplinkoje, muziejuose ir žmogaus veikloje. Nusako autorių teisių svarbą. Aptaria artimiausios aplinkos kultūros paminklų vertę, etnokultūrinės tradicijas ir papročius. Suvokia, kaip muziejuose ar kitose viešose erdvėse pristatomi dailės kūriniai. Supranta autorių teisių svarbą (B1.1).	Pastebi ir suvokia dailės reiškinius kasdienėje aplinkoje, muziejuose ir žmogaus veikloje. Nusako autorių teisių svarbą. Apibūdina artimiausios aplinkos kultūros paminklų vertę, etnokultūrinės tradicijas ir papročius. Pastebi, kaip muziejuose ar kitose viešose erdvėse pristatomi dailės kūriniai, kokia informacija apie juos pateikiama. Nusako autorių teisių svarbą (B1.2).	Pastebi ir apibūdina dailės reiškinius kasdienėje aplinkoje, muziejuose ir žmogaus veikloje. Tyrinėja ir apibūdina artimiausios aplinkos kultūros paminklų vertę, etnokultūrinės tradicijas ir papročius, suvokia kultūros autentiškumą. Pastebi, kaip muziejuose ar kitose viešose erdvėse pristatomi dailės kūriniai, kokia informacija apie juos pateikiama. Nusako autorių teisių svarbą (B1.3).	Savarankiškai pastebi ir išsako savo nuomonę apie dailės reiškinius kasdienėje aplinkoje, muziejuose ir žmogaus veikloje. Tyrinėja, apibūdina ir paaiškina artimiausios aplinkos kultūros paminklų vertę, etnokultūrinės tradicijas ir papročius, suvokia kultūros autentiškumą. Paaiškina, kaip muziejuose ar kitose viešose erdvėse pristatomi dailės kūriniai, kokia informacija apie juos pateikiama. Nusako autorių teisių svarbą (B1.4).
Su mokytojo pagalba aptaria savo bei draugų kūrybinius darbus. Savo dailės darbams pateikia kūrinio metriką (B2.1).	Apibūdina savo bei draugų kūrybinius darbus. Savo dailės darbams pateikia kūrinio metriką, parengia juos eksponavimui (B2.2).	Analizuoja ir vertina savo bei draugų kūrybinius darbus. Ekspozuoja savo darbus dailės parodose mokykloje, pateikia kūrinio metriką (B2.3).	Analizuoja, kritiškai vertina, išsako savo nuomonę apie savo bei draugų kūrybinius darbus. Norai ekspozuoja savo darbus dailės parodose mokykloje, pateikia kūrinio metriką (B2.4).

153. Pasiekimų lygių požymiai. 7–8 klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės kūrinių stebėjimas, analizė, interpretavimas ir vertinimas (A)			
Pastebi ir, vartodami paprastas dailės sąvokas, trumpai vertina ankstyvosios ir viduramžių dailės bei architektūros kūrinius. Geba pastebėti įvairius kultūros reiškinius. Ieško ir, mokytojo padedami, randa informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.1).	Pastebi ir, vartodami dailės sąvokų žodyną, vertina ankstyvosios ir viduramžių dailės bei architektūros kūrinius. Geba apibūdinti įvairius kultūros reiškinius. Ieško ir randa informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.2).	Analizuoja ir vertina ankstyvosios ir viduramžių dailės bei architektūros kūrinius tikslingai vartodami dailės sąvokų žodyną. Sistemina ir apibūdina įvairius kultūros reiškinius. Ieško ir randa informacijos internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.3).	Tikslingai vartoja išmoktas dailės sąvokas analizuodami ir vertindami ankstyvosios ir viduramžių dailės bei architektūros kūrinius. Sistemina ir apibūdina įvairius kultūros reiškinius. Ieško ir at(si) renka informaciją internete, elektroniniuose ar spausdintuose leidiniuose, muziejuose, artimiausioje aplinkoje (A1.4).
Pastebi žymiausius Lietuvos ir kitų šalių senosios architektūros ir dailės meno pavyzdžius ir jų bruožus. Mokytojo padedami, pagal pateiktus pavyzdžius analizuoja meno kūrinius, matomus muziejų, galerijų ekspozicijose, dailės parodose, nusako dailės rūšis, šakas ir žanrus (A2.1).	Atpažįsta žymiausius Lietuvos ir kitų šalių senosios architektūros ir dailės meno pavyzdžius ir jų bruožus. Pagal pateiktus pavyzdžius analizuoja meno kūrinius, matomus muziejų, galerijų ekspozicijose, dailės parodose, nusako dailės rūšis, šakas ir žanrus (A2.2).	Apibūdina žymiausius Lietuvos ir kitų šalių senosios architektūros ir dailės meno pavyzdžius ir jų bruožus. Analizuoja meno kūrinius, matomus muziejų, galerijų ekspozicijose, dailės parodose, nusako dailės rūšis, šakas ir žanrus (A2.3).	Geba plačiai apibūdinti žymiausius Lietuvos ir kitų šalių senosios architektūros ir dailės meno pavyzdžius ir jų bruožus. Domisi dailės istorija. Savarankiškai analizuoja meno kūrinius, matomus muziejų, galerijų ekspozicijose, dailės parodose, nusako dailės rūšis, šakas ir žanrus (A2.4).
Mokytojo padedami, į(si)vertina savo dailės pasiekimus, nusako, ką darytų kitaip, ko dar norėtų išmokti. Kaupia savo darbų portfelį (A3.1).	Aptaria ir į(si)vertina savo dailės pasiekimus, įgytą patirtį. Trumpai nusako, ką darytų kitaip, ko dar norėtų išmokti. Kaupia savo darbų portfelį (A3.2).	Į(si)vertina savo dailės pasiekimus, įgytą patirtį, nusako, ką darytų kitaip, kaip pajvairintų savo veiklą, ko dar norėtų išmokti. Kaupia savo darbų portfelį (A3.3).	Į(si)vertina savo dailės pasiekimus, įgytą patirtį, savarankiškai daro išvadas, nusako, ką darytų kitaip, kaip pajvairintų savo veiklą, ko dar norėtų išmokti. Kaupia savo darbų portfelį. Išsako originalių pastebėjimų (A3.4).

Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			
Mokytojo padedami, analizuoja senųjų meno epochų architektūros, vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose. Suvokia autorių teisių svarbą (B1.1).	Trumpai apibūdina ir vertina senųjų meno epochų architektūros, vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose. Suvokia autorių teisių svarbą (B1.2).	Pastebi, lygina ir pagal aptartus kriterijus vertina senųjų meno epochų architektūros, vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose. Apibūdina autorių teisių svarbą (B1.3).	Savarankiškai pastebi, lygina ir pagal aptartus kriterijus vertina senųjų meno epochų architektūros, vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose. Išsamiai apibūdina autorių teisių svarbą (B1.4).
Pakviesti bendradarbiauja, dalyvauja meninėse akcijose, dailės parodose mokykloje, pateikia kūrinio metriką (B2.1).	Trumpai analizuoja ir vertina savo bei draugų kūrybinius darbus. Bendradarbiauja, dalyvauja meninėse akcijose, dailės parodose mokykloje, pateikia kūrinio metriką (B2.2).	Analizuoja ir vertina savo bei draugų kūrybinius darbus. Bendradarbiauja ir prisideda prie meninių akcijų organizavimo. Eksponuoja savo darbus dailės parodose mokykloje, pateikia kūrinio metriką (B2.3).	Analizuoja ir į(si)vertina savo bei draugų kūrybinius darbus. Noriai bendradarbiauja ir imasi atsakomybės organizuojant menines akcijas. Savarankiškai eksponuoja savo darbus dailės parodose mokykloje, pateikia kūrinio metriką (B2.4).

154. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės kūrinių stebėjimas, analizė, interpretavimas ir vertinimas (A)			
Apibūdindami renesanso, baroko, klasicizmo dailės ir architektūros kūrinius, mokytojo padedami, vartoja išmoktas dailės sąvokas. Trumpai nusako meninių stilių ir raiškos priemonių kaitą bei epochos ypatumus (A1.1).	Apibūdindami renesanso, baroko, klasicizmo dailės ir architektūros kūrinius vartoja išmoktas dailės sąvokas. Suvokia dailės palikimo meninių stilių ir raiškos priemonių kaitą.	Analizuoja ir vertina renesanso, baroko, klasicizmo dailės ir architektūros kūrinius, tikslingai vartodami dailės sąvokų žodyną. Įžvelgia dailės palikimo meninių stilių ir raiškos priemonių kaitą.	Analizuoja, vertina ir išsamiai apibūdina renesanso, baroko, klasicizmo dailės ir architektūros kūrinius, vartodami dailės sąvokų žodyną. Įžvelgia dailės palikimo meninių stilių ir raiškos priemonių kaitą.

	Geba trumpai apibūdinti epochos ypatumus pagal meno suvokimo taisykles (A1.2).	Remiasi meno suvokimo taisyklėmis, atskleidžiamis epochos ypatumus (A1.3).	Išsako savo nuomonę, atskleidžia meno epochos ypatumus, remiasi meno suvokimo taisyklėmis (A1.4).
Savais žodžiais apibūdina meno kūrinio vidinę struktūrą, išskiria problematiką ir suvokia kūrinio prasmę. Suvokia kūrinio formą, turinį, technines ir atlikimo savybes. Sukuria pristatymus naudodami skaitmenines technologijas (A2.1).	Trumpai apibūdina meno kūrinio vidinę struktūrą, išskiria problematiką ir suvokia kūrinio prasmę. Analizuoja atskirus šių istorinių laikotarpių darbus: apibūdina kūrinio formą, turinį, technines ir atlikimo savybes. Sukuria pristatymus naudodami skaitmenines technologijas (A2.2).	Atskleidžia meno kūrinio vidinę struktūrą, išskiria problematiką ir suvokia kūrinio prasmę. Analizuoja ir sinchronizuoja atskirus šių istorinių laikotarpių darbus: apibūdina kūrinio formą, turinį, technines ir atlikimo savybes. Sukuria pristatymus naudodami skaitmenines technologijas (A2.3).	Savarankiškai tyrinėja, atskleidžia meno kūrinio vidinę struktūrą, išskiria problematiką ir suvokia kūrinio prasmę. Analizuoja ir sinchronizuoja atskirus šių istorinių laikotarpių darbus: apibūdina kūrinio formą, turinį, technines ir atlikimo savybes. Parengia, apipavidalina pristatymus, naudodami skaitmenines technologijas, ir juos išsamiai pristato (A2.4).
Parengia savo kūrybos darbų aplanką (portfelį) su kūrinių nuotraukomis, metrika, kūrybinio proceso aprašymu. Trumpai žodžiu įsivertina kūrybinį rezultatą ir įgytą patirtį (A3.1).	Parengia savo kūrybos darbų aplanką (portfelį) su kūrinių nuotraukomis, metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, kūrybinio proceso aprašymu ir trumpai jį pristato, įsivertina kūrybinį rezultatą ir įgytą patirtį (A3.2).	Parengia ir pristato savo kūrybos darbų aplanką (portfelį) su kūrinių nuotraukomis, išsamia metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu, kūrybinio rezultato ir įgytos patirties įsivertinimu (A3.3).	Savarankiškai parengia, apipavidalina ir išradina pristato savo kūrybos darbų aplanką (portfelį) su kūrinių nuotraukomis, išsamia metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu, kūrybinio rezultato ir įgytos patirties įsivertinimu (A3.4).
Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			

Trumpai apibūdina tradicinius ir šiuolaikinius vaizduojamosios bei taikomosios dailės, tautodailės, architektūros ir dizaino kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose bei skaitmeninėje aplinkoje. Suvokia kūrinio problematiką, autorių teisių reikalavimus (B1.1).	Vartodami išmoktas dailės sąvokas ir pažinimo taisykles, apibūdina ir vertina tradicinius ir šiuolaikinius vaizduojamosios bei taikomosios dailės, tautodailės, architektūros ir dizaino kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose bei skaitmeninėje aplinkoje. Suvokia kūrinio problematiką ir paaiškina jo turinį, autorių teisių reikalavimus (B1.2).	Tiksliai vartodami dailės sąvokas ir pažinimo taisykles apibūdina, analizuoja ir vertina tradicinius ir šiuolaikinius vaizduojamosios bei taikomosios dailės, tautodailės, architektūros ir dizaino kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose bei skaitmeninėje aplinkoje. Išskiria kūrinio problematiką ir paaiškina jo turinį, autorių teisių reikalavimus (B1.3).	Savarankiškai apibūdina, analizuoja ir vertina, tiksliai vartodami dailės sąvokas ir pažinimo taisykles, tradicinius ir šiuolaikinius vaizduojamosios bei taikomosios dailės, tautodailės, architektūros ir dizaino kūrinius muziejų, parodų ekspozicijose bei skaitmeninėje aplinkoje. Išskiria kūrinio problematiką ir paaiškina jo turinį, autorių teisių reikalavimus. Savarankiškai domisi muziejų ir parodų ekspozicijomis (B1.4).
Pakviesti bendradarbiauja kūrybiniuose projektuose, meninėse akcijose, parodose. Minimaliai naudoja skaitmeninį turinį kurdami vizualiąją mokyklos informaciją. Mokytojo padedami, pristato savo kūrybos rezultatus (B2.1).	Paskatinti bendradarbiauja kūrybiniuose projektuose, meninėse akcijose, parodose. Naudoja skaitmeninį turinį kurdami vizualiąją mokyklos informaciją. Mokytojo padedami, pristato savo ir kitų kūrybos rezultatus (B2.2).	Bendradarbiauja kūrybiniuose projektuose ir padeda organizuoti menines akcijas, parodas. Naudoja skaitmeninį turinį kurdami vizualiąją mokyklos informaciją. Pristato savo ir kitų kūrybos rezultatus (B2.3).	Bendradarbiauja kūrybiniuose projektuose ir aktyviai prisideda prie parodų ir meninių akcijų organizavimo. Išradingai naudoja skaitmeninį turinį kurdami vizualiąją mokyklos informaciją. Ieško originalių būdų savo ir kitų kūrybos rezultatams pristatyti (B2.4).

155. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Dailės kūrinių stebėjimas, analizė, interpretavimas ir vertinimas (A)			

Pastebi dailės reikšmę socialiniame kultūriniame visuomenės gyvenime. Supranta vizualiųjų reiškinių ir renginių svarbą visuomenės gyvenimui. Su mokytojo pagalba naudoja išmaniąsias technologijas informacijai kaupti ir pristatyti (A1.1).	Suvokia dailės reikšmę socialiniame kultūriniame visuomenės gyvenime ir su mokytojo pagalba geba paaiškinti, kuo svarbūs visuomenės gyvenimui vizualieji reiškiniai ir renginiai. Naudoja išmaniąsias technologijas informacijai kaupti ir pristatyti (A1.2).	Suvokia dailės reikšmę socialiniame kultūriniame visuomenės gyvenime ir paaiškina, kuo svarbūs visuomenės gyvenimui vizualieji reiškiniai ir renginiai. Kūrybiškai naudoja išmaniąsias technologijas informacijai kaupti ir pristatyti (A1.3).	Savarankiškai suvokia ir vertina dailės reikšmę socialiniame kultūriniame visuomenės gyvenime. Kitiškai vertindami paaiškina, kuo svarbūs visuomenės gyvenimui vizualieji reiškiniai ir renginiai. Geba savarankiškai naudoti išmaniąsias technologijas informacijai kaupti ir pristatyti (A1.4).
Apibūdina meno kūrinį (reiškinį) pagal dailės rūšis, stilių, šakas, žanrus, atlikimo technikas. Suvokia dailės istorijos raidos procesus, visuomenės gyvenimo vizualiuosius reiškinius. Mokytojo padedami, sukuria pristatymus, juose naudoja skaitmenines technologijas (A2.1).	Palygina meno kūrinius (reiškinis) pagal dailės rūšis, stilių, šakas, žanrus, atlikimo technikas. Supranta dailės istorijos raidos procesus. Suvokia, kuo svarbūs visuomenės gyvenimui vizualieji reiškiniai ir renginiai. Sukuria pristatymus naudodami mokytojo nurodytas skaitmenines technologijas (A2.2).	Tyrinėja ir apibūdina meno kūrinius (reiškinis) pagal dailės rūšis, stilių, šakas, žanrus, atlikimo technikas. Supranta dailės istorijos raidos procesus. Paaiškina, kuo svarbūs visuomenės gyvenimui vizualieji reiškiniai ir renginiai. Sukuria pristatymus pasirinkdami ir naudodami skaitmenines technologijas (A2.3).	Stebi, analizuoja, vertina ir apibūdina meno kūrinius (reiškinis) pagal dailės rūšis, stilių, šakas, žanrus, atlikimo technikas. Supranta ir kitiškai vertina dailės istorijos raidos procesus. Argumentuotai paaiškina dailės istorijos raidos procesus. Sukuria pristatymus savarankiškai pasirinkdami ir naudodami skaitmenines technologijas (A2.4).
Padedami mokytojo, rengia savo kūrybos darbų aplanką (portfelį) su kūrinių nuotraukomis, metrika, idėjų eskizais. Trumpai aprašo ir įsivertina savo kūrybos rezultata (A3.1).	Parengia ir pristato savo kūrybos darbų aplanką (portfelį) su kūrinių nuotraukomis, metrika, idėjų eskizais. Aprašo ir įsivertina savo kūrybos procesą ir rezultata bei įgytą patirtį (A3.2).	Parengia ir pristato savo kūrybos darbų aplanką (portfelį) su kūrinių nuotraukomis, išsamia metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu, kūrybinio rezultato ir įgytos patirties įsivertinimu (A3.3).	Savarankiškai pasirenka ir parengia savo kūrybos pristatymo būdą. Parengia darbų aplanką (portfelį) su kūrinių nuotraukomis, išsamia metrika, idėjų eskizais, kūrybinių ieškojimų variantais, trumpu kūrybinio proceso aprašymu,

			kūrybinio rezultato ir įgytos patirties įsivertinimu (A3.4).
Dailės reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			
Atpažįsta meno kūrinius ir reiškinius įvairiose aplinkose (kultūrinėje, skaitmeninėje ir kt.) ir geba priskirti juos konkrečiai meno epochai ar laikotarpiui (B1.1).	Tyrinėdami meno kūrinius ir reiškinius įvairiose aplinkose (kultūrinėje, skaitmeninėje ir kt.), atpažįsta jų raiškos priemones, priskiria juos konkrečiai meno epochai ar laikotarpiui ir pagrindžia esminius jų požymius (B1.2).	Apibūdina ir tiksliai vartoja dailės sąvokas ir pažinimo taisykles, analizuoja ir vertina meno reiškinius įvairiose aplinkose (kultūrinėje, skaitmeninėje ir kt.). Išskiria kūrinio problematiką ir paaiškina jo turinį, autorių teisių reikalavimus. Lankosi virtualiuose muziejuose, parodose, meno platformose, išsako savo nuomonę (B1.3).	Savarankiškai apibūdina ir tiksliai vartoja dailės sąvokas ir pažinimo taisykles, analizuoja ir kritiškai vertina meno reiškinius įvairiose aplinkose (kultūrinėje, skaitmeninėje ir kt.) Išskiria, pagrindžia ir komentuoja kūrinio problematiką ir paaiškina jo turinį, autorių teisių reikalavimus. Savarankiškai lankosi virtualiuose muziejuose, parodose, meno platformose, išsako savo nuomonę, dalyvauja diskusijose (B1.4).
Mokytojo paskatinti, dalyvauja organizuojant dailės renginius, parodas, dirba grupėje. Padeda kurti vizualiąją mokyklos informaciją panaudodami skaitmeninį turinį (B2.1).	Dalyvauja organizuojant dailės renginius, parodas, bendradarbiauja grupėje. Gebą panaudoti skaitmeninį turinį kurdami vizualiąją mokyklos informaciją (B2.2).	Imasi iniciatyvos ir organizuoja dailės renginius, parodas, bendradarbiauja grupėje. Naudoja skaitmeninį turinį kurdami vizualiąją mokyklos informaciją. Pristato savo ir kitų kūrybos rezultatus (B2.3).	Noriai imasi iniciatyvos ir organizuoja dailės renginius, parodas. Geba komunikuoti ir bendradarbiauti grupėje. Kurdami vizualiąją mokyklos informaciją, kūrybiškai naudojami įvairiais informaciniais šaltiniais (B2.4).

VII SKYRIUS PRIVALOMAI PASIRENKAMI PROGRAMOS DALYKAI

PIRMASIS SKIRSNIS AKVARELĖS DALYKAS

156. Akvarelė – privalomai pasirenkamas Programos dalykas.

157. Dalyko paskirtis – puoselėjant mokinių kūrybinį mąstymą ir jo savitumą ugdyti spalvinę raišką, plėtoti meninės išraiškos priemonių pažinimą ir gebėjimą jomis reikšti savo mintis, akvarelės raiškos žinias bei liejimo technikas ir įgūdžius.

158. Ugdymo procesas individualizuojamas ir diferencijuojamas pagal individualius mokinių gebėjimus, interesus ir polinkius. Dirbant nedidelėmis grupėmis atsižvelgiama į kiekvieno mokinio gebėjimų ir pasiekimų lygį, individualias savybes. Tokiomis sąlygomis mokinys gali pasirinkti tinkamiausią savo kūrybai akvarelės techniką ir priemones. Žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, atlikimo ir pateikimo kokybe.

159. Dalyko programoje išskirtos dvi pasiekimų sritys: akvarelės technikų pažinimas ir kūrybinė praktika; akvarelės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Dalyko programoje aprašyti mokinių pasiekimai suprantami kaip žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų visuma. Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Kiekvienas pasiekimo lygio požymis nurodo mokinio pasiektus rezultatus.

160. Dalyko tikslas – padėti mokiniams įgyti įvairių akvarelės liejimo technikų žinių ir praktinių įgūdžių, tikslingai lavinti individualius kūrybinius gebėjimus realizuojant menines idėjas akvarelės meno forma.

161. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

161.1. įvaldo akvarelės priemones ir pagrindui naudojamas medžiagas;

161.2. atlikdami užduotis taiko akvarelės spalvines raiškos priemones: spalvą, koloritą, toną, skaidrumą, sodrumą, niuansus, kontrastą, spalvų maišymą.

162. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

162.1. stebi ir atpažįsta profesionalių dailininkų kūrybos bruožus, savaip juos interpretuodami ieško savo idėjų originalios meninės išraiškos;

162.2. plėtoja kūrybinius, praktinius ir technologinius akvarelės liejimo įgūdžius;

162.3. tobulina harmonizuoto kolorito, subalansuotos kompozicijos ir šviesotamsos, daugiasluoksnės polichrominės akvarelės liejimo įgūdžius;

162.4. atlikdami užduotis tikslingai naudojasi akvarelės spalvinės raiškos priemonėmis: spalva, tonu, skaidrumu, sodrumu, niuansais, kontrastu, spalvų spektru, spalvų maišymu, koloritu, spalvų harmonija, spalvų rūšimis (šiltos, šaltos, pagrindinės, antrinės, papildomos spalvos);

162.5. dalyvauja parodinėje ir įvairioje kultūrinėje veikloje, pristato ir eksponuoja savo kūrybą, pasitelkdami šiuolaikines technologijas.

163. Įgyvendinant dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

163.1. Kūrybiškumo kompetencija. Mokiniai, tyrinėdami savo aplinką, gamtos reiškinius, iškilių menininkų kūrinius ieško įkvėpimo, idėjų ir tai panaudoja savo kūryboje, vertina savo ir kitų kūrybą paaiškindami kūrinių poveikumą ir kūrybinius sprendimus. Mokiniai identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes, renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją. Jie taip pat dalinasi žiniomis, idėjomis ir patirtimi su kitais, lanksčiai naudoja įvairius kūrybos būdus ir priemones, mokinys vertina ir reflektuoja savo kūrinio ar sprendimo naujumą, vertingumą bei kūrybos procesą. Jie įgyvendina savęs pažinimo ir savirefleksijos procesus, siekdami nuolatinio tobulėjimo išsiskirti savo kūrybinėje veikloje ir puoselėti originalumą bei novatoriškumą.

163.2. Pažinimo kompetencija. Mokiniai, tyrinėdami ir fiksuodami aplinkos reiškinius, įgyja teorines žinias ir geba jas pritaikyti akvarelės užduotyse. Jie įtvirtina spalvininkystės žinias, kurios leidžia jiems kurti paveikslo koloritą. Mokiniai taip pat susipažįsta su pagrindinėmis ir antrinėmis

spalvomis bei išmoksta sudaryti papildomų spalvų poras. Pažinimo kompetencijos kontekste mokiniai geba paaiškinti, kuo dalykas išsiskiria pagal jam būdingą objektų ar reiškinių suvokimą ir mąstymą. Jie domisi naujais dalykais ir kryptingai ieško informacijos. Be to, jie vertina taisyklių ir procedūrų reikšmę dalyko idėjoms, naudojasi pakankamai dideliu taisyklių, procedūrų ir sąvokų bagažu. Mokiniai geba apibendrinti sąvokas ir teiginius, suvokia sąvokos priklausomybę nuo konteksto ir apdoroja nagrinėjamą informaciją, taikydami analizės būdus ir metodus. Jie išvėgia dalyko teiginių loginę struktūrą ir kūrybiškai taiko dalyko mąstymui būdingus metodus naujuose kontekstuose. Mokiniai taip pat įgyvendina užduotis, kurios skatina rasti prielaidas ir įvertinti skirtingus požiūrius.

163.3. Kultūrinė kompetencija. Kultūrinė kompetencija apima mokinių gebėjimą ugdyti kultūrinį sąmoningumą dalyvaujant muziejuose, dailės parodose, meno renginiuose ir kultūrinėje bendruomenės veikloje. Mokiniai analizuoja ir lygina Lietuvos kultūros objektus, reiškinius ir kūrinius. Jie interpretuoja ir vertina šiuolaikinės Lietuvos kultūros tendencijas bei paaiškina jų sąsajas su tradicine kultūra. Dalyvaudami kultūrinėje veikloje, veikia kaip kūrėjai, atlikėjai, aktyvūs stebėtojai, interpretuotojai ir kritiški medijų vartotojai atsakingai ir kritiškai vertina intelektualinių kultūros produktų vartojimą. Mokiniai pagrindžia ir kritiškai apmąsto savo bei kitų kultūrų poveikį, patirtį, požiūrius ir įsitikinimus. Jie supranta, kad kultūra formuoja žmonių identitetą, ir tai, kaip žmonės suvokia pasaulį. Kultūrinės kompetencijos elementai padeda mokiniams įgyti platesnį kultūrinį suvokimą, atsargiai vertinti kultūros reiškinius ir puoselėti įvairiapusę kultūrinę saviraišką.

163.4. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokiniai, taikydami įvairias dailės priemones bei įrankius, mokosi dirbti saugiai, tausoti išteklius bei rūpintis savo ir šalia dirbančių bendraamžių sveikata. Bendradarbiaudami, dirbdami grupėse, mokosi priimti atsakingus sprendimus, atpažįsta savo ir kitų asmenines savybes, pripažįsta skirtynes, kuria darbiningą aplinką. Kelia akademinius asmeninius tikslus, jų sistemingai ir planingai siekia, geba įsivertinti. Dalyvaudami integruotuose meniniuose projektuose, akcijose, parodose, prisideda kuriant organizacijos, bendruomenės gerovę.

163.5. Skaitmeninė kompetencija. Mokiniai naudojami skaitmeninėmis technologijomis, ieškodami informacijos akvarelės užduotims, fotografuoja, filmuoja, perkelia į skaitmeną ir išsaugo vaizdus. Taikydami skaitmenines redagavimo priemones, kaupia elektroninį pasiekimų aplanką (e. portfelis), paiso autorinių teisių.

163.6. Komunikavimo kompetencija. Mokiniai mokosi suprasti dailės kalbą tikslingai vartodami dailės sąvokas apibūdindami kūrinius bei išsakydami autentišką nuomonę. Kuria dailės kūrinius, kurie yra saviti vaizdiniai pranešimai, juos pristato gyvai ar virtualioje erdvėje. Analizuoja, interpretuoja bei kritiškai vertina savo ir bendraamžių kūrybinius pasiekimus.

163.7. Pilietiškumo kompetencija. Mokiniai, atlikdami kūrybines užduotis, ugdomi nuostatas ir išreiškia aiškią poziciją dėl kultūros ir gamtos išteklių saugojimo būtinybės, lygiateisiškumo, demokratinės bendruomenės vertingumo. Jungdamiesi į įvairias pilietines akcijas, valstybinių švenčių paminėjimus, kūrybine veikla prisideda prie pilietinės visuomenės stiprinimo.

164. Dalyko programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2, A3) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

165. Akvarelės technikų pažinimas ir kūrybinė praktika (A). Šios srities paskirtis yra padėti mokiniams realizuoti savo spalvinės raiškos gebėjimus, plėsti pažintį su tradicine bei šiuolaikine akvarele, jos raiškos būdais, ugdyti akvarelės estetikos suvokimą. Mokiniai mokosi įvaldyti akvarelės liejimo technikas, nulieti natūrmortą, peizažą ir portretą iš natūros.

165.1. Pasirenka vizualines idėjas iš aplinkos, įvairių kultūrinių šaltinių ir įgyvendina jas akvarelės liejimo technikomis (A1).

165.2. Pritaiko akvarelės spalvinės raiškos priemones, tinkamas medžiagas, atlikimo būdus ir technologinius procesus kūrybinei idėjai įgyvendinti (A2).

166. Akvarelės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B). Mokiniai skatinami domėtis akvarele ir šiuolaikiniais jos reiškiniais, dalyvauti parodose, konkursuose, akcijose, projektuose, būti atvirais kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai daugiakultūrinėje visuomenėje bei kritiškais masinės kultūros reiškiniais.

166.1. Stebi ir analizuoja dailės ir kultūros gyvenimą (B1).

166.2. Ieško įvairių kūrybos pateikimo formų (natūralioje ir virtualioje erdvėje). Dalyvauja parodinėje veikloje, kultūros gyvenime, projektuose (B2).

167. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis.

Pasiekimai	I–II G	III–IV G
Akvarelės technikų pažinimas ir kūrybinė praktika (A)		
Pasirenka vizualines idėjas iš aplinkos, įvairių kultūrinių šaltinių ir įgyvendina jas akvarelės liejimo technikomis (A1).	Geba paaikškinti idėjos šaltinį ir sumanymą. Pateikia eskizų, kuriuose matytųsi plastiniai kompoziciniai ieškojimai. Parenka atlikimo būdus (A1.3).	Naudodamiesi įgyta patirtimi teikia originalias kūrybines idėjas bei pagrindžia kūrybinį sumanymą (A1.3).
Pritaiko akvarelės spalvinės raiškos priemones, tinkamas medžiagas, atlikimo būdus ir technologinius procesus kūrybinei idėjai įgyvendinti (A2).	Naudoja spalvinės raiškos priemones siekdami perteikti tikrovės vaizdą. Derina šiltų ir šaltų spalvų santykius, niuanso ir kontrasto principus siekdami perteikti vaizduojamų daiktų formą. Savarankiškai naudoja akvarelines priemones, atlikimo technikas (A2.3).	Savarankiškai pasirenka stilistiką ir atlikimo būdą, interpretuoja savo išgyvenimus. Kuria eskizus, etiudus. Tikslingai derina ir naudoja akvarelės liejimo technikas (A2.3).
Akvarelės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)		
Stebi ir analizuoja dailės ir kultūros gyvenimą (B1).	Stebi ir analizuoja akvarelės parodas, nusako jų poveikį sau. Pagarbiai naudoja tautinį Lietuvos ir kitų tautų paveldą savo kūrybinėje raiškoje. Žino kai kuriuos Lietuvos dailės gyvenimo įvykius. Paprastomis dailės sąvokomis apibūdina akvarelės kūrinius (B1.3).	Stebi ir analizuoja akvarelės parodas, nusako jų poveikį sau. Renka, kaupia kraštotyrinę medžiagą, lieja akvareles, peizažus per mokomąją kūrybinę praktiką (plenerą) (B1.3).
Ieško įvairių kūrybos pateikimo formų (natūralioje ir virtualioje erdvėje). Dalyvauja parodinėje veikloje, kultūros gyvenime, projektuose (B2).	Tinkamai parengia savo darbus eksponuoti, juos pasportuoja, pateikia kūrinio metriką Dalyvauja parodose, konkursuose, meninėse akcijose (B2.3).	Aktyviai dalyvauja meninės kūrybos projektuose, parodose, geba apipavidalinti ir eksponuoti savo ar draugų darbus. Parengia kūrinius eksponuoti, pasportuoti, įrėminti, užrašyti metriką, parengti parodinę erdvę (B2.3).

168. Mokymo(si) turinys. I–II gimnazijos klasė.

168.1. Akvarelės pamokose mokiniai įvaldo įvairias akvarelės liejimo technikas, susipažįsta su akvarelės priemonėmis ir medžiagomis. Išbando akvarelės priemonių galimybes, susipažįsta su popieriaus ir dažų savybėmis ir juos tikslingai naudoja praktikoje. Mokiniai įgyja dažų liejimo ir tonų gradavimo įgūdžių. Proceso metu lavinamas pastabumas, jautrumas tonui, spalvai. Atlikdami naturmorto ar peizažo praktines užduotis, mokiniai įtvirtina spalvininkystės žinias, kuria paveikslo koloritą. Tikslingai naudodami šiltų ir šaltų spalvų derinius, spalvų intensyvumo, skaidrumo, niuanso,

kontrasto principus perteikia vaizduojamų daiktų formas, šviesotamsą, susipažįsta su pagrindinėmis ir antrinėmis spalvomis, išmoka sudaryti papildomų spalvų poras. Mokiniai įvaldo polichrominės daugiasluoksnės akvarelės liejimo technikas, išmoka skirtingas spalvas lieti vieną ant kitos siekdami gauti kitą spalvą ir sodresnį toną.

168.2. Mokiniai susipažįsta su profesionalių autorių kūryba, jie skatinami stebėti ir atpažinti profesionalių dailininkų kūrybos bruožus. Ugdomas jų smalsumas ir noras dirbti su įvairiais informacijos šaltiniais bei gebėjimas kritiškai ir tolerantiškai vertinti savo ir kitų kūrybą.

168.3. Mokiniai skatinami aktyviai dalyvauti parodinėje bei įvairioje kultūrinėje veikloje, eksponuoti ir pristatyti savo kūrybą visuomenei.

169. Mokymosi turinys. III–IV gimnazijos klasė.

169.1. Mokiniai lavina spalvinės raiškos gebėjimus ir techninius liejimo įgūdžius įvairiomis akvarelės technikomis, siedami žinias bei įgūdžius su dailės šakų (tapybos, grafikos, tekstilės, dizaino) mokymusi, praktine ir kūrybine veikla, siekia perteikti tikrovišką natūros vaizdą taikydami daugiasluoksnės akvarelės liejimo būdą, derina šiltas, šaltas, pagrindines ir papildomas spalvas, tonų gradaciją, šviesotamsą, spalvų sluoksnių skaidrumą. Perteikia vaizduojamų daiktų formą naudodami spalvų kontrasto, niuanso principus, liedami laikosi eiliškumo principų. Modeliuoja daiktų formas, perteikia medžiagiškumą, erdviškumą, tekstūras, faktūras, koloritą.

169.2. Susipažįsta su akvarelės liejimo pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba. Savarankiškai dirba su įvairiais informacijos šaltiniais, geba kritiškai ir tolerantiškai vertinti savo ir kitų kūrybą.

169.3. Aktyviai dalyvauja kultūrinėje veikloje, meninės kūrybos projektuose ir parodose, vertina ir įsivertina savo ir draugų kūrybą.

170. Vertinimas – svarbi ugdymo(si) proceso dalis, mokymo(si) pažangą ir kokybę užtikrinantis veiksnys. Vertinimas padeda mokytojui stebėti ir kaupti informaciją apie mokinių pasiekimus, apibendrinti jų daromą pažangą, planuoti bei tobulinti tolesnį ugdymo(si) procesą ir mokymo(si) turinį. Per visą mokymo(si) laikotarpį taikomas ugdomasis (formuojamasis) vertinimas aptariant mokinių kūrybinius sumanymus, koreguojant ir siūlant įdomesnių sprendimų galimybes remiantis tradicinės bei šiuolaikinės dailės pavyzdžiais. Diagnostinis vertinimas taikomas per tarpines peržiūras, kai aptariami pusmečio dalies mokinių pasiekimai, plastinių ieškojimų ir jų įgyvendinimo rezultatai, nustatoma, ar įdėtas darbas bei kūrybiniai pasiekimai atitinka mokykloje priimtus kriterijus. Apibendrinamasis vertinimas vyksta per bendrąsias peržiūras kiekvieno pusmečio pabaigoje. Vertinama bendra mokinio pažangos dinamika, suinteresuotumas, motyvacija.

171. Mokinių pasiekimai nelyginami tarpusavyje. Vertinimo metu surenkama informacija apie tai, kas domina mokinius, kokią mokymo(si) patirtį asmeniškai kiekvienas turi, kokie mokymo(si) stiliai jiems geriausiai tinka, atsižvelgiant į atskirų mokinių poreikius, individualius gebėjimus. Dailės ugdymo procese taikomi visi vertinimo būdai: diagnostinis, formuojamasis, apibendrinamasis. Mokiniai, prieš atlikdami užduotis, supažindinami su vertinimo kriterijais.

172. Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su mokinių motyvacijos, sąmoningumo, saviugdų, savarankiškumo ir kūrybiško požiūrio ugdymu, vertinami proceso metu taikant formuojamojo ir diagnostinio vertinimo principus, apibendrinama per peržiūrą.

173. Mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, daugiau dėmesio skiriant kaupiamajam vertinimui ir mokymo(si) pažangos įsivertinimui, skatinant mokinių saviugdą ir mokymosi motyvaciją, stiprinant jų savimone ir savivertę. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio (pusmečio), ugdymo programos, ciklo, temos pabaigoje. Mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant mokinio per nustatytą ugdymo(si) laikotarpį padarytą pažangą, orientuojantis į Programoje aprašytus mokinių pasiekimų lygių požymius. Kai mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

174. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrui pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį.

175. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Akarelės technikų pažinimas ir kūrybinė praktika (A)			
Padedamas mokytojo eskizuoja įvairiomis technikomis, atlieka kūrybines užduotis (A1.1).	Pateikia eskizų, kuriuose matytusi plastiniai kompoziciniai ieškojimai. Mokytojo padedamas parenka atlikimo būdus (A1.2).	Geba paaiškinti idėjos šaltinį ir sumanymą. Pateikia eskizų, kuriuose matytusi plastiniai kompoziciniai ieškojimai. Parenka atlikimo būdus (A1.3).	Savarankiškai paaiškina ir pagrindžia idėjos šaltinį ir sumanymą. Pasirenka idėjos realizavimo, interpretavimo priemones, būdus, liejimo technikas. Savarankiškai pateikia eskizų, kuriuose matytusi plastiniai kompoziciniai ieškojimai (A1.4).
Mokytojo padedamas naudoja spalvinės raiškos priemones siekiant perteikti daiktų formą. Tinkamai naudoja akvarelines priemones (A2.1).	Naudoja spalvinės raiškos priemones siekdamį perteikti daiktų formą. Tinkamai naudoja akvarelines priemones, atlikimo technikas (A2.2).	Naudoja spalvinės raiškos priemones siekdamį perteikti tikrovės vaizdą. Derina šiltų ir šaltų spalvų santykius, niuanso ir kontrasto principus siekiant perteikti vaizduojamų daiktų formą. Savarankiškai naudoja akvarelines priemones, atlikimo technikas (A2.3).	Tikslingai naudoja spalvinės raiškos priemones siekiant perteikti realistinį ar stilizuotą tikrovės vaizdą. Kuria paveikslų koloritą, ieško spalvų derinį. Tikslingai derina šiltų ir šaltų spalvų santykius, spalvų niuanso ir kontrasto principus siekiant perteikti vaizduojamų daiktų formą, šviesotamsą. Savarankiškai, išradingai naudoja akvarelines priemones, parenka ir taiko įvairias akvarelės atlikimo technikas (A2.4).
Akarelės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			
Lanko parodas. Pagarbiai naudoja tautinį Lietuvos paveldą savo	Lanko akvarelės parodas. Pagarbiai naudoja tautinį Lietuvos paveldą	Stebi ir analizuoja akvarelės parodas, nusako jų poveikį sau.	Stebi ir analizuoja akvarelės parodas, nusako jų poveikį sau,

kūrybinėje raiškoje. Geba apibūdinti akvarelės kūrinius (B1.1).	savo kūrybinėje raiškoje. Paprastomis dailės sąvokomis apibūdina akvarelės kūrinius (B1.2).	Pagarbiai naudoja tautinį Lietuvos ir kitų tautų paveldą savo kūrybinėje raiškoje. Žino kai kuriuos Lietuvos dailės gyvenimo įvykius. Paprastomis dailės sąvokomis apibūdina akvarelės kūrinius (B1.3).	apibūdina mėgstamą meninį stilių. Pagarbiai naudoja tautinį Lietuvos ir kitų tautų paveldą savo kūrybinėje raiškoje. Žino svarbiausius Lietuvos dailės gyvenimo įvykius (parodos, projektai), žymiausius Lietuvos akvarelės dailininkus. Paaikškina akvarelės meno reikšmę šiuolaikinėje visuomenėje (B1.4).
Parengia savo darbus eksponuoti (B2.2).	Tinkamai parengia savo darbus eksponuoti, pateikia kūrinio metriką. Dalyvauja konkursuose (B2.2).	Tinkamai parengia savo darbus eksponuoti, juos pasportuoja, pateikia kūrinio metriką, Dalyvauja parodose, konkursuose, meninėse akcijose (B2.3).	Parengia kūrinius eksponuoti, pasportuoti, įrėminti, užrašyti metriką, parengti parodinę erdvę. Ieško įvairių kūrybos pateikimo formų (natūralioje ir virtualioje erdvėje). Dalyvauja parodose, konkursuose, kultūros gyvenime (B2.4).

176. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Akvarelės technikų pažinimas ir kūrybinė praktika (A).			
Mokytojo padedamas atsirenka kūrybines idėjas (A1.1).	Naudodamiesi įgyta patirtimi teikia kūrybines idėjas (A1.2).	Naudodamiesi įgyta patirtimi teikia originalias kūrybines idėjas bei pagrindžia kūrybinį sumanymą (A1.3).	Savarankiškai ieško, siūlo originalių idėjų savo kūrybai. Tikslingai ir savarankiškai pasirenka stilistiką ir atlikimo būdą, interpretuoja aplinkos objektų, reiškinių ar dailės kūrinių sukeltus išgyvenimus (A1.4).

Mokytojo padedamas naudoja akvarelės priemones bei liejimo būdus (A2.1).	Mokytojo padedamas pasirenka stilistiką ir atlikimo būdą. Kuria eskizus, derina ir naudoja akvarelės liejimo technikas (A2.2).	Savarankiškai pasirenka stilistiką ir atlikimo būdą, interpretuoja savo išgyvenimus. Kuria eskizus, etiudus. Tikslingai derina ir naudoja akvarelės liejimo technikas (A2.3).	Savarankiškai pasirenka idėjos realizavimo, interpretavimo priemones, būdus, liejimo technikas. Kuria eskizus, etiudus, kūrybingai reiškia kilusias idėjas. Tikslingai derina ir naudoja akvarelės liejimo technikas, eksperimentuoja, improvizuoja. Stilizuoja ir abstrahuoja pasirinktą motyvą siekiant meniškumo (A2.4).
Akvarelės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B).			
Lanko akvarelės parodas, nusako jų poveikį sau. Renka, kaupia kraštotyrinę medžiagą, lieja akvareles, peizažus per mokomąją kūrybinę praktiką (plenerą) (B1.1).	Stebi ir analizuoja akvarelės parodas, nusako jų poveikį sau. Žino svarbiausias Lietuvos dailės parodas, kai kuriuos Lietuvos akvarelės dailininkus. Renka, kaupia kraštotyrinę medžiagą, lieja akvareles, peizažus per mokomąją kūrybinę praktiką (plenerą) (B1.2).	Stebi ir analizuoja akvarelės parodas, nusako jų poveikį sau. Žino svarbiausius Lietuvos dailės gyvenimo įvykius (parodos, projektai), žymiausius Lietuvos akvarelės dailininkus. Renka, kaupia kraštotyrinę medžiagą, lieja akvareles, peizažus per mokomąją kūrybinę praktiką (plenerą) (B1.3).	Remdamasis informacijos šaltiniais, analizuoja šiuolaikinių akvarelės kūrinių ypatumus, daro savo apibendrinimus ir išvadas. Vartodamas tinkamas sąvokas, nusako estetinio dailės idealo bei atlikimo technikos įtaką akvarelės kūrinio meninei išraiškai. Žino svarbiausius Lietuvos dailės gyvenimo įvykius (parodos, projektai), žymiausius Lietuvos akvarelės dailininkus. Renka, kaupia kraštotyrinę medžiagą, lieja akvareles, peizažus per mokomąją kūrybinę praktiką (plenerą) (B1.4).
Dalyvauja meninėse akcijose. Parengia kūrinius eksponuoti (B2.1).	Dalyvauja parodose, konkursuose. Parengia kūrinius eksponuoti, pasportuoti, įrėminti (B2.2).	Dalyvauja meninės kūrybos projektuose, parodose, konkursuose, meninėse akcijose. Parengia kūrinius eksponuoti, pasportuoti, įrėminti, geba užrašyti metriką, parengti parodinę erdvę (B2.3).	Aktyviai dalyvauja meninės kūrybos projektuose, parodose, konkursuose, meninėse akcijose. Parengia kūrinius eksponuoti, pasportuoti, įrėminti, geba užrašyti metriką, parengti parodinę erdvę, pristatyti savo kūrybą bendruomenei (B2.4).

ANTRASIS SKIRSNIS PROJEKTAVIMO DALYKAS

177. Projektavimas – privalomai pasirenkamas Programos dalykas. Šis dalykas sudaro galimybes mokiniams susipažinti su daiktinės aplinkos projektavimo procesais bei projektavimo grafine kalba – braižyba (mokslu apie geometrinių figūrų, daiktų, procesų grafinį vaizdavimą plokštumoje, šio vaizdavimo taisyklėmis tarptautine standartų sistema (ISO), būdais ir priemonėmis) ir jos taikymu perteikiant savo kūrybinę idėją kitiems (projektuotojams, gamintojams) suprantamais, tarptautiniais standartais grindžiamais vaizdais.

178. Projektavimo pamokose ugdomas mokinių suvokimas apie projektavimo įgūdžių svarbą ir teikiamas galimybes dizaino kūrybinėje veikloje bei gebėjimas matyti ir vertinti projektavimo reiškinius įvairiose socialinės kultūrinės veiklos srityse, padedantis kryptingai rengtis tolesnėms dizaino, taikomosios dailės, architektūros ar netgi inžinerinės krypties profesinėms studijoms ir darbui.

179. Siekiant stiprinti mokinių motyvaciją mokytis, svarbu pateikti jiems patrauklią ir įdomią mokymo aplinką bei užduotis, tačiau kartu yra būtina išlaikyti dermę tarp teorijos ir praktinės-techninės, praktinės-kūrybinės raidos.

180. Mokiniai mokomi vertinti projektavimo procesą kaip neatsiejamą ir besąlygišką visos daiktinės aplinkos objektų kūrimo procesą, įdomią ir prasmingą veiklą, nepamirštant ir projektuotojo atsakomybės jausmo prieš užsakovus, gamintojus ir vartotojus už savo sukurtus produktus. Siūlomos mokiniams priimtinos projektavimo temos, technikos, priemonės, skatinančios mokymosi motyvaciją, padedančios atsiskleisti mokinio asmenybei ir kūrybiškumui. Skatinama tikslingai ieškoti originalių projektavimo idėjų, drąsiai, savarankiškai projektuoti įvairius objektus ar jų grupes, kūrybiškai reikšti savo mintis, siekti optimalaus rezultato minimaliomis laiko, medžiagų sąnaudomis.

181. Dalyko programoje išskirtos trys pasiekimų sritys: projektavimo reiškinių stebėjimas, analizavimas ir vertinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje; grafinės techninės kalbos (braižybos pagrindų) pažinimas; kūrybinė-projektinė veikla.

182. Dalyko tikslas – sudaryti sąlygas lavinti erdvinį plastinį matymą ir mąstymą, mokėjimą reikšti mintis brėžiniu ir jį skaityti, gebėjimą perteikti kūrybinius sumanymus braižybos priemonėmis, atskleisti projektavimo dalyko integralumą, sąsajas su realiu gyvenimu, perprasti šiuolaikinius daiktų projektavimo metodus, išmokyti gautas žinias ir praktinius įgūdžius panaudoti projektuojant konkrečius objektus.

183. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

183.1. suvokia projektavimo įgūdžių svarbą ir teikiamas galimybes įvairioje kūrybinėje veikloje;

183.2. geba matyti ir vertinti projektavimo reiškinius įvairiose socialinės kultūrinės veiklos srityse;

183.3. susipažįsta su standartų sistema, skirtingais projektavimo metodais, moka atlikti brėžinį – tikslų objekto grafinį vaizdą;

183.4. žino centrinės perspektyvos metodą, taiko jį projektuodami interjerą;

183.5. kuria nesudėtingos formos dizaino objektus, siedami jų utilitarinę funkciją ir meninę formą, geba pagal brėžinį sukurti erdvinį objekto maketą; pagal galimybes taiko IKT priemones projektavimo ir braižymo procese.

184. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

184.1. dirbdami individualiai ir grupėse, savarankiškai ir tikslingai geba rinkti dizaino informaciją, apibūdinti dizaino objektų ar jų grupės charakteristikas, naudodami dizaino procesams būdingas sąvokas;

184.2. mokosi praktiškai taikyti mastelį, braižyti išsklotines, nurodyti gamybai reikalingus matmenis, braižyti aksonometrinius vaizdus, ovalus, kirtinius bei pjūvius;

184.3. kūrybiškai realizuoja menines idėjas, taikydami integralias teorines ir praktines braižymo, komponavimo, konstravimo, maketavimo žinias, kurdami ir transformuodami erdvinę formą;

184.4. plėtoja projektavimo žinias ir įgūdžius, susipažindami su architektūros sąvokomis ir dviejų, trijų taškų perspektyvos metodais;

184.5. išradingai eksponuoja ir pristato savo kūrybą, pasitelkdami šiuolaikines technologijas.

185. Įgyvendinant dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: pažinimo, kūrybiškumo, kultūrinė, komunikavimo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, pilietiškumo, skaitmeninė. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

185.1. Pažinimo kompetencija. Mokiniai kaupia technines dalykines teorines projektavimo žinias ir taiko jas praktiškai, integruodami su kūrybinėmis dizaino idėjų realizavimo patirtimis, atrasdami jų glaudžias sąsajas. Ieškodami informacijos socialinėje kultūrinėje aplinkoje, tyrinėdami dizaino kūrinius bei reiškinius parodose, muziejų ekspozicijose, virtualioje erdvėje bei įvairiuose informaciniuose šaltiniuose, analizuoja, vertina juos ir jų kūrybinio proceso ypatumus, projektuotojo veiklos atsakomybę, ugdosi kritinio mąstymo gebėjimus. Atlikdami praktines technines užduotis, pasirenka tinkamus projektinės kalbos būdus.

185.2. Kūrybiškumo kompetencija. Nagrinėdami dizaino objektus ir integralius techninius bei meninius jų kūrybos sprendimus, susiedami juos su socialiniais kontekstais, kelia sau ir aplinkai aktualias problemas, vizualines idėjas. Generuodami drąsias, prieštaringas idėjas, įvertina riziką, geba argumentuoti pasirinkimus. Tikslingai atsirenka projektavimo veiklai reikalingą informaciją, pasirenka tinkamas technikas, medžiagas bei priemones, planuoja savo veiklą. Kurdami nebijo rizikuoti ir klusti. Plėtoja kūrybinį procesą nuo eskizo iki išbaigto, originalaus rezultato. Realiai įsivertina gebėjimus, susieja juos su profesine karjera, reflektuoja savo technines-kūrybines patirtis.

185.3. Kultūrinė kompetencija. Projektavimo pamokų metu mokiniai skatinami lyginti, apibendrinti, kritiškai vertinti senesnius ir šiuolaikinio dizaino produktus, jų įtaką mūsų šalies bendrai vizualinei daiktinei kultūrinei aplinkai, kasdieninei gyvenamajai aplinkai, buičiai. Jie skatinami lankytis dizaino darbų parodose, muziejuose, šiuolaikinio meno renginiuose kaip atsakingi stebėtojai, interpretuotojai, kūrėjai. Atkreipiamas dėmesys į galimą originalų nacionalinės kultūros elementų, ženklų, simbolių integravimą į kuriamus šiuolaikinio dizaino objektus. Ugdomas sąžiningas požiūris į intelektinių dizaino produktų kūrėjų teisių nuosavybę bei pagarbus kultūrų kitiškumo vertinimas.

185.4. Komunikavimo kompetencija. Bendradarbiaudami, dirbdami grupėse, mokiniai mokosi bendrauti, priimti atsakingus sprendimus, pasiskirstyti darbo užduotis. Jie atpažįsta savo ir kitų asmenines savybes, pripažįsta skirtynes, kuria tolerantišką, darbiningą aplinką. Analizuoja, interpretuoja bei kritiškai vertina savo ir bendraamžių kūrybinius pasiekimus. Apibūdindami dizaino objektus, tikslingai naudodami projektavimo sąvokas, jie mokosi komunikuoti projektavimo kalba bei išsakyti autentišką nuomonę.

185.5. Skaitmeninė kompetencija. Mokiniai naudojami skaitmeninėmis technologijomis, ieškodami informacijos projektavimo užduotims, fotografuoja, filmuoja, perkelia į skaitmeną ir išsaugo vaizdus. Taikydami skaitmenines redagavimo priemones, kaupia elektroninį pasiekimų aplanką (e. *Portfolio*). Pagal galimybes, įvaldydami mokytojo pasiūlytas ar pasirinktas kompiuterinės grafikos, 3D modeliavimo programas, kuria skaitmeninį turinį. Naudoja skaitmenines priemones bendravimui ir bendradarbiavimui bendruomenėje.

185.6. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokiniai suvokia dizaino produktų estetinių vizualinių savybių įtaką žmogaus emocinei savijautai bei jų ergonominių savybių svarbą žmogaus fizinei savijautai bei sveikatai. Jie supranta saugaus kūrybinio-projektinio darbo būtinybę savo ir aplinkinių sveikatai, mokosi kaupti dėmesį į kuriamų produktų ekologines savybes gamybos, vartojimo ir utilizavimo grandinėje.

185.7. Pilietiškumo kompetencija. Mokiniai, jungdamiesi į įvairias pilietines akcijas, valstybinių švenčių paminėjimus, savo kuriamais dizaino produktais gali prisidėti prie pilietinės visuomenės stiprinimo. Projektavimo pamokų metu ugdomi nuostatai ir išreiškia aiškia poziciją dėl

tvaraus daiktinės aplinkos objektų kūrimo ir vartojimo bei gamtos išteklių, energetinių resursų tausojo būtinybės.

186. Dalyko programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2, A3) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

187. Projektavimo reiškinių stebėjimas, analizavimas ir vertinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (A). Mokiniai skatinami domėtis šiuolaikiniais dizaino reiškiniais ir objektais, atrasti jų sąsajas su įvairiais mokomaisiais dalykais ir realiu gyvenimu, suvokti techninį ir meninį projektavimo veiklos integralumą.

187.1. Supranta ir vertina projektavimo eigą ir svarbą daiktinės aplinkos objektų ir reiškinių kūrimo procese bei bendros daiktinės aplinkos kultūros kontekste. Suvokia projektuotojo atsakomybę už savo veiklos rezultatus. (A1).

187.2. Stebėdami dizaino objektus ir reiškinius aplinkoje, analizuoja ir aptaria jų utilitarinės funkcijos bei konstrukcinių sprendimų, medžiagų parinkimo tikslingumą pagal įvairius kriterijus (A2).

187.3. Suvokia projektavimo reiškinių techninį bei meninį integralumą, analizuoja, vertina dizaino objektų ir reiškinių stilistiką (A3).

188. Grafinės techninės kalbos (braižybos) pažinimas (B). Ugdomas erdvinis mąstymas, teorinių žinių pagrindu lavinami mokinių praktiniai įgūdžiai bei gebėjimai perteikti sumanymus grafine kalba pagal braižybos standartus.

188.1. Mokiniai mokosi teorinės ir praktinės projektavimo techninės dalies – jie įsisavina tarptautinę standartų sistemą (ISO) nustatytos grafinės kalbos principus kaip visos daiktinės aplinkos kūrimo ir vizualaus perteikimo pagrindą (B1).

188.2. Mokiniai susipažįsta su skirtingais projektavimo metodais, mokosi statmenojo projektavimo ir vaizdžių brėžinių sudarymo taisyklių bei konstravimo-maketavimo būdų (B2).

188.3. Mokosi 1 - 2 - 3 taškų perspektyvinio vaizdo projektavimo metodų (B3).

188.4. Tikslingai parenka vaizdavimo būdus, laikydamiesi grafinės kalbos standartų norimai objekto formai išreikšti, ir teisingai vartoja projektavimo grafinės kalbos sąvokas (B4).

189. Kūrybinė-projekcinė veikla (C). Šioje ugdymo srityje lavinami mokinio atvirumas kūrybai, naujovėms ir naujoms patirtims. Mokiniai skatinami domėtis Lietuvos ir pasaulio dizaino raida, suvokti projektavimo reikšmę įvairiose gyvenimo srityse, jo svarbą vizualiai kultūrinei šalies, mokyklos, buitinei gyvenamajai aplinkai. Jie skatinami kurti dizaino projektus, apmąstant integralias jų utilitarinės funkcijos (techninio sprendimo) ir meninės formos (kompozicinio sprendimo) sąsajas ir dermę. Mokosi realizuoti kūrybinę idėją nuo pirminių eskizų, brėžinių iki maketų, gaminių.

189.1. Stebi, analizuoja, aptaria įvairius dizaino objektų analogus ir tyrinėja gaminio projekcinį kelią. Pasirenka vizualinę idėją ir kuria individualius dizaino objektų projektus, juos realizuoja (C1).

189.2. Bendradarbiaudami kūrybiniuose projektuose, dirba grupėse, aiškinasi dizaino procesus, mokosi sukurti vieningą keleto produktų stilių. (C2).

189.3. Naudodami išmokus perspektyvinių vaizdų sudarymo būdus, kuria individualius projektus (C3).

189.4. Eksponuoja savo sukurtus projektus ar gaminius, pristato ir aptaria juos (C4).

190. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis.

Pasiekimai	I–II G	III–IV G
Projektavimo reiškinių stebėjimas, analizavimas ir vertinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. (A).		

Tinkamai supranta ir vertina projektavimo eigą ir svarbą daiktinės aplinkos objektų ir reiškinių kūrimo procese. Suvokia projektuotojo atsakomybę už savo veiklos rezultatus. Apmąsto ir išsako savo nuomonę dėl diskusijas keliančių dizaino objektų viešose erdvėse. Suvokia informacinių priemonių įtaką šiuolaikiniam projektavimui ir jo reiškiniams (A1).	Gali rasti ir pateikti atskirų dizaino objektų (kasdienių buities daiktų, reklamos gaminių, vitrinų dekoracijų, mažosios architektūros produktų) pavyzdžių iš artimos daiktinės aplinkos, virtualios erdvės bei apibūdinti jų projektavimo etapus ir jų svarbą tų objektų realiam įgyvendinimui. Paaiškina, kaip projektavimas prisideda prie šalies vizualiosios ir materialinės kultūros plėtos. (A1.3).	Domisi Lietuvos ir pasaulio dizaino reiškiniais ir objektais, diskutuoja apie projektavimo reikšmę įvairiose vizualiosios materialinės kultūros srityse. Žino keletą žymiausių Lietuvos dizainerių, jų darbus. Gali argumentuotai (vartodami dizaino sąvokas) apibūdinti projektavimo svarbą atskirų dizaino sričių (baldų dizaino, interjero, landšafto, mados dizaino ir kt.) objektų kūrimo procese. Žino projektuotojo darbo atsakomybę už sukurtus produktus prieš užsakovus, gamintojus, vartotojus (A1.3).
Stebėdami dizaino objektus ir reiškinius aplinkoje, analizuoja ir aptaria jų utilitarinės funkcijos bei konstrukcinių sprendimų, medžiagų parinkimo tikslingumą pagal įvairius kriterijus (A2).	Randa aktualius pavyzdžius daiktinėje aplinkoje ir virtualioje erdvėje bei aptaria jų konstrukcinių sprendimų ir medžiagų saugumą, praktiškumą, estetiškumą, sąsajas su forma, ekonomiškumą, tarnavimo trukmę, ekologiškumą (A2.3).	Randa aktualius pavyzdžius daiktinėje aplinkoje ir virtualioje erdvėje bei sprendžia apie skirtingų dizaino sričių produktų (kaip gaminių grupės, visumos) ar architektūros objektų medžiagų pasirinkimo tinkamumą pagal įvairius kriterijus. Supranta ergonomikos esmę ir tvaraus gaminimo bei vartojimo principus (A2.3).
Suvokia projektavimo reiškinių techninį bei meninį integralumą, analizuoja, vertina dizaino objektų ir reiškinių stilistiką (A3).	Gali apibūdinti dizaino objekto iš artimos aplinkos ar virtualios erdvės (pakuotės, buitinio daikto, baldų, aksesuaro ar kt.) utilitarinės funkcijos ir meninės formos sąsajas bei dermę. Vartoja projektavimo kalbos sąvokas (technines ir menines). Išskiria būdingus dizaino stiliaus bruožus. (A3.3).	Gali atskirti, palyginti ir apibūdinti skirtingo stiliaus dizaino ar architektūros objektų technines utilitarines bei menines estetiškas charakteristikas, vartoja technines ir menines dizaino sąvokas. Atpažįsta dizaino produktus interjero, miesto, parodų aplinkoje, gali įžvelgti jų novatoriškumą, utilitarinės funkcijos ir meninės formos privalumus ir / ar trūkumus (A3.3).
Grafinės techninės kalbos (braižybos) pažinimas (B).		
Mokiniai mokosi teorinės ir praktinės projektavimo techninės dalies – jie įsisavina tarptautinę standartų sistemą (ISO) nustatytos grafinės kalbos principus kaip visos	Susipažįsta su tarptautine standartų sistema (ISO) ir jos reglamentuojamais brėžinių formatais, jų apiforminimu – rėmeliais, lentelėmis, linijų tipais ir paskirtimi, šriftais,	Mokiniai mokosi skaityti brėžinius, praktiškai taiko mastelį, braižo išklotinę. Aiškinasi, kam reikalingi kirtiniai ir pjūviai, pritaiko juos reikiamoje situacijoje ir

daiktinės aplinkos kūrimo ir vizualaus perteikimo pagrindą (B1).	matmenų žymėjimo taisyklėmis, masteliais ir jų taikymu (B1.3).	teisingai pažymi. Susipažįsta su konstrukciniais kelių dalių gaminiais, aiškinasi gaminio grafinės projektinės eigos etapus, mokosi pateikti visą gamintojui reikalingą informaciją apie gaminio konstrukcines dalis, jų sujungimus, užpildo specifikacijos lentelę (B1.3).
Mokiniai susipažįsta su skirtingais projektavimo metodais, mokosi statmenojo projektavimo ir vaizdžių brėžinių sudarymo taisyklių bei konstravimo-maketavimo būdų (B2).	Susipažįsta su centrinio, nuožulniojo, statmenojo projektavimo metodais ir jų ypatumais. Projektuoja taškus, atkarpas, plokštumas, geometrinius kūnus, kitų 3D formas ar objektus į vieną - dvi - tris projekcijų plokštumas statmenojo projektavimo metodu. Projektuoja remdamiesi 3D vaizdu arba dviem projekcijomis, naudodami projekcijų ryšį. Teisingai pavaizduoja išpjovas ir skyles ar kitas nematomas vietas projekcijose (B2.3).	Sudaro vaizdžiuosius brėžinius – statmenąją izometriją su statmenomis ir pasvirusiomis plokštumomis. Moka taisyklingai nubraižyti ovalą skirtingose plokštumose. Moka nubraižyti techninį piešinį. Gamina erdvinį objekto maketą, naudodami maketines medžiagas (popierių, kartoną, putplastį, plastiką ir kt.) (B2.3).
Mokosi 1 - 2 - 3 taškų perspektyvinio vaizdo projektavimo metodų (B3).	Geba nubraižyti interjero centrinės perspektyvos vaizdą (B3.3).	Susipažįsta su pagrindinėmis architektūros sąvokomis ir architektūros pastato vaizdavimu dviejų ir trijų taškų perspektyvos metodais (B3.3).
Tikslingai parenka vaizdavimo būdus, laikydamiesi grafinės kalbos standartų norimai objekto formai išreikšti, ir teisingai vartoja projektavimo grafinės kalbos sąvokas (B4).	Vartodami tinkamas sąvokas, įvardija braižybos grafinės kalbos elementus bei grafinio vaizdavimo plokštumoje taisykles, reikalingas jų praktinėms užduotims atlikti ar kuriamiems objektams grafiškai pavaizduoti (B4.3).	Žino šiuolaikinius rankinius ir kompiuterinius daiktinės aplinkos objektų brėžinių pateikimo metodus, gali teisingai pasirinkti reikiamus grafinio techninio vaizdavimo būdus kuriamai formai išreikšti (B4.3).
Kūrybinė-projektinė veikla (C).		

Stebi, analizuoja, aptaria įvairius dizaino objektų analogus ir tyrinėja gaminio projektinį kelią. Pasirenka vizualinę idėją ir kuria individualius dizaino objektų projektus, juos realizuoja (C1).	Remdamasis paprastomis geometrinėmis formomis ar stilizuotais gamtos motyvais, individualiai kuria plokščių ar nesudėtingos trimatės formos dizaino objektų projektus (reklamą, žaislą, pakuotė-maišelį ar kt.) Analizuoja galimas funkcionalios formos ir dekoruotos sąsajas. Pasirenka atlikimo būdus ir savarankiškai planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Pateikia eskizus, kuriuose matytųsi projektiniai, kompoziciniai ieškojimai. Pateikia idėją grafine projektavimo kalba. Geba paaiškinti idėjos šaltinį ir sumanymą (C1.3).	Remdamasis informacijos šaltiniais, analizuoja šiuolaikinio dizaino objektus. Išsikelia idėją, individualiai kuria sudėtingesnės erdvinės formos dizaino objektus (pvz., konkretaus produkto, gaminio pakuotė-dėželę, gatvės reklamos akcentą, mažosios architektūros objektą ar kt.). Taiko teorines ir praktines braižybos, kompozicijos, konstravimo, maketavimo ir kitas integralias žinias, pasirenka stilistiką ir projektavimo būdus, pritaiko mastelį, išklotinės braižymo, matmenų žymėjimo, maketavimo ar kt. taisykles. Maketuoja gaminį iš pasirinktų plastiškų medžiagų. Sukuria, jei reikia, gaminio dekoruotą dizainą, susietą su forma ir turiniu. Pagrindžia idėjos originalumą, savitumą, naujumą (C1.3).
Bendradarbiaudami kūrybiniuose projektuose, dirba grupėse, aiškinasi dizaino procesus, mokosi sukurti vieningą keleto produktų stilių (C2).	Bendradarbiaudami grupėse, kuria plokščių ar nesudėtingų tūrinių dizaino objektų eskizus ir atrinktą variantą praktiškai realizuoja, pateikdami visus projektavimo etapus (eskizus su formos ir galimo dekoru meniniais sprendimais, techninę-grafinę projekto dalį, sukurtą gaminio plokščią formą ar 3D maketą arba vieningos stilstikos kelių produktų grupę). Sėkmingai sukurtas grupės projektas gali būti išplėtojamas, pvz., įtraukiant kitus bendruomenės narius ir dekoruojant mokyklos erdves šventėms, akcijoms, koncertams (C3.3).	Bendradarbiaudami grupėse, analizuoja realų aplinkos dizaino konstrukcinį gaminį (pvz., kėdę, stalą). Kartu aptaria, įvertina jo utilitarinės ir meninės formos sąsajas, konstrukciją, dalių skaičių, jų sujungimo būdus, medžiagas. Sudaro veiklos planą, pasiskirsto veiklas, atgamina jo kūrimo procesus – braižo reikalingas gaminio dalių projekcijas, nurodo jų matmenis, mastelį, jei reikia, taiko pjūvius ar kirtinius. Nubraižo surinkto gaminio aksonometrinį vaizdą, sudaro gaminio specifikaciją. Pristato savo atliktą gaminio projektinę eigą. Individualiai projektuoja savo 2–3 dalių transformuojamą gaminį (pvz., šiuolaikinę biuro, poilsio kėdę (C2.3)).

Naudodami išmokus perspektyvinių vaizdų sudarymo būdus, kuria individualius projektus (C3).	Sukuria šiuolaikinio interjero (savo svajonių kambario) projektą, naudodami centrinio projektavimo metodą (C3.3).	Sukuria šiuolaikinių formų architektūros pastato projektą, taikydami dviejų arba trijų taškų perspektyvos metodą (C3.3).
Eksponuoja savo sukurtus projektus ar gaminius, pristato ir aptaria juos (C4).	Parengia savo projektavimo darbus pristatymui, diskutuoja, vertina juos ir įsivertina savo pasiekimus. Fotografuoja juos, pateikia skaitmeninį projekto ar gaminio vaizdą (C4.3).	Ieško įvairių savo kūrybos pateikimo formų natūralioje ir virtualioje erdvėje. Vartodami projektavimo kalbos sąvokas, apibūdina ir vertina savo kūrybą, diskutuoja. Įvertina gaminių utilitarinę funkciją ir meninę formą. Įvardina privalumus ir trūkumus. Fotografuoja juos, pateikia skaitmeninį projekto ar gaminio vaizdą. (C4.3).

191. Mokymo(si) turinys. I–II gimnazijos klasė.

191.1. Projektavimo pamokose mokiniai susipažįsta su projektavimo procesais, stebi daiktinės aplinkos objektus, aiškinasi, ką turi žinoti ir gebėti projektuotojas, kuriantis daiktinės aplinkos objektus. Aptaria, kaip projektuotojas perduoda savo idėją gamintojui. Tyrinėja dizaino reikšmę vizualiosios materialinės kultūros plėtrai.

191.2. Mokiniai perpranta projektavimo grafinę (braižybos) kalbą, susipažįsta su tarptautine standartų sistema (ISO). Žino standartinius lapo formatus, išmoka apipavidalinti brėžinio lapą rėmeliu ir pagrindinio įrašo lentelę, braižyti tinkamo storio ir tipų linijas, žino jų paskirtį, gali parašyti standartinį šriftą. Projektuoja tašką, liniją, plokštumą, geometrines figūras ar daiktinius objektus į statmenąsias plokštumas. Mokosi komponuoti brėžinių projekcijas lape, žymėti matmenis, užrašyti taikomą mastelį. Moka taikyti centrinės perspektyvos metodą.

191.3. Mokiniai atlieka kūrybines praktines užduotis. Renka dizaino gaminių analogus, juos tyrinėja, interpretuoja savo kūryboje. Remdamiesi paprastomis geometrinėmis formomis ar stilizuotais gamtos motyvais, individualiai kuria plokščių ar nesudėtingos trimatės formos dizaino objektų projektus (reklamą, žaislą, pakuotę-maišelį ar kt.) Analizuoja galimas funkcionalios formos ir dekoruotos sąsajas. Pasirenka atlikimo būdus ir savarankiškai planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Pateikia eskizus, kuriuose matytusi kompoziciniai ieškojimai. Kurdami naudojami pasirinktomis kompozicijos priemonėmis (forma, tūriu, siluetu, proporcijomis, moduliais, faktūra, tekstūra, ažūru, spalva, tašku, linija, dėme) bei jų harmonizavimo priemonėmis (simetrija, disimetrija, asimetrija, statika, dinamika, pusiausvyra, kontrastu, niuansu, ritmu, ornamentu, koloritu). Perteikia idėją brėžiniu. Geba paaiškinti idėjos šaltinį ir sumanymą.

191.4. Taiko centrinės perspektyvos metodą, kurdami interjero projektą.

191.5. Eksponuoja dizaino kūrinius, juos pristato, aptaria, vertina.

192. Mokymosi turinys. III–IV gimnazijos klasė:

192.1. Mokiniai toliau gilina žinias į projektavimo svarbą objektų dizaino, įvairių dizaino sričių (interjero, landšafto, mados dizaino), architektūros raidoje, projektavimo reiškinių integralumą. Lygina skirtingų laikotarpių projektavimo objektų stilių. Aptaria projektuotojo atsakomybę už savo kūrinius bei jų kokybės svarbą vartotojui, daiktinei aplinkai bei dizainerio asmeninei karjerai. Ieško nacionalinių tradicijų bruožų šiuolaikinio dizaino kūriniuose, aptaria nacionalinių ženklų, simbolių integravimo galimybes į šiuolaikinio dizaino produktus, suteikiant jiems savitumą.

192.2. Mokiniai braižo išsklotinę, taiko mastelį, sudaro aksonometrines projekcijas su ovalais, techninį piešinį, susipažįsta su kirtiniais, pjūviais. Aiškinasi gaminio projektinės eigos etapus, mokosi pateikti visą gamintojui reikalingą informaciją apie gaminio konstrukcines dalis, jų matmenis,

sujungimus, bendrą trimatį gaminio vaizdą ir specifikaciją. Mokosi 2–3 taškų perspektyvinio vaizdo projektavimo metodų. Susipažįsta su pagrindinėmis architektūros sąvokomis ir architektūros pastato vaizdavimu dviejų ir trijų taškų perspektyvos metodais.

192.3. Kūrybingai taikydami integralias teorines ir praktines projektavimo (komponavimo, braižymo, konstravimo, maketavimo) žinias, pasirenka stilistiką ir projektavimo būdus, individualiai kuria sudėtingesnės formos erdvinių, transformuojamų objektų eskizus, pritaikydami mastelį, išklotinės braižymo, matmenų žymėjimo ar kt. taisykles. Maketuoja gaminį, naudodami pasirinktas plastiškas medžiagas. Sukuria gaminio dekorą dizainą, susietą su forma ir turiniu. Pagrindžia idėjos originalumą, savitumą, naujumą. Aiškinasi kelių struktūrinių dalių gaminių projektavimo ypatumus, išanalizuoja analogus, savarankiškai ir tikslingai išsikelia problemą, pasirenka kūrybinę idėją, suplanuoja vykdymo etapus, pritaiko vizualinės raiškos priemones ir suprojektuoja savo 2–4 dalių gaminį su visais reikalingais gamintojui duomenimis. Dirba individualiai ir bendradarbiaudami grupėse.

192.4. Kuria šiuolaikinių formų architektūros pastato projektą, taikydami dviejų arba trijų taškų perspektyvos metodą.

192.5. Eksponeuoja ir pristato savo kūrybą, pasitelkdamis šiuolaikines technologijas vertina ir įsivertina savo ir draugų kūrybos produktus.

193. Vertinimas – svarbi ugdymo(si) proceso dalis, mokymo(si) pažangą ir kokybę užtikrinantis veiksnys. Vertinimas padeda mokytojui stebėti ir kaupti informaciją apie mokinių pasiekimus, apibendrinti jų daromą pažangą, planuoti bei tobulinti tolesnį ugdymo(si) procesą ir mokymo(si) turinį. Taikomas formuojamasis, diagnostinis ir apibendrinamasis vertinimo būdai. Per visą mokymo(si) laikotarpį taikomas ugdomasis (formuojamasis) vertinimas aptariant mokinių kūrybinius sumanymus, koreguojant ir siūlant įdomesnių sprendimų galimybes remiantis originalaus dizaino prototipų pavyzdžiais. Diagnostinis vertinimas taikomas per tarpines peržiūras, kai aptariami pusmečio dalies mokinių pasiekimai, plastinių ieškojimų ir jų įgyvendinimo rezultatai, nustatoma, ar įdėtas darbas bei kūrybiniai pasiekimai atitinka mokykloje priimtus kriterijus. Apibendrinamasis vertinimas vyksta per bendrąsias peržiūras kiekvieno pusmečio pabaigoje. Vertinama bendra mokinio pažangos dinamika, suinteresuotumas, motyvacija.

194. Mokinių pasiekimai nelyginami tarpusavyje. Vertinimo metu surenkama informacija apie tai, kas domina mokinius, kokią mokymo(si) patirtį asmeniškai kiekvienas turi, kokie mokymo(si) stiliai jiems geriausiai tinka, atsižvelgiant į atskirų mokinių poreikius, individualius gebėjimus. Projektavimo ugdymo procese taikomi visi vertinimo būdai: diagnostinis, formuojamasis, apibendrinamasis. Mokiniai, prieš atlikdami užduotis, supažindinami su vertinimo kriterijais.

195. Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su mokinių motyvacijos, sąmoningumo, saviugdų, savarankiškumo ir kūrybiško požiūrio ugdymu. Formuojamojo ir diagnostinio vertinimo rezultatai apibendrinami per pusmečio peržiūrą.

196. Mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, daugiau dėmesio skiriant kaupiamajam vertinimui ir mokymo(si) pažangos įsivertinimui, skatinant mokinių saviugdą ir mokymosi motyvaciją, stiprinant jų savimonę ir savivertę. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio (pusmečių ar trimestrų), ugdymo programos, ciklo, temos pabaigoje. Mokinių pasiekimai apibendrinami, vertinant mokinio per nustatytą ugdymo(si) laikotarpį padarytą pažangą, orientuojantis į Programoje aprašytus mokinių pasiekimų lygių požymius. Kai mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

197. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį.

198. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Projektavimo reiškinių stebėjimas, analizavimas ir vertinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (A)			
Nesuvokia projektavimo reiškinio svarbos, negeba atpažinti projektavimo apraiškų daiktinėje aplinkoje, sunkiai gali apibūdinti, kokie veiksmai reikalingi, norint suprojektuoti dizaino objektą (A1.1).	Žino, suvokia projektavimo svarbą atskirų daiktinės aplinkos objektų kūrimo procese. Mokytojo nurodytus projektavimo objektus aptaria, minimaliai apibūdindamas (-a) jų utilitarinę funkciją ir meninę formą. Sunkiai gali įvardinti projektavimo etapus ir jų nuoseklumą (A1.2).	Geba apibūdinti projektavimo svarbą daiktinės aplinkos objektų kūrimo procese. Mokytojo pasiūlytus ar laisvai pasirinktus projektavimo objektus geba apibūdinti, įvertindamas jų utilitarinę funkciją ir meninę formą, vartodamas (-a) projektavimo (technines ir menines) sąvokas pagal iš anksto nustatytus kriterijus (A1.3).	Geba argumentuotai apibūdinti projektavimo svarbą daiktinės aplinkos objektų kūrimo procese. Žino projektavimo veiksmų nuoseklumą. Išsako savo požiūrį ir estetinius vertinimus. Savarankiškai domisi Lietuvos ir užsienio dizainerių autorine kūryba, projektavimo objektais bei naujovėmis, stebi ir analizuoja jų utilitarinę funkciją ir meninę formą. Geba ją apibūdinti integraliai vartodamas (-a) projektavimo (technines ir menines) sąvokas pagal iš anksto nustatytus kriterijus. Sugeba nusakyti jam asmeniškai patikusių kūrinių poveikį (A1.4).
Nesuvokia dizaino objektų utilitarinės funkcijos sąsajų svarbos su konstrukcine forma, medžiagų parinkimu (A2.1).	Aptaria mokytojo pasiūlytų dizaino objektų utilitarinę funkciją, bet ją menkai tesusieja su objekto formos sprendimu, konstrukcija, medžiagomis, nežino, kokie veiksniai turi įtakos šiems projektuotojo pasirinkimams (A2.2).	Suranda aktualius pavyzdžius daiktinėje aplinkoje ir virtualioje erdvėje, analizuoja prototipus bei aptaria jų konstrukcinių sprendimų ir medžiagų parinkimo dermę su utilitarine objekto funkcija. Bando įvardinti, kokie veiksniai turėjo įtakos tokiam projektuotojo pasirinkimui	Savarankiškai domisi projektavimo objektais bei naujovėmis, randa aktualius pavyzdžius daiktinėje aplinkoje ir virtualioje erdvėje, analizuoja prototipus bei aptaria jų konstrukcinių sprendimų ir medžiagų parinkimo saugumą, praktiškumą, estetiškumą, sąsajas su forma, ekonomiškumą, tarnavimo trukmę, ekologiškumą. Išsako savo

		(A2.3).	požiūrį į privalumus bei trūkumus (A2.4).
Nesuvokia projektavimo objektų techninės ir meninės formos sąsajų. Neatskiria skirtingo stiliaus dizaino objektų ypatumų (A3.1).	Su mokytojo pagalba gali iš dalies apibūdinti dizaino objekto iš artimos aplinkos ar virtualios erdvės utilitarinės funkcijos ir meninės formos sąsajas. Beveik nevartoja projektavimo kalbos sąvokų. Sunkiai skiria būdingus dizaino stiliaus bruožus (A3.2).	Gali apibūdinti dizaino objekto iš artimos aplinkos ar virtualios erdvės utilitarinės funkcijos ir meninės formos sąsajas bei dermę. Vartoja projektavimo kalbos sąvokas (technines ir menines). Išskiria būdingus dizaino stiliaus bruožus (A3.3).	Suvokia projektavimo reiškinių techninį bei meninį integralumą, gali jį apibūdinti. Savarankiškai ieško dizaino objektų analogų, analizuoja juos, vertina dizaino objektų ir reiškinių stilistiką (A3.4).
Grafinės techninės kalbos (braižybos) pažinimas (B)			
Nesupranta braižybos standartų sistemos esmės, negeba bent patenkinamai atlikti paprastų brėžinių įforminimo užduočių (B1.1).	Žino keletą pagrindinių braižybos sąvokų ir grafinės kalbos minimumą – su nuolatine mokytojo ar draugų pagalba gali atlikti elementarias brėžinių įforminimo užduotis, tačiau negeba pastebėti ir išsitaisyti jose padarytų klaidų (B1.2).	Su mokytojo pagalba perpranta projektavimo grafinės (braižybos) kalbos pagrindus – žino pagrindines sąvokas, supranta tarptautinius standartų sistemos (ISO) reikalavimus. Žino brėžinių formatų, rėmelio, lentelės paskirtį, linijų tipus ir paskirtį, standartinių šriftų, matmenų žymėjimo taisyklės ir gali šias žinias taikyti praktiškai brėžiniuose, atlikdami juos su nedidele mokytojo pagalba (B1.3).	Žino braižybos sąvokas. Supranta tarptautinę standartų sistemą (ISO) nustatytos grafinės kalbos principus kaip visos daiktinės aplinkos kūrimo ir vizualaus perteikimo pagrindą. Teorinę braižybos informaciją geba savarankiškai taikyti praktiškai. Be klaidų atlieka grafines brėžinių įforminimo užduotis (B1.4).
Nesupranta projektavimo metodų esmės, nesusieja trimačio vaizdo su projekcijomis, neišsidedami projekcijų išdėstymo taisyklių. Nesuvokia projekcijų ryšio ir negeba mintyse atkurti detalės vaizdo iš projekcijų. Nepajėgia netgi su pagalba patenkinamai atlikti užduočių (B2.1).	Žino projektavimo metodus, tačiau ne visai suvokia jų skirtumus. Su nuolatine mokytojo ar draugų pagalba, remdamiesi 3D vaizdu arba dviem projekcijomis, naudodami projekcijų ryšio linijas, projektuoja geometrinius kūnus ar daiktinį objektą į statmenąsias plokštumas, tačiau daro nemažai klaidų, netinkamai komponuoja projekcijas	Žino projektavimo metodus, tačiau ne visai suvokia jų skirtumus. Su minimalia nuolatine pagalba, remdamiesi 3D vaizdu arba dviem projekcijomis, naudodami projekcijų ryšio linijas, projektuoja geometrinius kūnus ar daiktinį objektą į statmenąsias plokštumas, bet savarankiškai nesugeba išsitaisyti klaidų, komponuoja projekcijas lape, daro klaidų žymint	Žino skirtingų projektavimo metodų skirtumus, gali juos apibūdinti. Žino statmenojo projektavimo metodo privalumus. Projektuoja 3D formas ar objektus į vieną - dvi - tris projekcijų plokštumas statmenojo projektavimo metodu. Teisingai išdėsto projekcijas, supranta jų ryšį ir gali mintyse atgaminti 3D kūno formą pagal projekcijas. Savarankiškai geba ištaisyti klaidas,

	lape, su klaidomis žymi matmenis (B2.2).	matmenis. Gali skaityti brėžinį (B2.3).	jeigu jų pasitaiko. Teisingai pavaizduoja išpovas ir skylės ar kitas nematomas vietas projekcijose (B2.4).
Nesupranta centrinės perspektyvos metodo, net ir su pagalba nesugeba bent patenkinamu lygiu nubraižyti interjero projekto šiuo metodu (B.3.1).	Centrinės perspektyvos metodą sunkiai suvokia, net ir su nuolatine pagalba, interjero brėžinyje daro daug klaidų (B.3.2).	Su mokytojo pagalba geba nubraižyti interjerą centrinės perspektyvos metodu, tačiau pasitaiko klaidų (B3.3).	Savarankiškai be klaidų geba nubraižyti interjero centrinės perspektyvos vaizdą (B3.4).
Nežino braižybos sąvokų, negali parinkti ir pritaikyti tinkamų grafinės kalbos vaizdavimo būdų objekto formai išreikšti (B4.1.).	Menkai vartoja braižybos sąvokas. Su nuolatine mokytojo pagalba parenka vaizdavimo būdus norimai objekto formai išreikšti, tačiau užduotis atlieka su klaidomis (B4.2).	Vartodami braižybos sąvokas, gali įvardinti grafinio vaizdavimo plokštumoje taisykles, reikalingas jų praktinėms užduotims atlikti ar kuriamiems objektams grafiškai pavaizduoti, tačiau pasitaiko nedaug klaidų (B4.3).	Laisvai ir tiksliai vartoja braižybos sąvokas projektavimo eigai apibūdinti. Savarankiškai, teisingai pasirenka grafinio vaizdavimo būdus, reikalingus praktinėms užduotims atlikti ar kuriamiems objektams grafiškai pavaizduoti (B4.4).
Kūrybinė-projektinė veikla (C)			
Nesidomi dizaino analogais, neranda kūrybinių idėjų, individualiai projektuoti dizaino objekto nesugeba, netgi su mokytojo pagalba neįvykdo užduoties bent patenkinamai (C1.1).	Stebi, analizuoja, aptaria įvairius dizaino objektų analogus ir su mokytojo pagalba aiškinasi gaminio projektinį kelią. Renkasi užduoties idėją. Kuria plokščių ar nesudėtingos trimatės formos dizaino objektų projektus. Remiasi paprastomis geometrinėmis formomis ar stilizuotais gamtos motyvais. Nelabai suvokia funkcionalios formos ir meninės formos (bei dekorų) sąsajas ir dermę. Sunkiai net su mokytojo pagalba vysto idėjos etapus. Stinga kūrybingumo, originalumo.	Stebi, analizuoja, aptaria dizaino objektų analogus ir tyrinėja gaminio projektinį kelią. Individualiai kuria plokščių ar nesudėtingos trimatės formos dizaino objektų projektus. Remiasi paprastomis geometrinėmis formomis ar stilizuotais gamtos motyvais. Analizuoja galimas funkcionalios formos ir meninės formos (bei dekorų) sąsajas. Pasirenka atlikimo būdus ir su nedidele pagalba planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Išmėgina keletą projektavimo idėjos vystymo būdų, ieško kompozicinių variantų. Pateikia eskizus, kuriuose matytųsi	Savarankiškai domisi projektavimu. Nagrinėja lietuvių bei užsienio autorių kūrinius. Kūrybiškai interpretuoja aplinkos, stebėtų ar tyrinėtų kūrinių inspiruotas idėjas. Atsirenka projektinei kalbai reikalingus motyvus ir plastines idėjas, rodo norą ir galimybes jas išbandyti. Individualiai kuria plokščių ar nesudėtingos trimatės formos dizaino objektų projektus. Pateikia individualius sumanymus ir tiksliai siekia juos įgyvendinti. Atlikdamas projektavimo užduotis, pateikia daug eskizų, tiksliai ir noriai dirba, eksperimentuoja,

	Grafinėje techninėje projekto dalyje nemažai klaidų (C1. 2).	projektiniai, kompoziciniai ieškojimai. Perteikia idėją grafinė technine projektavimo kalba. Geba paaiškinti idėjos šaltinį ir sumanymą, tačiau idėjos išvystymui stinga formos naujumo, originalumo, pasitaiko klaidų grafinėje techninėje projekto dalyje (C1.3).	kruopščiai ir kokybiškai įgyvendina idėją, pateikia savitą kūrybinį rezultatą, išmėgina įvairius kompozicinius variantus bei projektavimo technikas ir meninės išraiškos priemones. Atlieka tikslų ir išbaigtą techninį grafinį projekto sprendimą. Pateikia baigtą, kokybiškai, kruopščiai atliktą projektą. Gali pagrįsti, kokiais prototipų analizės kriterijais remiasi savo kūryboje (C1.4).
Nesugeba bendradarbiauti grupėje, kuriant plokščius ar nesudėtingų tūrinių dizaino objektus, neįneša savo indėlio į grupės kūrybinę veiklą, neatlieka užduočių (C3.1).	Analizuoja mokytojo pasiūlytus analogus, grupėje kuria plokščių ar nesudėtingų tūrinių dizaino objektų eskizus ir atrinktą variantą praktiškai realizuoja, pateikdami visus projektavimo etapus (eskizus su meniniais sprendimais, techninę-grafinę projekto dalį, sukurtą gaminio plokščią formą ar 3D maketą arba vieningos stilistikos kelių produktų grupę). Neaktyviai dalyvauja grupės bendroje kūrybinėje veikloje, menkai bendradarbiauja, nedaug prisideda prie užduoties atlikimo, sunkokai gali apibūdinti projektavimo proceso etapų nuoseklumą ir jų sąsajas (C3.2).	Analizuoja susirastus ar mokytojo pasiūlytus analogus, grupėje kuria plokščių ar nesudėtingų tūrinių dizaino objektų eskizus ir atrinktą variantą praktiškai realizuoja, pateikdami visus projektavimo etapus (eskizus su formos ir galimo dekoru meniniais sprendimais, techninę-grafinę projekto dalį, sukurtą gaminio plokščią formą ar 3D maketą arba vieningos stilistikos kelių produktų grupę). Bendradarbiauja grupėje, numato veiklos etapus, skirstosi užduotį dalimis grupės nariams ir įgyvendina savo užduoties dalį. Geba bendrauti ir bendradarbiauti, tačiau šiek tiek stinga iniciatyvos, savarankiškumo, idėjų originalumo (C3.3).	Analizuoja savarankiškai surastus originalius analogus, grupėje kuria plokščių ar nesudėtingų tūrinių dizaino objektų eskizus ir atrinktą variantą praktiškai realizuoja, pateikdami visus projektavimo etapus (eskizus su meniniais sprendimais, techninę-grafinę projekto dalį, sukurtą gaminio plokščią formą ar 3D maketą arba vieningos stilistikos kelių produktų grupę). Sėkmingai bendrauja ir bendradarbiauja grupėje, imasi lyderystės, stebi bei koordinuoja visos grupės veiklą, teikia originalių idėjų, siekia bendro optimalaus kūrybinės veiklos rezultato, puikiai įgyvendina savo užduoties dalį (C3.4).
Nesugeba taikyti centrinės perspektyvos metodo kuriamam	Su nuolatine mokytojo pagalba stebi informaciją, naudoja išmoktą	Stebi mokytojo pasiūlytą informaciją, su nedidele pagalba	Savarankiškai randa informacijos, ją studijuoja, sukuria originalų

interjero vaizdai, net ir su pagalba neatlieka užduoties bent patenkinamai (C3.1).	centrinės perspektyvos metodą kuriamam individualiam interjero projektui, tačiau daro daug klaidų, nežino, kaip jas ištaisyti (C3.2).	kuria šiuolaikinio interjero projektą centrinio projektavimo metodu, tačiau minimaliai pasitaiko klaidų, projektui stinga šiuolaikiškumo, originalumo (C3.3).	šiuolaikinio interjero projektą, naudodami centrinio projektavimo metodą (C3.4).
Neturi visai arba turi nepatenkinamos kokybės dizaino kūrinių. Negeba jų eksponuoti ir pristatyti (C4.1).	Darbų kokybę patenkinama, apie jų ekspoziciją nepagalvota, jų pristatymas skurdus (C4.2).	Su mokytojo pagalba parengia savo projektavimo darbų ekspoziciją, pristato juos, vertina ir įsivertina savo pasiekimus. Fotografuoja juos, pateikia skaitmeninį projekto ar gaminio vaizdą, tačiau ir darbams, ir jų eksponavimui, ir pristatymui stinga išbaigtumo, originalumo (C4.3).	Apgalvotai, originaliai, savarankiškai eksponuoja savo projektavimo darbus ir įdomiai juos pristato, diskutuoja, vertina juos ir įsivertina savo bei kitų pasiekimus. Fotografuoja juos, pateikia skaitmeninį projekto ar gaminio vaizdą (C4.4).

199. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasė:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Projektavimo reiškinių stebėjimas, analizavimas ir vertinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (A)			
Nesidomi dizaino reiškiniais nei viešojo visuomeninėje kultūrinėje, nei buitinėje aplinkoje, nedalyvauja diskusijoje apie juos (A1).	Padedamas mokytojo, stebi Lietuvos ir pasaulio šiuolaikinio dizaino produktus, tačiau pasyviai dalyvauja diskusijoje apie projektavimo reikšmę įvairiose vizualaus materialinio kultūrinio gyvenimo srityse. Žino projektuotojo darbo atsakomybę už sukurtus produktus prieš užsakovus, gamintojus, vartotojus Gali juos apibūdinti, minimaliai vartodamas (-a) pagrindines dizaino sąvokas (A1.2).	Padedamas mokytojo, domisi Lietuvos ir pasaulio šiuolaikinio dizaino produktais, žino bent keletą žymių Lietuvos dizainerių, jų darbus, tačiau nelabai aktyviai diskutuoja apie projektavimo reikšmę įvairiose vizualaus materialinio kultūrinio gyvenimo srityse. Gali iš dalies apibūdinti aptariamus dizaino produktus, vartodamas (-a) pagrindines dizaino sąvokas. Žino projektuotojo darbo atsakomybę už sukurtus produktus	Savarankiškai domisi Lietuvos ir pasaulio šiuolaikinio dizaino produktais, žino bent keletą žymių Lietuvos ir pasaulio šalių dizainerių. Geba argumentuotai apibūdinti projektavimo svarbą įvairiose vizualiosios materialinės kultūros srityse. Vartoja technines ir menines dizaino sąvokas. Suvokia projektavimo reiškinių integralumą. Gali palyginti skirtingų laikotarpių projektavimo objektų stilių. Išsako savo požiūrį ir estetinius vertinimus. Savarankiškai ir tikslingai naudoja

		prieš užsakovus, gamintojus, vartotojus (A1.3).	įvairius informacijos šaltinius, supranta projektavimą kaip veiklą, leidžiančią realizuoti kūrybinius dizaino sumanymus. Suvokia ir gali apibūdinti projektuotojo atsakomybę už savo kūrinius bei jų kokybės svarbą vartotojui, daiktinei aplinkai bei dizainerio asmeninei karjerai (A1.4).
Nesidomi dizaino objektais, nereiškia savo nuomonės apie jų konstrukcijos ir medžiagų pasirinkimo tinkamumą (A2.1).	Su mokytojo pagalba randa aktualius pavyzdžius daiktinėje aplinkoje ir virtualioje erdvėje, tačiau negali išreikšti savo nuomonės apie skirtingų dizaino sričių produktų (kaip gaminių grupės, visumos) ar architektūros objektų konstrukcijos ar medžiagų pasirinkimo tinkamumą, vangiai dalyvauja diskusijoje (A2.2).	Su mokytojo pagalba randa aktualius pavyzdžius daiktinėje aplinkoje ir virtualioje erdvėje bei reiškia savo nuomonę apie skirtingų dizaino sričių produktų (kaip gaminių grupės, visumos) ar architektūros objektų medžiagų pasirinkimo tinkamumą pagal įvairius kriterijus, tačiau stinga aktyvumo, nuomonės pagrįstumo (A2.3).	Savarankiškai randa aktualius pavyzdžius daiktinėje aplinkoje ir virtualioje erdvėje bei sprendžia ir diskutuoja apie skirtingų dizaino sričių produktų (kaip gaminių grupės, visumos) ar architektūros objektų konstrukcijos bei medžiagų pasirinkimo tinkamumą pagal įvairius kriterijus. Supranta ergonomikos esmę ir tvaraus gaminimo bei vartojimo principus, gali juos apibūdinti ir išreikšti savo nuomonę dėl jų pritaikymo, kuriant šiuolaikinio dizaino produktus (A2.4).
Nesidomi dizaino ir architektūros kūriniais, negali apibūdinti dizaino ar architektūros objektų techninių utilitarinių bei meninių estetinių charakteristikų, neatsimena techninių ir meninių dizaino sąvokų ir jų nevartoja (A3.1).	Stebi dizaino ir architektūros kūrinius, su nuolatine mokytojo pagalba gali atskirti, tačiau sunkokai palygina ir apibūdina jų technines utilitarines bei menines estetiškes charakteristikas, beveik nevartoja techninių ir meninių dizaino sąvokų. Atpažįsta dizaino produktus interjero, miesto, parodų aplinkoje, tačiau nedalyvauja diskusijoje apie	Stebi dizaino ir architektūros kūrinius, su nedidele mokytojo pagalba gali atskirti, palyginti ir apibūdinti skirtingo stiliaus dizaino ar architektūros objektų technines utilitarines bei menines estetiškes charakteristikas, vartoja, bet ne visada tinkamai, technines ir menines dizaino sąvokas. Atpažįsta dizaino produktus interjero, miesto,	Savarankiškai susiranda, stebi dizaino ir architektūros kūrinius, gali atskirti, palyginti ir apibūdinti skirtingo stiliaus dizaino ar architektūros objektų technines utilitarines bei menines estetiškes charakteristikas, vartoja technines ir menines architektūros ir dizaino sąvokas. Atpažįsta dizaino produktus interjero, miesto, parodų

	jų utilitarinę funkciją ir meninę formą (A3.3).	parodų aplinkoje, nelabai aktyviai dalyvauja diskusijoje apie jų utilitarinės funkcijos ir meninės formos privalumus ir / ar trūkumus (A3.3).	aplinkoje, aktyviai dalyvauja diskusijoje, gali išvelgti jų novatoriškumą, utilitarinės funkcijos ir meninės formos privalumus ir / ar trūkumus (A3.4).
Grafinės techninės kalbos (braižybos) priemonių pažinimas (B)			
Negeba skaityti brėžinių, teisingai taikyti mastelį, nubraižyti gaminio išsklotinę. Nesuvokia kirtinių ir pjūvių esmės, negali jų praktiškai pritaikyti. Negeba analizuoti konstrukcinių gaminių formos ir struktūros, net ir mokytojui padedant (B1.1).	Nemoka skaityti brėžinių, sunkiai praktiškai taiko mastelį, braižo išsklotinę. Žino, kam reikalingi kirtiniai ir pjūviai, bet negali jų praktiškai teisingai pritaikyti. Mokytojui padedant, susipažįsta su konstrukciniais kelių dalių gaminiais, aiškinasi gaminio grafinės projektinės eigos etapus, mokosi pateikti visą gamintojui reikalingą informaciją apie gaminio konstrukcines dalis, jų sujungimus, užpildo specifikacijos lentelę, tačiau daro daug klaidų (B1.2).	Gali su mokytojo pagalba skaityti brėžinius, praktiškai taiko mastelį, braižo išsklotinę. Žino, kam reikalingi kirtiniai ir pjūviai, tačiau sunkokai pritaiko juos reikiamoje situacijoje ir teisingai pažymi. Susipažįsta su konstrukciniais kelių dalių gaminiais, aiškinasi gaminio grafinės projektinės eigos etapus, su pagalba gali pateikti visą gamintojui reikalingą informaciją apie gaminio konstrukcines dalis, jų sujungimus, užpildo specifikacijos lentelę (B1.3).	Moka savarankiškai skaityti brėžinius, laisvai praktiškai taiko mastelį, braižo išsklotinę. Žino, kam reikalingi kirtiniai ir pjūviai, tikslingai pritaiko juos reikiamoje situacijoje ir teisingai pažymi. Susipažįsta su konstrukciniais kelių dalių gaminiais, aiškinasi gaminio grafinės projektinės eigos etapus, moka teisingai pateikti visą gamintojui reikalingą informaciją apie gaminio konstrukcines dalis, jų sujungimus, užpildo specifikacijos lentelę (B1.4).
Pagal duotas projekcijas nesuvokia objekto erdvinės formos. Nesupranta trimačių vaizdų sudarymo principų, negali atlikti brėžinių bent patenkinamu lygiu (B2. 1).	Pagal duotas projekcijas sunkiai suvokia objekto erdvinę formą. Sunkiai gali atlikti netgi paprastos formos objekto trimačius vaizdus pagal duotas projekcijas, daro klaidų. Ovalo taisyklingai nubrėžti nesugeba. Maketuoja su pagalba (B2.2).	Pagal duotas projekcijas neblogai suvokia objekto erdvinę formą. Su nedidele pagalba sudaro objekto su statmenomis plokštumomis vaizdžiuosius brėžinius – statmenąją izometriją ir techninį piešinį. Moka taisyklingai nubraižyti ovalą bent vienoje plokštumoje. Gamina erdvinį objekto maketą, tačiau jam stinga kokybės (B2.3).	Pagal duotas projekcijas gerai įsivaizduoja objekto erdvinę formą. Moka savarankiškai perteikti objekto su statmenomis ir pasvirusiomis plokštumomis 3D formą aksonometrinio vaizdu – statmenąją izometriją ar techniniu piešiniu pagal duotas. Teisingai įbraižo ovalus skirtingose plokštumose. Gali pasirinktomis priemonėmis pagaminti erdvinį objekto maketą (B2.4).

Nesupranta 2–3 taškų perspektyvinio vaizdo projektavimo metodų, negali nubraižyti statinio brėžinio, naudojant bent vieną iš šių perspektyvos metodų (B3.1).	Negali įvardinti pagrindinių architektūros sąvokų. Susipažįsta su architektūros statinio vaizdavimo dviejų ir trijų taškų perspektyvos metodais, tačiau sunkiai gali pritaikyti juos praktiškai (B3.2).	Žino pagrindines architektūros sąvokas. Supranta architektūros statinio vaizdavimo dviejų ir trijų taškų perspektyvos metodais galimybes ir su mokytojo pagalba atlieka brėžinį pasirinktu metodu (B3.3)	Domisi šiuolaikinės architektūros statiniais, žino pagrindines architektūros sąvokas ir išbando architektūros statinio vaizdavimą dviejų ir trijų taškų perspektyvos metodais, apibūdina šių vaizdavimo būdų skirtumus ir privalumus (B3.4).
Nesugeba apibrėžti projektavimo metodų, negali teisingai parinkti tinkamų grafinio techninio vaizdavimo būdų net su mokytojo pagalba (B4.1).	Sunkiai gali apibūdinti daiktinės aplinkos objektų brėžinių pateikimo galimybes, tik su mokytojo pagalba parenka grafinio techninio vaizdavimo būdus kuriamai formai išreikšti, bet daro daug klaidų ir nemoka jų ištaisyti (B4.2).	Žino daiktinės aplinkos objektų brėžinių pateikimo metodus, su nedidele mokytojo pagalba gali pasirinkti reikiamus grafinio techninio vaizdavimo būdus kuriamai formai išreikšti, bet pasitaiko klaidų (B4.3).	Žino šiuolaikinius rankinius ir kompiuterinius daiktinės aplinkos objektų brėžinių pateikimo metodus, savarankiškai gali teisingai pasirinkti reikiamus grafinio techninio vaizdavimo būdus kuriamai formai išreikšti (B4.4).
Kūrybinė-projektinė veikla (C).			
Nesidomi ir negeba analizuoti analogų ir pasisemti patirties iš jų, negeba interpretuoti matytų idėjų. Mokytojui padedant, išsikelia kūrybinę idėją, bet vystyti ją individualiai nesugeba. Net ir su nuolatine pagalba negali pateikti gaminio projekto ir maketo (C1.1).	Remdamasis informacijos šaltiniais, padedant mokytojui, analizuoja šiuolaikinio dizaino objektus, tačiau negeba interpretuoti matytų idėjų, o tik kopijuoti. Mokytojui padedant, išsikelia kūrybinę idėją, vysto ją individualiai, tačiau su nuolatine pagalba, patarimais, kuria sudėtingesnės erdvinės formos dizaino objektus. Taiko teorines ir praktines braižybos, kompozicijos, konstravimo, maketavimo ir kitas integralias žinias. Pasirenka stilistiką, bet sunkiai sekasi ją išlaikyti. Pritaiko braižybos taisykles, bet daro nemažai klaidų.	Remdamasis informacijos šaltiniais, padedant mokytojui, analizuoja šiuolaikinio dizaino objektus, geba interpretuoti matytas idėjas. Išsikelia idėją, tačiau individualiai ją vystyti sekasi sunkokai, reikalinga nuolatinė nedidelė pagalba, patarimai. Kuria sudėtingesnės erdvinės formos dizaino objektus. Taiko teorines ir praktines braižybos, kompozicijos, konstravimo, maketavimo ir kitas integralias žinias, pasirenka stilistiką ir projektavimo būdus, pritaiko mastelį, išsklotinės braižymo, matmenų žymėjimo,	Remdamasis informacijos šaltiniais, savarankiškai analizuoja šiuolaikinio dizaino objektus. Individualiai kuria ganėtinai sudėtingos erdvinės formos dizaino objektus. Kūrybingai taiko teorines ir praktines braižybos, kompozicijos, konstravimo, maketavimo ir kitas integralias dalykų žinias, pasirenka stilistiką ir projektavimo būdus, pritaiko mastelį, išsklotinės braižymo, matmenų žymėjimo, maketavimo ar kt. taisykles. Kokybiškai sumaketuoja gaminį iš pasirinktų plastiškų medžiagų. Jei reikia, sukuria gaminio dekorą dizainą, susietą su forma ir turiniu. Vertina ir saugo bei originaliai pritaiko tautinį

	Sumaketuoja gaminį iš pasirinktų plastiškų medžiagų, tačiau maketui stinga kokybės ir formos aiškumo. Sunkokai pagrindžia idėjos sumanymą (C1.2).	maketavimo ar kt. taisykles, bet padaro vieną kitą klaidą. Sumaketuoja gaminį, iš pasirinktų plastiškų medžiagų. Jei reikia, sukuria gaminio dekorą dizainą. Pagrindžia idėjos sumanymą (C1.3).	Lietuvos ir kitų tautų kultūros paveldą savo dizaino kūriniuose. Pagrindžia idėjos originalumą, savitumą, naujumą (C1.4).
Negeba sukurti architektūros statinio projektą, taikant dviejų taškų perspektyvos metodą (C2.3).	Su nuolatine pagalba sukuria architektūros statinio projektą, taikant dviejų taškų perspektyvos metodą (C2.2).	Su nedidele pagalba sukuria šiuolaikinių formų architektūros statinio projektą, taikant dviejų arba trijų taškų perspektyvos metodą (C2.3).	Savarankiškai sukuria šiuolaikinių formų originalų architektūros statinio projektą, taikant dviejų arba trijų taškų perspektyvos metodą (C2.4).
Neturi kūrinių eksponavimui arba jie yra nepatenkinamos kokybės. Negali apibūdinti jų privalumų ar trūkumų (C3.1).	Neieško įdomesnių savo kūrybos pateikimo formų. Skurdžiai vartoja projektavimo kalbos sąvokas, neišsamiai apibūdina ir vertina savo kūrybą. Sunkiai įvardina privalumus ir trūkumus (C3.2).	Ieško įvairių savo kūrybos pateikimo formų natūralioje ir virtualioje erdvėje, tačiau pateikimas nėra labai įdomus ar originalus. Vartoja projektavimo kalbos sąvokas, apibūdina ir vertina savo kūrybą, diskutuoja. Įvertina gaminių utilitarinę funkciją ir meninę formą. Sunkokai įvardina privalumus ir trūkumus (C3.3).	Aktyviai ieško įvairių originalių savo kūrybos pateikimo formų natūralioje ir virtualioje erdvėje ir įdomiai eksponuoja savo kūrybą. Fotografuoja savo kūrinius, šiuolaikinėmis technologijomis vizualizuoja ir pateikia skaitmeninį projekto vaizdą bei sukuria įdomų jo pristatymą. Vartoja projektavimo kalbos sąvokas, lygina, apibūdina ir vertina savo ir kitų mokinių kūrybą, diskutuoja. Įvertina gaminių utilitarinę funkciją ir meninę formą. Įvardina privalumus ir trūkumus (C3.4).

TREČIASIS SKIRSNIS TAKOMŲJŲ MENŲ DALYKAS

200. Taikomieji menai – privalomai pasirenkamas Programos dalykas.

201. Dalyko paskirtis – susipažinti su taikomųjų menų atskirų profesionaliosios dailės šakų ypatumais, įgyti praktinės patirties ir įvaldyti tikslingai pasirinktos dailės šakos naujas technikas ir technologijas.

202. Taikomieji menai sudaryti iš keramikos, tekstilės, mados dizaino ir vitražo / stiklo dalykų modulių, kurie keičiami rotaciniu principu.

203. Taikomųjų menų dalyko žinios siejamos su praktiniais įgūdžiais, kūrybiška traktuote ir interpretacija, idėjos originalumu, atlikimo ir pateikimo kokybe. Skatinamas mokinių sąmoningumas siekiant saviugdos, gebėjimo dirbti savarankiškai ir kūrybiškai, ieškant savito stiliaus ir individualaus braižo. Ugdomos vertybinės nuostatos – gerbti kitų tautų kūrybines tradicijas, vertinti ir korektiškai naudoti tautinį meninį palikimą.

204. Laikomasi pagrindinio principo – atlikti užduotis nuo idėjos eskizo iki darbo (keramikos, tekstilės darbo, drabužių, aksesuarų gaminio ar kolekcijos, projekto, vizualizacijos ar kt.) galutinio užbaigimo siekiant aukštesnio preciziškumo ir atlikimo kokybės, technologijų suteikiamų galimybių panaudojimo.

205. Sudaroma palanki mokymosi aplinka ir sąlygos ugdyti kūrybiškumo ir kitas kompetencijas, praktinius įgūdžius, patirti pasitenkinimą kūrybine raiška ir rezultatais. Kūrybiniai pasiekimai, rezultatų aptarimai siejami su tolesnių studijų galimybėmis, profesine karjera.

206. Vizualinei aplinkai gerinti mokiniai panaudoja savo kūrybinę patirtį, sukauptą lankant parodas, muziejus, dalyvaujant meninėse, socialinėse, edukacinėse akcijose, projektuose, per vasaros praktikas susipažįstant su savo krašto kraštovaizdžiu bei tautiniu kultūriniu palikimu, visa tai fiksuoja piešiniuose, eskizuose, fotografuoja, filmuoja ir pan. Mokiniai mokosi eksponuoti ir pateikti savo kūrybos rezultatus.

207. Dalyko programoje išskirtos dvi pasiekimų sritys: taikomųjų menų dailės dalykų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika; taikomųjų menų dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Kiekvienos pasiekimų srities pasiekimų raida atskleidžiama dvejuose ugdymo centruose (I–II gimnazijos klasės, III–IV gimnazijos klasės). Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Kiekvienas pasiekimų lygio požymis nurodo mokinio ugdymo(si) rezultatus.

208. Dalyko tikslas – sudaryti palankias sąlygas mokiniams taikomųjų menų dailės dalykų srityse per aktyvią kūrybinę veiklą, tikslingai taikant teorines žinias, ugdytis praktinius įgūdžius ir kūrybinio mąstymo bei raiškos gebėjimus.

209. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

209.1. įgyja žinių apie įvairius taikomųjų menų dailės dalykus, technikas ir technologijas;

209.2. lavina vaizduotę ir kūrybinės veiklos įgūdžius;

209.3. aktyviai domisi kultūriniu ir meniniu gyvenimu ir jame dalyvauja.

210. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

210.1. įgyvendina savo kūrybinius sumanymus naudodami spalvinės, erdvinės, grafinės raiškos, komponavimo ir piešimo įgūdžius;

210.2. kritiškai ir savikritiškai apmąsto, analizuoja ir vertina savo ir kitų darbus;

210.3. savo kūrybinę veiklą sieja su profesiniais tikslais ir socialiniu kultūriniu aplinkos kontekstu;

210.4. naudoja šiuolaikinių technologijų teikiamas galimybes vizualizuodami ir pristatydami savo kūrybos rezultatus.

211. Įgyvendinant dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: kūrybiškumo, pažinimo, kultūrinė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, skaitmeninė, komunikavimo, pilietiškumo. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

211.1. Kūrybiškumo kompetencija. Nagrinėdami taikomųjų menų dailės kūrinius ir kūrybinius procesus, susiedami juos su socialiniais kontekstais, kelia sau ir aplinkai aktualias problemas, vizualines idėjas. Generuodami prieštaringas idėjas, įvertina riziką, geba argumentuoti pasirinkimus. Tikslingai atsirenka kūrybai reikalingą informaciją, pasirenka tinkamas technikas, medžiagas bei priemones. Kurdami nebijo rizikuoti ir klysti.

211.2. Pažinimo kompetencija. Mokiniai kaupia taikomųjų menų dailės dalykų žinias ir kūrybines patirtis, ieškodami informacijos įvairiuose šaltiniuose: tyrinėdami dailės kūrinius ir reiškinius parodose, muziejų ekspozicijose, literatūroje, kino, teatro mene, virtualioje erdvėje. Analizuodami įvairius meno reiškinius, kūrybinio proceso ypatumus, vertindami juos, reflektuodami savo kūrybines patirtis, ugdosi kritinio mąstymo gebėjimus. Atlikdami kūrybines užduotis, pasirenka tinkamus kūrybos būdus, planuoja savo veiklą. Plėtoja kūrybinį procesą nuo eskizo iki išbaigto, originalaus rezultato. Realiai įsivertina gebėjimus, susieja juos su profesine karjera.

211.3. Kultūrinė kompetencija. Taikomųjų menų dailės dalykų pamokų metu mokiniai, kurdami autentiškus kūrinius, skatinami lyginti, apibendrinti, kritiškai vertinti praeities ir dabarties vaizduojamajame mene keliamas idėjas, išreiškiamas vertybes, ženklus, simbolius. Domisi ir geba interpretuoti tradicinės lietuvių kultūros bei šiuolaikinės dailės sąsajų temomis. Skatinami lankytis parodose, muziejų ekspozicijose, meno renginiuose kaip atsakingi stebėtojai, interpretuotojai, kūrėjai; skatinami sąžiningai vartoti intelektinius meno produktus. Kūryboje mokomi pagarbiai vertinti ir pripažinti kultūrų kitoniškumą.

211.4. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokiniai, taikydami įvairias taikomųjų menų dailės technikas, technologijas, naudodami medžiagas, priemones bei įrankius, mokosi dirbti saugiai, tausoti išteklius ir rūpintis savo ir šalia dirbančių bendraamžių sveikata. Bendradarbiaudami, dirbdami grupėse, mokosi priimti atsakingus sprendimus, atpažįsta savo ir kitų asmenines savybes, pripažįsta skirtis, kuria darbingą aplinką. Kelia akademinius asmeninius tikslus, jų sistemingai ir planingai siekia, geba įsivertinti. Dalyvaujant integruotuose meniniuose projektuose, akcijose, parodose, prisideda kuriant organizacijos, bendruomenės gerovę.

211.5. Skaitmeninė kompetencija. Mokiniai naudojami skaitmeninėmis technologijomis, ieškodami informacijos taikomųjų menų dailės dalykų užduotims, fotografuoja, filmuoja, perkelia į skaitmeną ir išsaugo vaizdus. Taikydami skaitmenines redagavimo priemones, kaupia elektroninį pasiekimų aplanką (e. portfelį). Įvaldydami pasiūlytas, mokytojo parinktas ar pasirinktas kompiuterines programas, atsakingai kuria skaitmeninį turinį. Naudodamiesi, interpretuodami jau sukurtais skaitmeniniais produktais paiso autorinių teisių. Pasitelkia skaitmenines priemones bendravimui ir bendradarbiavimui bendruomenėje.

211.6. Komunikavimo kompetencija. Mokiniai mokosi suprasti taikomųjų menų dailės kalbą tikslingai vartodami dailės sąvokas, apibūdindami kūrinius ir išsakydami autentišką nuomonę. Kuria taikomųjų menų dailės kūrinius, kurie yra saviti vaizdiniai pranešimai, juos pristato gyvai ar virtualioje erdvėje. Pristatymus susieja su įvairiomis komunikavimo situacijomis ir adresatais. Analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina savo ir bendraamžių kūrybinius pasiekimus.

211.7. Pilietiškumo kompetencija. Mokiniai, atlikdami kūrybines užduotis, ugdosi nuostatas ir išreiškia aiškią poziciją dėl kultūros ir gamtos išteklių saugojimo būtinybės, lygiateisiškumo, demokratinės bendruomenės vertingumo. Įsitraukdami į įvairias pilietines akcijas, valstybinių švenčių minėjimus, kūrybine veikla prisideda prie pilietinės visuomenės stiprinimo.

212. Dalyko programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2, A3) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

213. Taikomųjų menų dailės dalykų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika (A). Ieškoti naujų kūrybinių idėjų artimiausioje kultūrinėje aplinkoje, susipažįstant su iškiliausiais pasaulio ir Lietuvos dailės, tautodailės kūrinių bei jų perteikimo būdais skirtingų taikomųjų menų dailės dalykų techninėmis priemonėmis per praktinę kūrybinę veiklą, pagrįstą dailės kūrinių ir aplinkos stebėjimu, informacijos rinkimu, analize, sinteze, interpretavimu bei eksperimentavimu medžiagomis ir technikomis. Išskirti geriausią idėją pasirinkus taikomųjų menų dailės dalyko atlikimo techniką, plastinę formą, susieti su paskirtimi ir kokybiškai įgyvendinti. Tikslingai pasirinkti

idėjai įgyvendinti taikomųjų menų dailės dalykų raiškos priemonės, medžiagas, išnaudojant visas kūrybinės laisvės teikiamas galimybes kurti autentiškai, originaliai ir prasmingai. Drąsiai reikšti savo emocinius išpūdžius, išgyvenimus plastinės išraiškos priemonėmis, taikyti įgytas žinias ir naujas technikas taikomųjų menų dailės šakų kūrybinei išraiškai.

213.1. Savo kūriniai sukurti pasirenka tinkamiausią sprendimo būdą ir formą (A1).

213.2. Pristato savo kūrybos rezultata, eksponuoja jį peržiūrose (A2).

213.3. Įsivertina įgytą kūrybinę dailės patirtį (A3).

214. Taikomųjų menų dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B). Pažinti ir gerbti Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą, būti atviram pokyčiams, ieškojimams, naujai estetinei patirčiai bei technologijų, idėjų ir visuomenės poreikių kaitai. Rodyti kūrybinę iniciatyvą, bendrauti ir bendradarbiauti meniniuose kūrybiniuose projektuose, parodose, konkursuose ir būti aktyviam to gyvenimo dalyviui. Savarankiškai vertinti įvairių taikomųjų menų dailės kūrinių poveikį visuomenei, aplinkai ir sau pačiam. Realizuoti kūrybinius sumanymus ir meninius bei estetinius gebėjimus aktyviai dalyvaujant socialiniame kultūriniame gyvenime.

214.1. Tyrinėja ir analizuoja praeities ir dabarties taikomųjų menų dailės kūrinius, jų meninę kalbą, skiriamuosius bruožus, perteikiamas idėjas (B1).

214.2. Susieja taikomųjų menų dailės kūrinių poveikį žiūrovui, aplinkai su asmenine kūryba (B2).

215. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis.

Pasiekimai	I–II gimnazijos klases	III–IV gimnazijos klasės
Taikomųjų menų dailės dalykų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika (A)		
Savo kūriniai sukurti pasirenka tinkamiausią sprendimo būdą ir formą (A1).	Renka informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas ne mažiau kaip 2 natūros stilizuotus eskizus. Kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos, asmeninės patirties. Paaiškina plastinio sprendimo būdo pasirinkimą. Planuoja idėjų įgyvendinimo etapus ir įgyvendina derindamas formą, medžiagą ir techniką (A1.3).	Savarankiškai renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis bei ne mažiau kaip 3 natūros stilizuotais eskizais ir kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų. Savarankiškai planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Pagrindžia / apibūdina plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (kompozicinius principus, formą, struktūrinius elementus, stilių, naudojamus priemones) (A1.3).
Pristato savo kūrybos rezultata, eksponuoja jį peržiūrose (A2).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai ir bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos aplinkoje, peržiūrose, parodose, konkursuose (A2.3).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai eksponuoja kūrinius peržiūrose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.3).
Įsivertina įgytą kūrybinę dailės patirtį (A3).	Savarankiškai parengia kūrybinių darbų aplanką. Analizuoja ir įsivertina dailės	Savarankiškai ir tikslingai parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį) tradiciniu ir

	patirtį, įgytą renkantis sprendimo būdus (A3.3).	skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais ir patirties įsivertinimu (A3.3).
Taikomųjų menų dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)		
Tyrinėja ir analizuoja praeities ir dabarties taikomosios dailės kūrinius, jų meninę kalbą, skiriamuosius bruožus, perteikiamas idėjas (B1).	Lygina praeities ir dabarties įvairių laikotarpių meno kūrinius, juos grupuoja, paaiškina panašumus ir skirtumus. Analizuoja perteikiamas idėjas (B1.3).	Nusako skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinių tam tikrai epochai, meno kryptį (B1.3).
Susieja dailės kūrinių poveikį žiūrovui, aplinkai su asmenine kūryba (B2).	Apibūdina taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, praktinį pritaikomumą. Randa panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų taikomosios dailės kontekstuose (B2.3).	Apibūdina taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, paskirtį ir pritaikomumą. Analizuoja aplinkas, interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais. Aptaria individualioje kūryboje keliamų idėjų reikšmę taikomosios dailės kontekstuose (B2.3).

216. I–II gimnazijos klasės.

216.1. Keramika:

216.1.1. Keramikos technologijos ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika. Mokiniai mokosi keramikos dirbinio komponavimo principų: dekoratyvias formas komponuoti erdvėje, jas stilizuoti, abstrahuoti, geometrines ir skulptūrines formas bei detales derinti tarpusavyje. Mokiniai įgyja keramikos technologinių žinių, išmoka molio ruošimo, minkymo, blyno kočiojimo, tuščiavidurio dirbinio lipdymo iš plokštumų, juostelių ar volelių įgūdžių, molio dirbinių degimo specifikos, eksperimentuoja su keramikai būdingais formavimo ir dekoravimo būdais (įrėžimai, įspaudai, spalvų ir glazūrų parinkimas). Siekdami formos dekoratyvumo, taiko ažūrą, įvairias faktūras, tekstūras, įvairaus aukščio reljefą. Siekia savitai derinti idėją ir formuojamą pavidalą. Ieško būdų tinkamai eksponuoti, apšviesti ir pristatyti savo darbą.

216.1.2. Keramikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai susipažįsta su lietuvių liaudies ir kitų tautų keramikos meno tradicijomis, šiuolaikinėmis keramikos meno tendencijomis, keramikos dirbinio lipdymo technikomis ir technologijomis, su praeities stilių ir populiariosios kultūros įtaka šiuolaikinei keramikos raidai, moderniosios keramikos pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba – funkcionaliąja, dekoratyvine ir konceptualiąja keramika. Mokiniai skatinami dalyvauti meninės kūrybos projektuose ir parodose, vertinti ir įsivertinti savo ir draugų kūrybą.

216.2. Tekstilė.

216.2.1. Mokiniai susipažįsta su lietuvių liaudies tekstilės tradicijomis, šiuolaikinės tekstilės kūrimo ir atlikimo technikomis bei technologijomis. Analizuoja Lietuvos ir pasaulio tekstilės tradicijų, etninių savitumų raišką ir interpretacijas šiuolaikiniuose tekstilės kūriniuose.

216.2.2. Tekstilės technologijos ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika. Stebimos gamtos formos, eskizuojami, stilizuojami augaliniai, animalistiniai motyvai, komponuojamos geometrinių, architektūrinių formų, ornamentinės arba figūrinės kompozicijos. Atlikdami kūrybinį darbą mokiniai taiko ritmo, faktūros, formos, spalvos, medžiagos sąsajas, savitai derina idėją ir išraišką, naudoja anksčiau įgytas grafinės ir spalvinės raiškos priemones bei įgūdžius. Mokiniai įgyja tekstilės

technologinių žinių, tikslingai pasirenka ir taiko technikas bei technologijas: tapymo ant šilko, batikos, aplikacijos, siuvimo, siuvinėjimo, vilnos vėlimo. Aptariama tekstilės kūrinio formos, funkcijos, medžiagos ir pritaikymo aplinkoje sąveika.

216.2.3. Tekstilės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Tyrinėjami Lietuvos kultūrinį paveldą mokiniai renka kraštotyrinę medžiagą, fiksuoja lietuvių liaudies tekstilės palikimą muziejuose, parodose ir vasaros praktikos metu, diskutuoja apie tautodailės tekstilės kūrinių ir technikų įtaką šiuolaikinei taikomajai dailei, naujų technologijų taikymo tekstilėje galimybes. Mokosi eksponavimo kultūros, pristato savo kūrybą parodose, ieško įvairių kūrybos pateikimo formų (natūralioje ir virtualioje erdvėje), dalyvauja parodose, konkursuose, akcijose, projektuose regione, šalyje, užsienyje.

216.3. Mados dizainas (rūbų dizainas).

216.3.1. Mados dizaino technologijos ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika. Mokiniai analizuoja žmogaus figūros grožio sampratą, aptaria siuvimo priemonės, technikas, technologijas, drabužių projektavimo procesą. Nagrinėja drabužių estetinius, funkcinius, ergonominius, higieninius reikalavimus.

216.3.2. Įgyja žinių apie drabužių konstrukcijas, jų sudarymo metodus, susipažįsta su modeliavimo ir maketavimo pagrindais, žmogaus figūros ypatumais, proporcijomis, pagrindiniais morfologiniais požymiais. Nagrinėja vaikų, moterų, vyrų tipinių figūrų dydžių skales, įgytas žinias panaudoja matuodami ir piešdami figūras. Aiškinasi drabužių formas, dydžių ir konstrukcijos charakteristikas, nagrinėja drabužių sukirpimo ypatumus, taiko projektavimo žinias modeliuodami drabužius, nupiešia savitos stilstikos žmogaus figūrą – manekeną. Sukuria kostiumo ansamblį ir harmoningai pritaiko figūrai. Kurdami mados projektą panaudoja įvairias piešimo technikas, atlikimo būdus ir IKT technologijas. Taiko įgytas dvimatės ir trimatės kompozicijos, grafinės, spalvinės, erdvinės raiškos žinias ir įgūdžius siekdami sukurti originalų drabužio stilistinį ir kompozicinį sprendimą ir realizuoti jį su pasirinkta medžiaga.

216.3.3. Mados dizaino kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai analizuoja lietuvių tautinį kostiumą, jo architektoniką, konstrukciją, spalvinius derinius ir kūrybingai interpretuoja jo elementus kurdami savo šiuolaikinio kostiumo modelį. Susipažįsta su įvairių Lietuvos etnografinių regionų paveldo savitumais, tyrinėja senuosius istorinius valstiečių, aukštuomenės ar bažnytinius rūbus, tyrinėja ir pritaiko šiuolaikines mados tendencijas.

216.3.4. Mokosi eksponavimo kultūros, pristato savo kūrybą parodose, ieško įvairių kūrybos pateikimo formų (natūralioje ir virtualioje erdvėje), dalyvauja parodose, konkursuose, akcijose, mados projektuose regione, šalyje, užsienyje.

216.4. Vitražas / Stiklas.

216.4.1. Vitražo ir stiklo atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika. Mokiniai susipažįsta su baltų archeologinių radinių, lietuvių liaudies audinių, medžio raižinių ir baldų puošybos stilizavimo būdais, ornamentika ir simboliais. Susipažįsta su praeities stilių ir populiariosios kultūros įtaka šiuolaikinio vitražo ar stiklo meno raidai, modernaus vitražo pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba – monumentaliąja vaizduojamąja. Savarankiškai ir tikslingai pasirinkę vizualinę idėją iš įvairių kultūrinių šaltinių ir aplinkos kuria (individualiai arba grupėje) laisvai pasirinktą vitražo ar stiklo kūrinį: klasikine, *Tiffany*, erdvine, mišria ar kita technologija. Mokosi šablonų ir stiklo paruošimo, pjovimo, šlifavimo, jungimo variu, glazūravimo ir piešimo ant stiklo. Pasirenka technologines priemones, geriausiai tinkančias kompozicijos idėjai išreikšti. Kuriamas vitražo ar stiklo projektas interjero erdvei, neribojant mokinių techniniais aspektais, kreipiant dėmesį į erdvės ir vitražo ar stiklo kūrinio santykį. Mokiniai tikslingai taiko kompozicinius dėsningumus ir remiasi estetinio funkcionalumo principais.

216.4.2. Vitražo ir stiklo kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje: mokiniai susipažįsta su įvairių Lietuvos etnografinių regionų paveldo savitumais, tyrinėja senuosius istorinius, bažnytinius vitražus ar stiklo kūrinius, susipažįsta su praeities stilių ir populiariosios kultūros įtaka šiuolaikinio vitražo ir stiklo kūrinių raidai, modernaus vitražo pavyzdžiais, monumentaliąja vaizduojamąja daile, šiuolaikinių autorių, dirbančių su stiklu, kūryba.

216.5. Mokosi eksponavimo kultūros, pristato savo kūrybą parodose, ieško įvairių kūrybos pateikimo formų (natūralioje ir virtualioje erdvėje), dalyvauja parodose, konkursuose, akcijose, mados projektuose regione, šalyje, užsienyje.

217. III–IV gimnazijos klasės.

217.1. Keramika:

217.1.1. Keramikos technologijos ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika. Mokiniai susipažįsta su baltų archeologinės ir lietuvių liaudies keramikos ar kitų senųjų kultūrų keramikos pavyzdžiais, indo lipdymo būdais, silueto, formų ir dekorų kaita, puošybiniais elementais, ornamentais bei simboliais; sukuria funkcionalų arba dekoratyvios paskirties dirbinį: indą, vazą, dubenį, lėkštę, dėžutę, žvakidę ar kt.; mokiniai mokosi molio paruošimo, minkymo, lakšto kočiojimo bei keramikos dirbinio lipdymo iš plokštumų, juostelių, volelių ar ažūro praktinių įgūdžių, susipažįsta su keramikos raiškos priemonėmis: siluetu, forma, tūriu, proporcijomis, tektonika, tekstūra, faktūra, pozityvu, negatyvu, pritaiko kompozicijos struktūros principus keramikos dirbinio specifikai.

217.1.2. Keramikos kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai susipažįsta su praeities stilių ir populiariosios kultūros įtaka šiuolaikinei keramikos raidai, moderniosios keramikos pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba – funkcionaliąja, dekoratyvine ir konceptualiąja keramika. Savarankiškai ir tikslingai pasirinkę vizualinę idėją iš įvairių kultūrinių šaltinių ir aplinkos mokiniai kuria (individualiai arba grupėje) laisvai pasirinktą keramikos kūrinių: dekoratyvų ar funkcionalų tam tikros paskirties indą, skulptūrą, objektą, reljefą arba *pano*.

217.1.3. Skatinami aktyviai dalyvauti meninės kūrybos projektuose ir parodose, vertinti ir įsivertinti savo ir draugų kūrybą.

217.2. Tekstilė.

217.2.1. Tekstilės technologijos ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika. Kurdami tekstilės kūrinius mokiniai tikslingai pasirenka ir taiko komponavimo ir spalvinės raiškos gebėjimus; praktiškai išbando rištinės (*šibori*) ir vaško batikos technikas ir technologines sekas; išbando tapybos ant šilko, gobeleno, aplikavimo, siuvimo, siuvinėjimo bei dygsniavimo (*qulting*), vilnos vėlimo sudėtingesnes technikas.

217.2.2. Tekstilės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Per tekstilės kūrinių stebėjimą, istorinio Lietuvos ir kitų šalių tekstilės palikimo analizavimą, lygindami Lietuvos profesionaliosios tekstilės raidą su tautodaile bei šiuolaikinės tekstilės tendencijomis, mokiniai susipažįsta su iškiliausiais dailiosios tekstilės pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba. Aptaria praeities stilių ir populiariosios kultūros įtaką šiuolaikinei tekstilės raidai.

217.2.3. Mokiniai dalyvauja kultūrinėje veikloje, meninės kūrybos projektuose ir parodose, vertina ir įsivertina savo ir draugų kūrybą.

217.3. Mados dizainas (rūbų dizainas):

217.3.1. Mados dizaino technologijos ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika. Mokiniai, susipažinę su mada ir trumpa jos istorija, išnagrinėję lietuvių liaudies tautinius kostiumus, senuosius simbolius ir ženklus tekstilėje ar taikomojoje dailėje, juos kūrybiškai interpretuoja ir pritaiko kurdami savo originalią aprangą, aksesuarus, drabužių ansamblį ar kolekciją. Projektuoja drabužius pagal paskirtį, juos pateikia projekte ar sukuria gatavą gaminį.

217.3.2. Mokiniai susipažįsta su moderniaisiais mados dizaino pavyzdžiais, šiuolaikinių autorių kūryba: funkcionalių, dekoratyvių ir konceptualių mados dizainu. Plėtoja kūrybinius drabužių projektavimo, modeliavimo, konstravimo ir siuvimo įgūdžius, gebėjimus ir žinias. Taiko tradicines grafines, spalvines bei kompiuterines raiškos priemones. Studijuoja naujausią informaciją apie naujas medžiagas ir technologijas. Aptaria praeities stilių ir populiariosios kultūros įtaką šiuolaikinei mados raidai. Palygina kostiumo reikšmę įvairiose epochose, kultūrose ir dabarties visuomenėje. Analizuoja kostiumo formos architektoniką, drabužių modeliavimo būdus, savarankiškai ir tikslingai pasirinkę aprangos stilių mokiniai projektuoja drabužius pagal paskirtį, kuria kolekciją.

217.3.3. Mados dizaino kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai įgyja žinių apie mados raiškos būdus įvairiose žmogaus veiklos srityse, stiliaus ir mados

sąveiką, mados kūrybos šaltinius, jos kūrėjų ir vartotojų, mados ir reklamos, mados ir kičo santykį, mados raidos ypatumus, medžiagų naudojimo ir tvaraus vartojimo pokyčius.

217.3.4. Mokiniai dalyvauja meninės kūrybos projektuose ir parodose, pristato mados dizaino kūrybą plačiai auditorijai, organizuoja ir dalyvauja tradiciniuose madų šou, vertina ir įsivertina savo ir draugų kūrybą.

217.4. Vitražas / Stiklas.

217.4.1. Vitražo ir stiklo atlikimo technikų bei technologijų pažinimas ir kūrybinė praktika. Analizuodami praeities ir šiuolaikinio vitražo ir stiklo meno raidą, modernaus vitražo ir stiklo pavyzdžius mokiniai renka sau priimtina raiškos formą. Stebi gamtos formas, jas stilizuoja, tyrinėja medžiagų savybes ir pritaiko atlikimo technikas, stiklo formavimo ir apdirbimo būdus, ieško plastikos ir optikos pageidautinų meninių efektų (pvz., peršviečiamumo, matiškumo, spalvų, dekorų ir pan.). Įgyja tam tikrų įgūdžių su stiklo apdirbimui būdingais įrankiais ir įrengimais, išmoka su jais saugiai dirbti. Moko formuoti modelius ir daryti liejimo formas, reikalingas stikliniam objektui kurti, ruošti šablonus ir saugiai pjaustyti stiklą, dekoruoti. Savarankiškai ir tikslingai pasirinkę vizualinę idėją iš įvairių kultūrinių šaltinių ir aplinkos mokiniai pasirenka technologines priemones, geriausiai tinkančias kūrybinei idėjai išreikšti. Kurdami vitražo ar stiklo projektą interjero erdvei, derina erdvės ir vitražo ar stiklo kūrinio santykį, remiasi estetinio funkcionalumo ir pritaikomumo principais.

217.4.2. Vitražo ir stiklo kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Mokiniai susipažįsta su įvairių Lietuvos etnografinių regionų paveldo savitumais, tyrinėja senuosius istorinius, bažnytinius vitražus ar stiklo kūrinius. Domisi praeities ir šiuolaikinio vitražo ir stiklo kūrinių raida, šiuolaikinių autorių, dirbančių su stiklu, kūryba.

217.4.3. Mokiniai dalyvauja kultūrinėje veikloje, meninės kūrybos projektuose ir parodose, vertina ir įsivertina savo ir draugų kūrybą.

218. Vertinimas – svarbi ugdymo(si) proceso dalis, mokymo(si) pažangą ir kokybę užtikrinantis veiksnys. Vertinimas padeda mokytojui stebėti ir kaupti informaciją apie mokinių pasiekimus, apibendrinti jų daromą pažangą, planuoti ir tobulinti tolesnį ugdymo(si) procesą ir mokymo(si) turinį. Per visą mokymo(si) laikotarpį taikomas ugdomasis (formuojamasis) – individuali korektūra, patarimai, diskusijos – vertinimas, jis mokinius motyvuoja siekti aukštesnių pasiekimų. Mokymo(si) laikotarpio (trimestro, pusmečio ar pan.) pradžioje taikomos diagnostinio vertinimo užduotys – tarpinės peržiūros, aptarimai, jos vėliau padės stebėti kiekvieno mokinio daromą pažangą.

219. Mokinių pasiekimai tarpusavyje nelyginami. Vertinimo metu surenkama informacija apie tai, kas domina mokinius, kokią mokymo(si) patirtį asmeniškai kiekvienas turi, kokie mokymo(si) stiliai jiems geriausiai tinka, atsižvelgiama į skirtingus mokinių poreikius, individualius gebėjimus. Ugdymo procese taikomi visi vertinimo būdai: diagnostinis, formuojamasis, apibendrinamasis. Mokiniai, prieš atlikdami užduotis, turi susipažinti su vertinimo kriterijais.

220. Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su mokinių motyvacijos, sąmoningumo, saviugdų, savarankiškumo ir kūrybiško požiūrio ugdymu, vertinami proceso metu taikant formuojamojo ir diagnostinio vertinimo principus, apibendrinama per peržiūrą.

221. Mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, daugiau dėmesio skiriant kaupiamajam vertinimui ir mokymo(si) pažangos įsivertinimui, skatinant mokinių saviugdą ir mokymosi motyvaciją, stiprinant jų savimone ir savivertę. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio (pusmečio ar trimestro), ugdymo programos, ciklo, temos pabaigoje. Mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant mokinio per nustatytą ugdymo(si) laikotarpį padarytą pažangą, orientuojantis į programoje aprašytus mokinių pasiekimų lygių požymius. Kai mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

222. III ir (ar) IV gimnazijos klasėse mokiniai gali pasirinkti rengti brandos darbą.

223. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raidės ir skaičių junginiu (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį.

224. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Taikomųjų menų dailės dalykų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika (A)			
Randa informaciją mokytojo nurodytuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas 1–2 eskizus. Kelia idėjas ir su mokytojo pagalba paaiškina plastinės raiškos pasirinkimą (A1.1).	Randa informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas 1–2 iš natūros stilizuotus eskizus. Kelia ir perteikia idėjas, ir paaiškina plastinės raiškos pasirinkimą (A1.2).	Renka informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas ne mažiau kaip 2 iš natūros stilizuotus eskizus. Kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos, asmeninės patirties. Paaiškina plastinio raiškos būdo pasirinkimą. Planuoja idėjų įgyvendinimo etapus ir įgyvendina derindamas formą, medžiagą ir techniką (A1.3).	Renka informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją vizualiai fiksuoja atlikdamas ne mažiau kaip 3 iš natūros stilizuotus eskizus. Kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos, asmeninės patirties. Paaiškina plastinio sprendimo būdo pasirinkimą. Planuoja idėjų įgyvendinimo etapus ir kūrybingai jas įgyvendina, tikslingai derindamas formą, medžiagą ir techniką (A1.4).
Mokytojo padedamas arba pagal pateiktą pavyzdį pristato savo kūrybos rezultatus. Bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos peržiūrose (A.2.1).	Pagal pateiktą pavyzdį, naudodamasis informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos aplinkoje, peržiūrose (A2.2).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai ir bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos aplinkoje, peržiūrose, parodose, konkursuose (A2.3)	Savarankiškai randa įvairius informacijos šaltinius, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai ir bendradarbiaudamas grupėje eksponuoja kūrinius mokyklos aplinkoje, peržiūrose, parodose, konkursuose. Originaliai pristato rezultatą (A2.4).
Remdamasis mokytojo nurodymais parengia kūrybinių darbų aplanką. Mokytojo	Remdamasis pateiktais pavyzdžiais parengia kūrybinių	Savarankiškai parengia kūrybinių darbų aplanką. Analizuoja ir	Savarankiškai parengia kūrybinių darbų aplanką. Analizuoja ir

padedamas įsivertina įgytą dailės patirtį (A3.1).	darbų aplanką ir įsivertina įgytą dailės patirtį (A3.2).	įsivertina dailės patirtį, įgytą renkantis sprendimo būdus (A3.3).	įsivertina dailės patirtį, įgytą renkantis sprendimo būdus (A3.4).
Taikomųjų menų dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			
Su mokytojo pagalba lygina praeities ir dabarties laikotarpių taikomojo meno kūrinius, paaiškina panašumus ir skirtumus (B1.1).	Remdamasis pateiktais pavyzdžiais lygina praeities ir dabarties laikotarpių taikomojo meno kūrinius, paaiškina panašumus ir skirtumus (B1.2).	Lygina praeities ir dabarties įvairių laikotarpių taikomojo meno kūrinius, paaiškina panašumus ir skirtumus. Analizuoja perteikiamas idėjas (B1.3).	Lygina klasikinio, praeities ir dabarties įvairių laikotarpių taikomojo meno kūrinius platesniame kontekste (istorijos, literatūros), paaiškina panašumus ir skirtumus. Analizuoja perteikiamas idėjas (B1.4).
Su mokytojo pagalba apibūdina taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui ir ieško panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.1).	Remdamasis pavyzdžiais apibūdina taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui. Ieško panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.2).	Apibūdina taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui. Randa panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.3).	Apibūdina taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, funkcionalumą, paskirtį. Aptaria individualioje kūryboje keliamų idėjų reikšmę dailės kontekstuose (B2.4).

225. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasės:

Pasiekimų lygiai			
slenkstinis	patenkinamas	pagrindinis	aukštesnysis
Taikomųjų menų dailės dalykų priemonių ir atlikimo technikų pažinimas ir praktika (A)			
Su mokytojo pagalba renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis bei ne mažiau kaip 2 iš natūros stilizuotais eskizais ir kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų, planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Papasakoja	Renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis bei ne mažiau kaip 2 iš natūros stilizuotais eskizais ir kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų.	Savarankiškai renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis bei ne mažiau kaip 3 iš natūros stilizuotais eskizais ir kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų.	Savarankiškai renka informaciją įvairiuose šaltiniuose, medžiagą fiksuoja piešiniais, nuotraukomis bei ne mažiau kaip 4 iš natūros stilizuotais eskizais ir kelia idėjas, kylančias iš socialinės problematikos ar asmeninių išgyvenimų.

plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (kompozicinius principus, formą, struktūrinius elementus, stilių, naudojamą priemonę) (A1.1).	Su netiesiogine pagalba planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Paaikškina plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (kompozicinius principus, formą, struktūrinius elementus, stilių, naudojamą priemonę) (A1.2).	Savarankiškai planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Pagrindžia / apibūdina plastinio sprendimo būdo pasirinkimą (kompozicinius principus, formą, struktūrinius elementus, stilių, naudojamą priemonę) (A1.3).	Savarankiškai planuoja idėjos įgyvendinimo etapus. Tikslingai ir kūrybingai perteikia idėjas, formas, medžiagos ir technikos santykį savitam meniniam rezultatui pasiekti / sukurti (A1.4).
Su mokytojo pagalba, naudodamasis informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus, eksponuoja kūrinius peržiūrose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.1).	Naudodamasis informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus, eksponuoja kūrinius peržiūrose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.2).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai eksponuoja kūrinius peržiūrose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.3).	Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais, pristato savo kūrybos rezultatus. Tinkamai eksponuoja kūrinius peržiūrose, parodose, konkursuose (erdvė, patalpa, apšvietimas, apipavidalinimas) (A2.4).
Su mokytojo pagalba parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį), taip pat ir skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais ir patirties įsivertinimu (A3.1).	Parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį), taip pat ir skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais ir patirties įsivertinimu (A3.2).	Savarankiškai ir tikslingai parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį), taip pat ir skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais ir patirties įsivertinimu (A3.3).	Savarankiškai ir tikslingai parengia kūrybinių darbų aplanką (portfelį), taip pat ir skaitmeniniu formatu. Kūrybinius ieškojimus papildo kūrybinio proceso aprašymais, konteksto ir patirties įsivertinimu (A3.4).
Taikomųjų menų dailės kūrinių stebėjimas ir reflektavimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje (B)			
Su mokytojo pagalba nusako skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinį tam tikrai epochai, meno kryptis (B1.1).	Naudodamasis netiesiogine pagalba nusako skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinį tam tikrai epochai, meno kryptis (B1.2).	Nusako skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinį tam tikrai epochai, meno kryptis (B1.3).	Tyrinėja skiriamuosius bruožus, meno simbolius, menines ypatybes, idėjas, leidžiančias priskirti meno kūrinį tam tikrai epochai, meno kryptis (B1.4).
Su mokytojo pagalba nusako taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, paskirti ir	Naudodamasis netiesiogine pagalba nusako taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui,	Apibūdina taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, paskirti.	Tyrinėja taikomosios dailės kūrinių emocinį poveikį žiūrovui, paskirti. Analizuoja aplinkas,

apibūdina aplinkas, interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais bei ieško panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.1).	paskirtį ir apibūdina aplinkas, interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais. Ieško panašių individualioje kūryboje keliamų idėjų dailės kontekstuose (B2.2).	interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais. Aptaria individualioje kūryboje keliamų idėjų reikšmę dailės kontekstuose (B2.3).	interjerus, eksterjerus, meno kūrinius darnaus vystymosi, emocinės sveikatos ir individualių kūrybinių poreikių aspektais. Aptaria individualioje kūryboje keliamų idėjų reikšmę dailės kontekstuose (B2.4).
---	--	--	--
